

Színpad

1155 Ft

XIX. évfolyam 4. szám 2023. december

Előadóművészetek technikája

Veszprém-Balaton EKF 2023
Szabadtéri színházak
A Nemzeti Színház ciprusi vendégjátéka

25 ÉVE

A MAGYAR SZÍNHÁZAK
ÉS KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK
SZOLGÁLATÁBAN!

Kik vagyunk?

A Színpad- és Emelőgéptechnika Kft 1998-as alapítása óta Magyarország és a Kárpát-medence egyik legismertebb színháztechnikai beszállítója.

A sok helyen csak "Színpadtechnikások" néven ismert csapatunk tapasztalt tervezőkből, projektvezetőkből és technikus kollégákból áll.

Az elmúlt 25 év referenciái alapján, az időszak legnagyobb színháztechnikai projektjeivel a hátunk mögött, régi és új megrendelőink is biztonságos és professzionális szolgáltatást várhatnak tőlünk.

Miben segíthetünk?

Fő tevékenységünk egyedi színháztechnikai gépek tervezése és gyártása. Beszállítói hálózatunknak és saját műhelyünknek köszönhetően az ország egész területére szállítunk függönyöket, színpadokat, köteleket, bilincseket, súlyzárakat és mindent ami színpadra való!

Szolgáltatásaink

Tervezés

Saját tervezőcsapatunknak köszönhetően, házon belül lehetőségünk van új gépek, díszletelemek, vagy díszletmozgatások tervezésére.

Javítások

Hibabejelentést követően gyorsan reagálunk, felmérjük a hibákat és (ha lehetőség van rá) akár a helyszínen azonnal javítjuk azokat.

Karbantartás

Országsszerte már több mint 80 intézménynél végzünk rendszeres karbantartást. Rendszeres karbantartással a színpadtechnikai eszközök és gépek biztonságosan üzemeltethetők!

KAPCSOLAT

4 „Minden helyzetben közösségben a közönséggel!” (OBERFRANK PÁL)

VESZPRÉM 2023

5 A veszprémi színház rekonstrukciója

Veszprém ebben az évben kiemelt figyelmet kapott mint Európa Kulturális Fővárosa. Ugyanakkor a programsorozat miatt későbbre tolódott a Petőfi Színház tervezett, nagyszabású rekonstrukciója. A Színpad folyóirat szerkesztője Veszprémbe látogatott, hogy megtudja, hogyan látja a Színház és a város vezetősége a folytatást.

11 A veszprémi Petőfi Színház új kiszolgáló épülete (GÖTZ ESZTER)

A komplex színházrekonstrukció részeként 2023 tavaszára elkészült a Petőfi Néző-Pont épületegyüttese, amely korszerű kiszolgáló terekkel elégíti ki a veszprémi Petőfi Színház igényeit.

16 Új kulturális helyszín Veszprémbe: ActiCity Tánc- és Mozgásművészeti Központ (GÖTZ ESZTER)

Veszprém egy újabb kulturális-művészeti központtal gazdagodott: otthonra találtak azok a veszprémi tánc- és más mozgásformákat űző emberek és csoportok, amelyek eddig méltatlan körülmények között, folyamatos helyhiánnyal küszködve dolgoztak. Az épületegyüttesben egy 300-500 főt befogadó multifunkcionális rendezvényteret is kialakítottak.

20 Az ActiCity rendezvényterme (PÁLFI LÁSZLÓ)

Az ActiCity Tánc- és Mozgásművészeti Központ rendezvénytermének alapvető feladata, hogy ki tudja szolgálni a különböző események, produkciók változatos igényeit. A kialakításnál ezért nagyon fontos szempont volt a variálhatóság, illetve a sokoldalú, magas minőségű eszközpark.

22 Veszprém új rendezvényközpontja

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program segítségével készült el a veszprémi várszíkla alatt, a Deák Ferenc utcában a volt piarista gimnázium tornacsarnokának átalakításával és ehhez kapcsolódó négy új épülettel az új rendezvényház együttese. A főépület a Kabóca Bábszínház társulatának otthona lesz.

26 A balatonfüredi konferenciaterem színháztechnológiája

(TOMPAI ZSUZSA)

Balatonfüreden új multifunkcionális rendezvényhelyszín nyílt meg. A Balatonfüredi Kongresszusi Központ konferenciák, rendezvények, színházi előadások és kiállítások helyszínéül szolgál.

SZABADTÉRI SZÍNHÁZAK

30 A szabadtéri színházak idei évadja (KARÁCSONY ÁGNES)

A Szabadtéri Színházak Szövetségét 1997-ben alapították. Országsszerte immár 16 rangos tagintézmény tartozik a szervezethez. 2023 nyarán, három hónap alatt összesen csaknem 400 ezer nézője volt a nyári programjaiknak, 30 sajtó bemutatóval várták a közönséget és 613 előadást játszottak.

31 Szabadtéri Színházak Találkozója 2023 (KLOPFER ALEXANDRA)

A Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa eseménysorozat keretében és támogatásának köszönhetően valósult meg a II. Szabadtéri Színházak Találkozója 2023 június 17. és 25. között a Szabadtéri Színházak Szövetségének szervezésében, Balatonbogláron és Alsóörsön. A programsorozat házigazdája és lebonyolítója a Kultkikötő volt.

HAZAI HÍREK

33 Hírek a hazai színház világból

35 Útjára indult az INTERTON Egyetem Plusz (BOGÁR ISTVÁN)

36 Teátrum tengerrel és teliholddal (MIKITA GÁBOR)

A budapesti Nemzeti Színház művészei és a Szent István Egyetem Rippel-Rónai Művészeti Karának színészhallgatói az idei International Festival of Ancient Greek

Drama meghívására két különleges helyszínen, az ókorból fennmaradt ciprusi Kourion színházban és a Makariou Amfiteátrumban, Theodórosz Terzopolosz rendezésében adták elő Euripidész Bakkhánsnők című művét.

KÜLFÖLDI HÍREK

39 DRAMA 2023 (DR. SIRATÓ ILDIKÓ)

Ez évben is sor került az észt színház előző évadának seregszemléjére Tartuban, Észtország (és 2024-ben Európa egyik) kulturális fővárosában, szeptember első teljes hetében.

44 A szórakoztatóipar jövője: a Sphere (G. E.)

Las Vegas jó ideje ontja magából az újabb és újabb szórakoztatóipari látványosságokat. A különlegességek között 2023 nyarán egy olyan helyszín nyílt meg, amely nem csupán technikai világszenzáció, de alighanem a jövő koncertszínpadának címére is jogot tarthat.

PR

46 Nevéhez híven – Tascam Sonicview (ZSIDEI JÁNOS „ZSONO”)

SZÍNHÁZTÖRTÉNET

49 Újra megnyílt Pula római színháza (GÖTZ ESZTER)

Május elején kétnapos zenei és színházi fesztivállal ünnepelte a horvátországi Pula városa a kétezer éves római színházának újrainyitását.

SZÍNHÁZTECHNIKA

51 Amikor a kiállítás házhöz jön (SIMON OTTÓ)

55 A Széchenyi Lánchíd új díszvilágítási rendszere (NVÉKV GÁBOR)

TECHNIKAI ÚJDONSÁGOK

58 AVL Trade – Chromasound – Stageteec

SZÍNHÁZI GAZDASÁG

61 A színház gazdaságtörténete (DR. VENCZEL SÁNDOR)

KIÁLLÍTÁSOK, KÖNYVEK

64 A kultúra templomai Magyarország megyeszékhelyein (G. E.)

65 A tér spirituális nyelve – Csanádi Judit díszlettervező kiállítása és akadémiai székfoglalója

„Minden helyzetben közösségben a közönséggel!”

Csodálatos adottsága a magyar színháznak az a színházi rendszer, amely évtizedek óta lehetőséget ad a vidéki megyeszékhelyek Színházaiban működő társulatoknak a közönség szolgálatára. E társulatok egyike a Veszprémi Petőfi Színházban 1961 óta létezik a nézők akaratából. A Színházpártoló Egyesület és Dr. Óvári Ferenc ügyvéd, országgyűlési képviselő kezdeményezésére 1908-ban nyílt meg Medgyaszay István tervei alapján a színházépület, amely végül a Veszprémi Petőfi Színház nevet kapta, és a Magyarországon épült első vasbeton középület címet is viseli, melyet azóta is megesodálnak az építészek és a látogatók, építészeti konferenciák főszereplőjévé vált és méltó helyre került a magyar építészet nagykönyvében is.

Különösen kedves, jólesően családias, igazi emberi gesztusokban bővelkedő élmény a Színházunk körül kialakult kulturális életben való létezés, ami valóban minden percében új kihívásokat tartogat, és nincsen olyan nap, amelyre ne jutna valami újabb megoldásra váró feladat. A legnagyobb öröm természetesen az, amikor komolyan mérhető a nézői elégedettség, amikor mosolyognak és sírnak és nevetnek és újra, újra visszatérnek a rajongók, amikor valóban megérezzük, amit hirdetünk: „...minden helyzetben közösségben a közönséggel!”

Minden évben bemutatjuk új kínálatunkat, és igyekszünk mindig megtalálni azt a szűk utat, amelyen a közönség is szívesen végighalad velünk, és amely a társulat számára is boldogságot, művészi minőséget és kihívást is jelent. Büszke vagyunk a társulatra, mert együtt vagyunk és nagyon sokat adunk a közönségnek. Helyt álltunk a járvány idején, erősek maradtunk az energiaválság dacára, és mostanában alig lehet jegyet kapni az előadásainkra. Sokat dolgozunk, hangsúlyosak lettek a fesztiváljaink és az az új szerepvállalás is, amely az emberek lelki élete, kihívásai felé fordul elmélyült módon, megszólítva őket, meghívva egy olyan párbeszédre, ami őszintén beszél problémáinkról és segít feldolgozni a legnehezebb élményeket is. Ennek a mentálhigiénés gondolkodásnak vezetője, a Lélektől Lélekig, A Színház Gyógyító Erejének Fesztiváljának életre hívója Kellerné Egreszi Zsuzsanna igazgatóhelyettes, kreatív menedzser.

Életünk főszereplőjévé váltak a fiatalok, akik a Petőfi Akadémia keretében minden szombaton velünk vannak, és megismerik a színházi működés minden apró területét, akik részeseivé válnak mindennapjainknak, eljönnek nyári táborainkba, és külön eseményen, a VIFI Fesztiválon mutatják be tehetségüket.

Csodálatos azt látni, hogy a pandémia alatti élő kapcsolatunk a közönséggel, az állandó párbeszéd, amelyet folytatunk, a feléjük, velük és értük áradó energiák mennyire hatnak most, amikor sokszor alig lehet jegyet kapni, és a karácsonyi ünnepi időszakra elkelt szinte minden jegy, a szilveszteri vacsorás estre már nem lehet beférni a Színházba.

Nos, ehhez a közönséggel megélt mámorító együttléthez kellett az épület, a Veszprémi Petőfi Színház csodálatos infrastruktúrája, amely most rekonstrukcióra vár. Az utóbbi években megszépült, megújult terek és régi-új épületek itt, Veszprémben még inkább fontossá teszik Színházunk megújulását is, amely megkezdődött, amikor a rekonstrukció első ütemében újjászületett a régi iparostanone iskola, későbbi ének-zene iskola. Most Néző-Pont elnevezéssel jó hangulatú, tágas térben fogadjuk a jegy- és bérletvásárlókat, új és méltó próbatermet avatunk, megoldódott a parkolási mizéria, és a varroda napfényes, kulturált helyiségbe költözött.

A gazdasági helyzet nem kedvez az építőiparunknak, az árak is elszálltak, a költségvetést is újra kell tervezni, de a reményünk megvan, hogy a második ütemet is elkezdjük, ha a válságon túlesünk, mert elhangzott, hogy „torzó” beruházások nem maradnak.

Álmaink persze túlmutatnak a rekonstrukción is. A város, a magyar kulturális élet gyöngyszeme még sok lehetőséget tartogat. Tudjuk az irányokat, látjuk a célokat, sok tehetséges, jóakarátú ember dolgozik itt, akik szeretnék, ha az itt élők és a jövő nemzedék is méltó, magas színvonalon élvezhetné mindazt, amiért élni érdemes, amiért együtt lenni, egymás szemébe nézni, egymást felemelni felelőségünk is, megkönnyítve azt a sok küzdelmet, amelyet a jövőért, a testi-lelki egészségért, a boldogságért, a gyermekekért és családjainkért folytatunk. Van hitünk, erőnk, kedvünk, elhivatottságunk a célok eléréséhez!

Oberfrank Pál

a Veszprémi Petőfi Színház igazgatója

Színpad
Előadóművészetek technikája

XIX. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2023. DECEMBER

A Magyar SzínházTechnikai Szövetség
szaklapja

Megjelenik:

negyedévente

(március, június, szeptember, december hónap)

Kiadja:

a Magyar SzínházTechnikai Szövetség
(1138 Budapest, Madarász Viktor u. 43. fsz., www.msztsh.hu)

Felelős kiadó:

Lakatos Gergely, az MSZTSZ elnöke

Alapító főszerkesztő (2005–2022):

Szabó-Jilek Iván

Meghívott főszerkesztő:

Götz Eszter

szinpad@msztsh.hu

Szerkesztik:

Böröcz Sándor, Kárpáti Imre, Lakatos Gergely, Mikita Gábor,
Simon Ottó

Szerkesztőség:

Magyar SzínházTechnikai Szövetség titkársága

1138 Budapest, Madarász Viktor utca 43. fsz.

Tel./fax: 329-0841

Korrektor:

Sehaffer Zsuzsa

Tördelőszerkesztő:

Lusztig Tibor

Nyomdai munkák:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

Terjesztés:

előfizetéssel.

A Szövetség tagjai ingyen kapják.

Ár: 1155 Ft/példány

Előfizethető:

a szerkesztőség címén vagy a

www.msztsh.hu honlapon lévő megrendelőlapon.

A 2023. évi teljes évfolyam ára 4200 Ft.

A postaköltséget felszámítjuk.

Régebbi lapszámok – korlátozott számban – még kaphatók.

Kéziratokat, ábrákat, fotókat nem örzünk meg
és nem küldünk vissza.

Szerkesztőségünk a hirdetések és a PR-cikkek
tartalmáért nem vállal felelősséget.

A közölt cikkek tartalma nem minden esetben tükrözi
a szerkesztőség véleményét.

ISSN 1786-6995 (nyomtatott)

ISSN 2732-0073 (online)

Címlapon:

Veszprémi Petőfi Színház: Anconai szerelmek

Fotó: Veszprémi Petőfi Színház

nka
Nemzeti Kulturális Alap

A színház főbejárata

A veszprémi színház rekonstrukciója

Veszprém ebben az évben kiemelt figyelmet kapott mint Európa Kulturális Fővárosa. Ugyanakkor a programsorozat miatt későbbre tolódott a Veszprémi Petőfi Színház tervezett, nagyszabású rekonstrukciója. A Színpad folyóirat szerkesztősége Veszprémbe látogatott, hogy megtudja, hogyan látja a Színház és a város vezetősége a folytatást. A beszélgetést Lakatos Gergely, a Magyar SzínházTechnikai Szövetség elnöke és Böröcz Sándor, a Szövetség alelnöke vezette; kérdéseikre Brányi Mária alpolgármester asszony, Oberfrank Pál, a Veszprémi Petőfi Színház igazgatója, valamint Kovács Ferenc, a Színház műszaki vezetője válaszolt.

Lakatos Gergely: Három színházi rekonstrukció – Veszprém, Zalaegerszeg és Kecskemét – 2023-ban hirtelen megállt. A veszprémi színház részéről hogyan látják a folytatást?

Brányi Mária: Részünkről a rekonstrukció nem állt meg, hiszen éppen most veszik birtokba a Színház tagjai az első ütemben megépült kiszolgálóház tereit, amelyek szintén a művészeti tevékenység fontos részei. Nagyon hiányzott már egy olyan épület, amelyben megfelelő minőségű és nagyságú terek vannak a próbák, a hangfelvételek, a jelmeztár, a varroda, illetve az irodák tevékenységének. De magáról a színházépület helyreállításáról valóban elvitte a fókusz a Veszprém-Balaton Európa Kulturális Fővárosa 2023 esemény-sorozat.

Oberfrank Pál: A helyzetet persze nehezíti, hogy az építőanyag-árak rendkívüli mértékben megnövekedtek, így a rekonstrukcióra az állam által elkülönített forrás korántsem fedezi majd a teljes felújítás, átépítés költségét, de ez minden hasonló beruházást ugyanígy érint. Azt is tudjuk, hogy 2024

A színház bejárata az 1988-as felújítás előtt

gazdasági szempontból nagyon nehéz év lesz, de a kormány szándéka az, hogy 2025-ben folytatódjon a munka, és ez a gyönyörű színházépület hamarosan visszanyerje eredeti szépségét a mai igényekre kialakított belső terekkel együtt. És fontos, hogy az építőipar is erőre kapjon. Szerencsére nagyon jó a kapcsolatunk a kivitelezést lebonyolító VEMÉV-SZER vállalattal, ők kiválóan dolgoznak, számos veszprémi és más városban megvalósult projektjük ezt bizonyítja.

Lakatos Gergely: Az EKF projekt hogyan befolyásolta a Színház korszerűbb működésének lehetőségeit?

Oberfrank Pál: Az első ütemben megvalósult kiszolgálóház az EKF projekt kezdetére készült el, ami számunkra nagyon sokat jelent. De mi hosszú

Az emeletre vezető díszlépcső

▶ távban gondolkodunk. Valójában az előző felújításnál is jó tíz év telt el a tervezés és az átadás között: 1977-ben készítették el az első terveket, 1984-ben költözött át a Színház a Megyei Művelődési Központba, és csak 1988-ban vehette birtokba a felújított épületet. Úgyhogy elfogadtuk, hogy kettébontják a beruházást. És úgy gondoljuk, bizonyos szempontból kicsit jobb helyzetben vagyunk, mint

azok a felújításra váró színházak, ahol még csak a tervezés fázisánál tartanak, hiszen itt már az első ütem megvalósult.

Brányi Mária: Úgy gondolom, jelen pillanatban dőreség lenne egy konkrét dátumot kimondani, de az biztos, hogy a veszprémi színház olyan kiemelt állami beruházás, amely folytatódik a jövőben.

Fotók: Veszprém, Péterfi Színház

A színház utcai homlokzata az 1988-as felújítás után

Az első ütem befejeződött, és amint lesz forrás, haladunk tovább. A Modern Városok Program várhatóan leáll, de Veszprém ígéretet kapott, hogy a program keretében 2016-ban megindult két vagy három projekt kormányzati finanszírozással meg fog valósulni; ilyen fejlesztés az új Völgyhíd megépítése, valamint a 8-as és 82-es utak összekötése – és természetesen a Színház átfogó rekonstrukciója. Ezeknél nem állt le a tervezés, és az építőiparnak mint a legnagyobb foglalkoztató ágazatnak szüksége is van ilyen volumenű beruházások megindítására. Ez mindenkinek az érdeke. Igazából mi is szerényebben álmotdunk, amikor még a kezdeti felújítás tervei a fejünkben voltak, de minden abba az irányba mutatott, hogy ha már hozzányúlunk, akkor a műemléki és egyéb adottságokat figyelembe véve a lehető legjobb műszaki megoldást csináljuk. Én nem hiszem, hogy ebben visszalépés lesz, az utóbbi tíz évben nem láttam olyan nagy beruházást Magyarországon, ahol érdemi szakmai minőségi visszalépés történt volna. Úgy látom, most az a gyakorlat, hogy ütemezik a beruházásokat, és olyan értelmes ütemhatárokat szabnak meg, amelyek utána a használatban is lekövethetők. Én így tudom értelmezni a mi színházrekonstrukciónkat. A most elkészült kiszolgálóház egy kis fellélegzést ad a Színháznak. És azt gondolom, abban mindenképpen szerencsés helyzetben leszünk, hogy talán ez a második ütem kisebb időintervallum alatt tud elkészülni.

A jellegzetes kerámia elemek a lépcsőház oldalfalán

A nézőtér az emeleti páholysorral

A színház nézőtere a színpad felől

▶ **Böröcz Sándor: Úgy tudom, a tervezés is folyamatosan halad.**

Brányi Mária: Valóban, de hozzá kell tenni, hogy a rekonstrukcióhoz nemcsak konkrétan az épület átépítése tartozik, hanem a közvetlen környezetét

érintő egykori Püspökkert színházkertté való átalakítása is.

▶ **Böröcz Sándor: Összefoglalnák a rekonstrukció lényegét?**

Oberfrank Pál: Arra vállalkoztunk, hogy amennyire lehet, megpróbáljuk visszaállítani a Medgyaszay-féle eredeti állapotot. Az előző felújítás során ugyanis sok változtatás történt. 1908-ban, a Színház megnyitásakor még többfunkciós épület volt, egyszerre kellett befogadnia színházi előadásokat, bálakat, mozivetítést, vagyis többféle rendezvényt. Veszprém városának 1961-től van önálló társulata, és ahogy belakták, egyre szűkebb lett a tér, és kifelé, a Püspökkert felé kezdtek terjeszkedni, arra a területre, ahová a mai üzemépület került. Az előző felújításkor fölítették a kérdést, hogy mi legyen a fejlesztés iránya, és a pártbizottság – mert akkor még ott volt a döntés joga – úgy határozott, hogy a kiszolgáló üzemi tér a mostani lepényépület lesz. Ezzel erősen sérült a terület és a Színház homlokzata: eltűnt a portikusz, eltűnt a Korona Szálló felé vezető szép árkádos terasz, az öltözők, irodák bekerültek a föld alá.

Amikor nekikezdtünk a mostani rekonstrukciónak, úgy döntöttünk, hogy amennyire lehet, visszaállítjuk az eredeti architektúrát. Ezt Potzner Ferenc vezető tervező is nagy örömmel fogadta. Ami nagyon fontos kérdés most, az a belsőépítészeti

átalakítása. 1988-ban felkerültek a falfelületekre a Színháznak szinte védjegyévé vált, burkolatként sok helyen megjelenő kerámia elemek, ezek és a réz lámpatestek határozzák meg a tereket. A közönség ezt nagyon megszokta, gyakran készülnek itt szelfik, de a tervezők véleménye az, hogy nagyon erős változás a Medgyaszay-féle színházbelsőhöz képest, kicsit olyan, mintha ez az egyébként letisztult, puritán épület, finom, keleties motívumokkal, belül egy török szeráj lenne. Semmi köze Medgyaszayhoz, sokkal inkább a szecesszió stílusához áll közel. A felújítás tehát most nagy fejtörést okoz. Az akkor valószínűleg elmaradt építészeti kommunikációt most kell lefolytatni.

Brányi Mária: A helyzet az, hogy nem mi rendeltük meg a terveket, mi csupán egyeztetünk a tervekkel kapcsolatban. Elmondtuk, hogy ezt mi hogyan látjuk, elmondtuk, hogy egy 40 évvel ezelőtti korizlést tükröznek, ugyanakkor az értéktár részeként védett elemekről van szó, amelyeket nem lehet a szeméttelre vinni. Az lenne a célszerű, ha olyan belsőépítészeti tartalmat lehetne elérni, ami minden tekintetben jó. Erre szerencsére van időnk, mert a beruházás nem holnap fog kezdődni. És be kell vonni az 1988-as átalakítás belsőépítészeti tervezőjét, Szenes Istvánt is. Ha a város szeretne ebben finomítást, a meglévőt is figyelembe véve kell újragondolni a belső tereket. Például lehet, hogy a nézőforgalmi terekben le vesszük a kerá-

A színház bejárata esti előadás előtt az 1970-es években

A színház és a lepényépület az 1988-as felújítás után

Fotó: Fábó Dóra

Beszélgetés a Színpad szerkesztőségével, Kovács Ferenc műszaki vezető és Oberfrank Pál igazgató

A nézőtéri bejárat Petőfi szobrával

mia elemeket, de a közösségi részekben megtartjuk.

Lakatos Gergely: Amit alpolgármester asszony mond, az számomra abszolút racionális iránynak látszik. Én hiszek abban, hogy lehet értelmes kompromisszumokat kötni. Lehet azt mondani, hogy a közösségi terekben kiegészítve, modernizálva megmarad a nyolevanas években kialakított belseépítést, de a nézőteret visszaállítjuk eredeti állapotába.

Oberfrank Pál: A Színház és a Nézőpontnak elke-reesztelt új épület közötti összeköttetés is lényeges kérdés, hiszen a két épületet egy viszonylag for-galmas út választja el, ami megnehezíti a munkát. Nem szaladgálhat a színész fürdőköpenyben és papucsban a zebrán, és az sem szerencsés, hogy a gazdasági vezető, akivel sokszor tízpercenként kell egyeztetnünk személyesen, messzire kerül az igazgatóságtól. Jó lett volna föld alatti folyosóval megoldani az összeköttetést.

Böröcz Sándor: Tapasztalatom szerint azok az igazán sikeres rekonstrukciók, ahol a részletekbe is bevonják a színházi embereket, mert ők tudják, hogyan dolgoznak, és ismerik a jelen, sőt kicsit a jövő technikai lehetőségeit, azt, hogy mit akarnak csinálni, mivel fognak tudni dolgozni a következő években.

Kovács Ferenc: Számomra a nagybetűs színház a Veszprémi Petőfi Színház, sokáig dolgoztam itt, majd tíz évig a soproni színházban voltam. Egy évvel ezelőtt visszahívtak ide, és akkor azt gondoltam, borzasztó nagy megtiszteltetés, hogy itt lehetek a nyugdíj előtti utolsó éveimben. Amikor idejöttem, még úgy volt, hogy 2024-ben indul a rekonstrukció. Most kicsit kitolódott, nem biztos, hogy mire elkészül, még mindig itt leszek, de tudom, hogy amit most fogunk elindítani, az 30-40 évig így fog üzemelni. Olyan Színházat kell csinálni, amelyet a jövő is a legjobban tud használni.

Lakatos Gergely: Történt nagyobb műszaki felújítás a 40 év alatt?

Kovács Ferenc: Nem különösebben. Annyi történt, hogy amikor már robotlámpákkal kezdtünk dolgozni, bekerült egy kézzel leengedhető tartó – nem volt forrás motoros szerkezet beépítésére, hanem kézzel kell öt embernek leengedni, ha izzót kell cserélni, de legalább van.

Böröcz Sándor: Milyen lesz a színházépület a rekonstrukció nyomán? Mi az, ami biztosan megváltozik?

Oberfrank Pál: A lepényépület teljesen elbontásra kerül. Megnyílik a tér, ami fontos, hiszen a belváros közepén vagyunk. A rekonstrukció során visszaáll az eredeti főbejárat és tőle jobbra az árkádsor. A földszinten lesz rendezvényterem, logisztikai terek, az alsó szinten folyik majd a díszlet beszállítása, a manipulációs raktározás, a díszletelemek színpadra juttatása teherlift alkalmazásával történik, az emeletre öltözők, fodrászat, művészbüfé kerülnek. Ebben az épületrészben a másik oldalon kap helyet a titkárság, a tárgyaló, a nézőtéri büfé is. Másrészt a színházépület műemlék volta határokat is szab az átalakításnak. A gyűrűs forgószínpad és az alsógépszet miatt bizonyos szintek változnak, új lehetőségek születnek. A zsinórpádlás nem lehet magasabb, de úgy érzem, a nagyon magas díszletek már nem annyira jellemzőek, az utóbbi években a díszletek, maga a látvány sokat változott, fejlődött, ha úgy tetszik, a megnövekedett technikai lehetőségeknek köszönhetően.

Lakatos Gergely: Sajnos az összes ekkor épült kulturális intézményben nagy probléma, hogy kiesi a közönségforgalmi terület, az előesarnok, és így a ruhatárnak sincs elég helye. Hány főt fogad be most a nézőtér?

Beszélgetés a Színpad szerkesztőségével, Oberfrank Pál igazgató és Brányi Mária alpolgármester

Oberfrank Pál: Most 453 ülőhely van. A rekonstrukciós terv kis bővítést is tartalmaz, de mi azt mondtuk, hogy ennek a városnak ez a lépték elég, nincs szükség több férőhelyre. Sokkal hasznosabbnak gondolom, ha a városnak lesz egy másik, 250–300 fős színházterme, ezt a korábbi Vörös Október moziban lehetne kialakítani, a Színházzal szemben. Mindenesetre bízunk abban, hogy 2025-ben folytatódhat a rekonstrukció, és a végeredmény a közönségnek, a színházzsákmái elvárásoknak és a városnak is a lehető legjobban megfelel majd.

Lejegyezte:
Götz Eszter

 SZÍNPAD
AUTOMATIKA

www.szinpadautomatika.hu

**SOKÉVES TAPASZTALAT
A SZÍNHÁZTECHNIKÁBAN**

automatizálás

tervezés

telepítés

karbantartás

A színház bejárata és a NézőPont új épülete

A Veszprémi Petőfi Színház új kiszolgáló épülete

A komplex rekonstrukció részeként 2023 tavaszára elkészült az az épületegyüttes, amely korszerű kiszolgáló terekkel elégíti ki a Veszprémi Petőfi Színház igényeit. A két épületből álló egykori iskola a színházzal szemben kitűnő választásnak bizonyult: utcai frontján tágas jegypénztár, az emeletén egy új próbaterem, ezen kívül irodák, jelmeztár, varroda, raktárak és egy új hangstúdió is helyet kapott benne.

Az 1908-ban többféle társas rendezvény számára épült, Medgyaszay István tervezte színházat hamar kinőtte a város. Az 1980-as években történt utolsó nagy felújítás jelentős bővítést hozott: elkészült a színházhoz esatlakozó, földbe süllyesztett leányépület, amelyben irodákat, öltözőket, műhelyeket és raktárakat alakítottak ki – de ezek

A NézőPont bejárata a színház felől

Néző pont

Az információs iroda és jegypénztár a NézőPont nevet kapta

- ▶ kevés fényt kaptak, és az alacsony belmagasság, a szűkös terek nyomasztóan hatottak a művészi munkára. Harminc évvel később felmerült az igény egy átfogó rekonstrukcióra, amelyre 2016-ban, a Modern Városok Program keretében nyílt lehetőség. Ekkor kezdődött meg a tervezés, aminek a Medgyaszay-féle épület mellett a színházat körülvevő Püspökkert rendezése, valamint egy új kiszolgáló épület létrehozása is a része volt. Utóbbi a beruházás első ütemeként 2023-ban valósult meg.

Az új létesítmény a színházzal szemben lévő két, régóta használaton kívüli épület felújításával és átalakításával jött létre. Az Óvári Ferenc úti, szecessziós stílusú épület Adorján Mór és Takács János építészek terve alapján 1912-ben készült el, hogy a város iparitanonc-képzését szolgálja. Emellett egyfajta befogadóhely is lett: 1930 után néhány évig a földszintjén a téli időszakokban a Rott Nándor püspök által berendezett népkonyha működött, később az 1930-as években a katolikus elemi fiúiskola és az irgalmas nővérek intézeté-

nek néhány osztálya is használta, valamint időről időre továbbképző tanfolyamok helyszíne volt. A második világháborúban megsérült, 1945-ben csak a legszükségesebb helyreállítási munkákat végezték el rajta, majd a kórház fertőző osztályát rendezték be a falai között. 1948 tavaszáig különböző betelepített intézetek használták, majd 1948-ban államosították. 1968-ig ipari tanuló oktatás folyt az épületben, de idővel erre szűknek bizonyult, és az ének-zenei általános iskola költözött ide. 1995 óta üresen állt. A másik, kevésbé díszes, L-alakú épület eredetileg zeneiskolának készült, a telek határa mentén lévő hátsó épületszárnyban valószínűleg műhelyek voltak. A két rész között egy belső udvar van, amely elegáns kapuval nyílik meg a színház főhomlokzata irányában.

A komplexum átalakítása a KÖZTI Zrt. generáltervezésével, Potzner Ferenc és Martin Gábor építészek terve alapján készült. A volt iskolaépületek rendkívül rossz állapotban voltak, szerkezeti megerősítésre szorultak, meg kellett oldani a süllyedést, a beázást, a homlokzati elemek javítását, cserélni kellett a nyílászárókat, és egy átfogó modernizálásra is szükség is volt. Az Óvári utcai nagyobbik épület tetőszerkezete megmaradt, de a födémek részleges cseréje és megerősítése elengedhetetlen volt. Ezen kívül teljes héjazatsere történt, a rossz állapotú gerendák acélmegecsérelést kaptak, és a padlástérben egy új gépészeti tér létesült.

Az egykori iskolaépület egy régi képeslapon

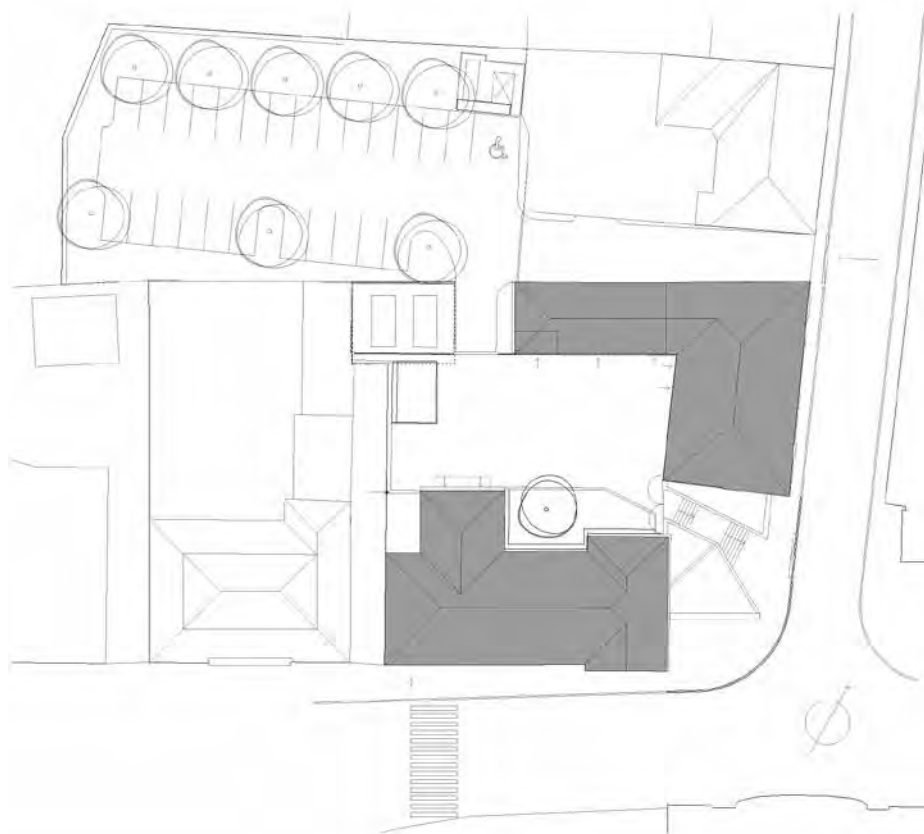

A színház és a NézőPont az út két oldalán

A színházi hangulatot idéző jegyiroda

A két épületből álló kiszolgálóház helyszínrajza

A homlokzatok igényes helyreállításával újjászületett a szecessziós iskolaépület. A főbejárat eredeti helyén maradt, a színházzal szemben, a homlokzatot és rajta az iskola angyalos címerét szépen helyreállították. Belépve mályva színű előtér fogadja a vendégeket. Innen nyílik a *Petőfi NézőPont* nevet viselő új jegyiroda, ahol a korábbi, a színház épületében kialakított jegyirodához képest jóval nagyobb a tér, a jegyet vásárlók itt tudnak tájékozódni a színház programjairól, le lehet ülni, információkat kapni, mintegy ráhangolódni a színházi élményre. Az elegánsan kialakított térben, „kukucska-színházat” idéző tárlókban néhány korábbi előadás díszletmakettjét is elhelyezték, melyeket Perlaki Róbert díszlettervező, a Petőfi Színház örökös tagja készített a színház számára.

Az emeleten jött létre a kiszolgáló épület lelke: egy óriási, a színház színpadához hasonló méretű próbaterem, amelyet egy középpófal részleges kiváltásával alakítottak ki, és igény szerint függönnyel kettéosztható. Ez a tér nem csupán a próbákat szolgálja ki: a színház tervei szerint stúdió-előadásokat és kisebb közönségszámú találkozók fog befogadni, és már a tavaszi operettfesztiválon sikeresen debütált mint játszási helyszín.

Az új próbaterem használatban

A jelmezsztárnak is tágas helye lett az új épületben

A terembe fix gépészetet nem szereltek be, mobil technika segíti a próbákat és az ide tervezett előadásokat. A színpad és a nézőtér helye is változtatható, aszerint, hogy az éppen próbára tűzött előadás milyen elrendezést kíván meg.

Az emelet többi részében irodák kaptak helyet, a tervek szerint ide költözik át a gazdasági és a marketing osztály, valamint a színház archívuma. A próbák alatt ez a rész a földszintről egy látványos acélszerkezetű csigalépcsőn is megközelíthető, amelyet a német Stadler lépcsőgyártó készített. Az irodákat egyszerű, visszafogott belsőépítészet jellemzi, a folyosók pedig megőrizték az iskola-

épület századfordulós patináját. A fűtést-hűtést korszerű hőszivattyús légeserélő rendszer látja el.

A Szeglethy utca felé néző másik, L-alakú épület homlokzata és belső terei is felújításon estek át. Ennek emeletén egy nagyméretű, felülvilágítókkal és oldalsó ablakokkal természetes fényben úszó varrodát, valamint hozzá tartozó mosodát, próbaöltözőket és mosdóblokkot alakítottak ki, amihez jelmezsztár is csatlakozik. Az itt dolgozók mindennapjait egy hangulatos konyha teszi komfortosabbá. A varroda mellett egy helyiség a patinázóműhely szerepét látja el. A földszinten asztalosműhely, bútor- és kellékraktárak jöttek létre, és

ide került az új kazánház is, amely ellátja mindkét épület és később a főépület fűtését.

Újdonság – és tervezői-kivitelezői bravúr – az udvari szinten létrejött stúdió és hangrögzítő helyiség. Mivel eredetileg ez egy rendkívül nyirkos terület volt, a falat injektált tömbszigeteléssel látták el és átszellőztetett légrést építettek be a fal és a speciális akusztikai burkolat közé. A stúdió új, korszerű felszerelést, keverőpultot, mikrofonokat és hangsugárzókat kapott, a hangrögzítő helyiség mellett egy hangeszköz-raktárat is kialakítottak. A stúdió a színház céljaira készült, de a teljes felszereléssel együtt bérelhető is.

A régi karakter megőrzése mellett a szépen helyreállított épület-kettősben jól átgondolt terek, régóta hiányzó – vagy eddig szűk helyen összezsúfolt – egységek, a dolgozókat segítő kiszolgáló terek és tágas raktárak jöttek létre, sőt az utcára nyitott belső udvar nyáron akár további, szabadtéri játékterülésként is használható.

Götz Eszter

Megbízó: Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata, Beruházási Ügynökség BMSK Zrt.

Tervezés: KÖZTI Zrt., TSPC Kft.

Vezető építész tervező: Potzner Ferenc

Kivitelezés: VEMÉV-SZER Építő Kft., Swietelsky Magyarország Kft.

Építésszek: Potzner Ferenc (KÖZTI), Martin Gábor (MS-Műtermek), Patak Gergely (KÖZTI)

Belsőépítész: Potzner Ádám

Statika: Ther Antal (TherRA)

Gépészet: Petrika László (Thermo-Consult)

Színháztechnológia, emelők: Schramm Péter (Animative)

Akusztika: Fűrjes Andor Tamás

Tájépítészet: Mohácsi Sándor (S73)

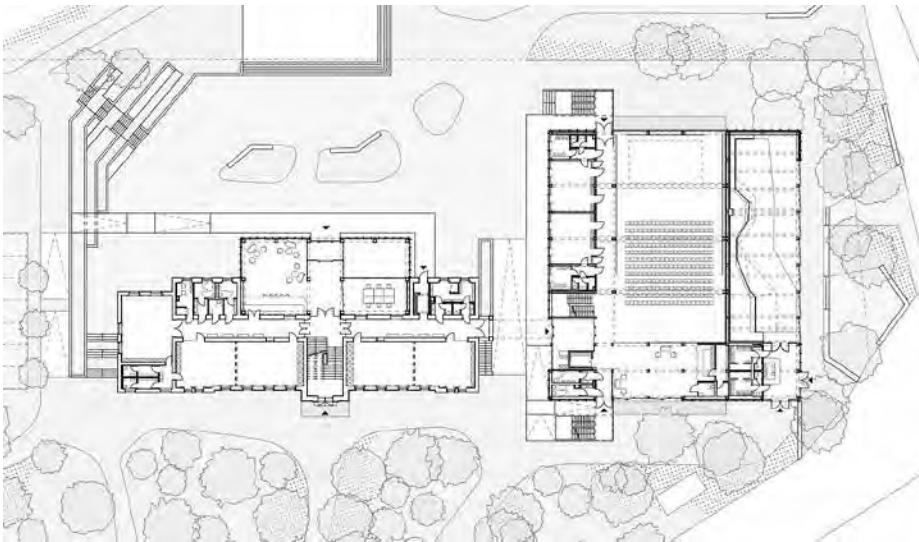
Új kulturális helyszín Veszprémben: ActiCity Tánc- és Mozgásművészeti Központ

Veszprém egy újabb kulturális-művészeti központtal gazdagodott: otthonra találtak azok a veszprémi tánc- és más mozgásformákat űző emberek és csoportok, amelyek eddig méltatlan körülmények között, folyamatos helyhiánnyal küszködve dolgoztak. Az épületegyüttesben egy 300–500 főt befogadó multifunkcionális rendezvényteret is kialakítottak.

A nettó 11,2 milliárd forintos beruházás az EKF kulturális infrastrukturális fejlesztések koncepcióját is méltón fejezi ki: egy, a város közepén csaknem két és fél évtizede üresen és romosan álló épület, a mindenki által ismert egykori Heim Pál gyermek-kórház újult meg és kapott olyan új funkciókat, amelyek évtizedek múlva is hozzájárulnak a város és a régió kulturális igényeinek kielégítéséhez. 2018-ban az Európa Kulturális Fővárosa 2023 cím elnyerése lehetőséget teremtett arra, hogy az akkor már évtizedek óta kihasználatlanul álló ingat-

Fotó: ActiCity

Az ActiCity helyszínrajza

lan megújítására tett erőfeszítések újabb lendületet kapjanak. Bélafi László, a veszprémi Hangvilla megálmodója Anthony Gall építésszel közösen egy komplex, koncepcionális fejlesztési javaslatot dolgozott ki, ami egybeesett a veszprémi közakarat képviselőinek a terület hasznosítását, az épületek megmentését célzó határozott szándékával.

Az ActiCity Tánc- és Mozdásművészeti Központ ideájának megszületésekor az volt a cél, hogy a városban táncal és mozgásművészetekkel foglalkozó egyesületek, csoportok méltó körülmények között lellessenek otthonra. Az újjávarázsolt épületben a megnyitó óta olyan különböző mozgásformákkal lehet találkozni, mint a klasszikus balett, jazz balett, néptánc, hip-hop, modern és kortárs

tánc, falmászás, taekwon-do, légtorna és légtánc, zumba, aerobic, petanque és jóga. Több tucat mozgásforma kedvelői egy épületben működhetnek, gyakorolhatnak, edzhetnek, a kis közösségek együttéléséből nagyobb, aktív életet élők közössége jöhet létre. Így az ActiCity hosszú távon is gazdaságosan és önfenntartó módon működik. A 13,5 ezer négyzetméternyi területű beruházás teljes körű lebonyolítását a Veszprémi Önkormányzat tulajdonában lévő Veszprém 2030 Kft. végezte. Az intézményt a pályázaton nyertes Swing-Swing Kft. üzemelteti, amely ezen a területen már jelentős tapasztalattal rendelkezik, hiszen több mint egy évtizede sikeresen működteti Veszprém másik kiemelkedő kulturális intézményét, a Hangvilla Multifunkcionális Közösségi Teret is.

Az egykori veszprémi gyermekmenhely különleges helyszín és különleges intézmény. Az egykori Országos Gyermekvédelmi Program részeként jött létre, amelynek infrastruktúrája országsszerte 18 helyszínen épült ki a 19–20. század fordulóján. A mai napig a magyarországi gyermekkorházak és egyes szociális intézmények gyökerei innen erednek. Országos szinten azért is érdekes, mert nagyszabású építési programként készült el, kiemelkedő tervezők részvételével. Az akkor épülő

- ▶ intézmények elősegítették a városokban a modernizációt és a társadalmi fejlődést.

Veszprémben egyedülálló lehetőséget kínált a volt gyermekkorház. A Hangvilla születéséhez hasonlóan, „barnamezős” kulturális rehabilitációval új, a város életét alapvetően alakító, meghatározó létesítmény jöhetett létre, az átalakuló belváros zöld folyosójába illeszkedve. A területen három fő épület állt. Ezekből meghatározó a volt Kórház főépülete és a szomszédos Mosoda. Hasznosításukkal új kulturális, közösségi találkozási pont jött létre, amely helyet és teret biztosít a városban jelenleg elszórtan működő és helyszűkében szenvedő mozgásművészeti csoportoknak, edzési

és fellépési lehetőséget biztosít e társulatoknak, valamint a Kórház új, 3 szintes bejárati szárnya a látogatók kiszolgálására helyet ad minőségi játszó eszközökkel felszerelt tematikus gyermekfoglal-

koztatóknak, reprezentatív fogadótérnek, közösségi irodának és étteremnek is.

Az ActiCity 10-11 univerzálisan használható, 80-200 m² közötti minőségi munkaterével és az ezt

Generáltervezés: Gall és Társai Építésziroda

Vezető építész tervező: Anthony Gall

Koncepció: Bélafi László, Anthony Gall, Gall Eszter, Kovács Lili

Belsőépítész: Gall Eszter

Gépészet: Petrika László, Hajdú György

Elektromos tervezés: Peták András, Szurmai Zoltán

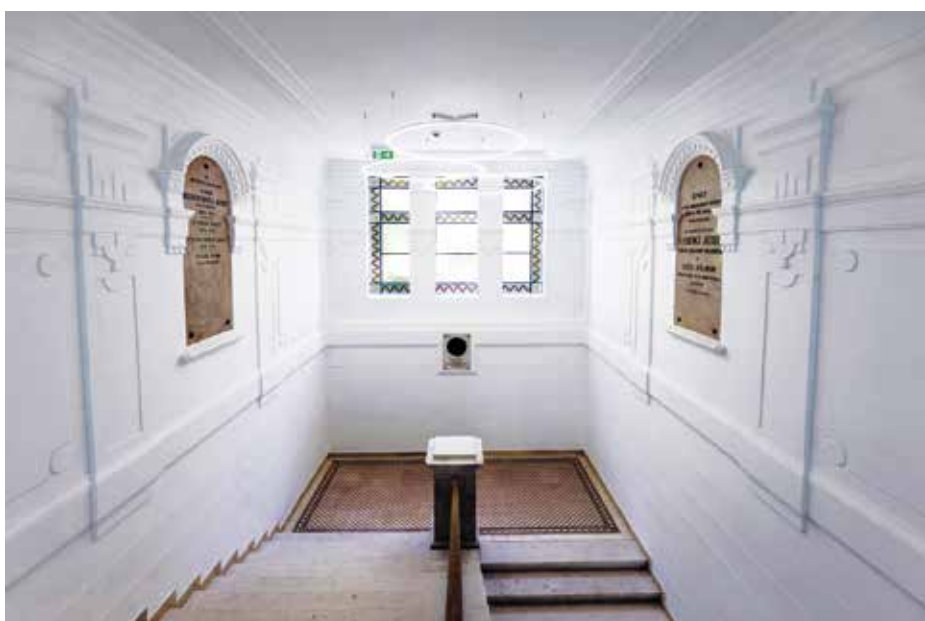
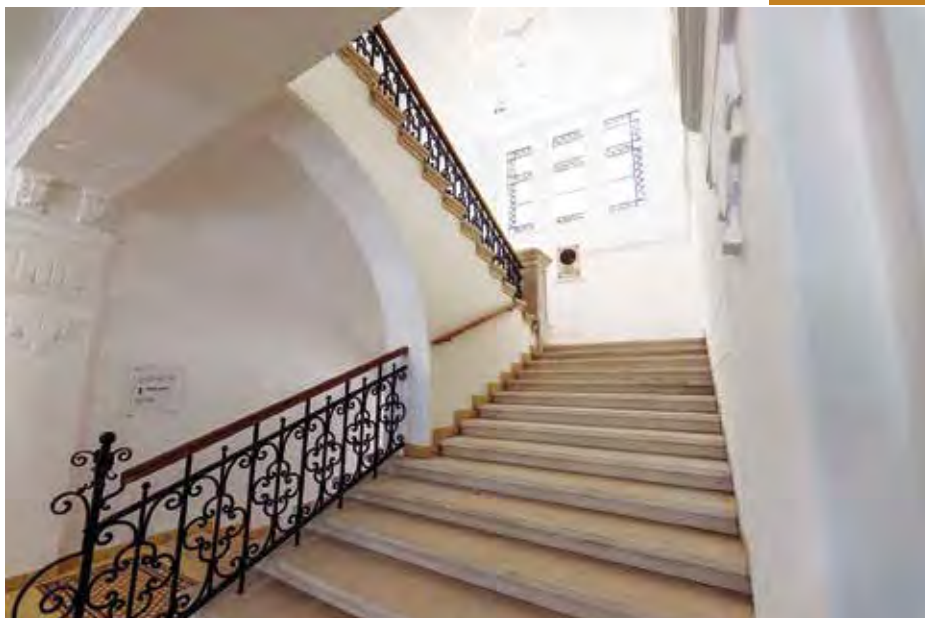
Közmű: Szurmai Zoltán, Petrovai Péter

Rehabilitáció: Ruttkay Ágota, Fodor Anita

Tájépítész: Pápai Veronika, Morgan Viktória, Szabados Apolka

közösségi helyszínné formáló aulával, kávézó-étteremmel gazdaságosan, fenntarthatóan működik. A B épület földszintjén 300-500 férőhelyes, több mint 400 négyzetméter alapterületű multifunkcionális rendezvényterem kapott helyet. A modern hang- és fénytechnikával felszerelt síkpadlós terem tökéletes helyszínül szolgál koncertek, színházi és táncművészeti előadások, konferenciák, üzleti rendezvények, bálók, lakodalmak, kiállítások megrendezésének. A mobil megoldású színpad a terem közepén és végén is felállítható, ehhez igazodva alakítják ki a nézőteret. A hang- és fénytechnika ugyanígy mobil rendszerű, a rendezvénytér mentén körben vannak elektromos és hangkiállások. A tároló terek és az öltözők a volt Mosoda pincéjében lettek elhelyezve, innen gazdasági lift indul a földszintre és az emeletre, de a kiegészítő termek is rendelkeznek öltözővel, így nagyszínpadi rendezvények esetén azok is öltözőként funkcionálnak. A térben egy tolóajtó mögött elhelyezett konyha/büfé szolgálja ki a programokat.

Götz Eszter

Az ActiCity rendezvényterme

Az ActiCity Tánc- és Mozgásművészeti Központ rendezvénytermének alapvető feladata, hogy ki tudja szolgálni a különböző események, produkciók változatos igényeit. A kialakításnál ezért nagyon fontos szempont volt a variálhatóság, illetve a sokoldalú, magas minőségű eszközpark.

A kiviteli munkálatok során, a gondos tervezésnek hála, ezek az elvárások, elképzelések és perspektívák váltak valósággá. A terem szcenikai világításához a Cameo Light F2T és F2FC termékei járulnak hozzá, nem kis teljesítménnyel. A jelenlegi és a későbbi előadásokhoz ihletett világításelemek vezérléséhez a ChamSys MagicQ MQ70-es pult lett a tökéletes választás. Színdarabokhoz, vagy akár színes, táncos multságokhoz az előadótér így egyszerűen és sokféleképpen világítható meg. A világítás, valamint az effekttechnika rögzítésének alapja a motorosan mozgatható, párban kialakított, rácsos tartószerkezet. A Sixty82 termékeiből válogatott keretek különállóan, távolról vezérelhetők, nagy teherbírásúak, selyemfény-fekete kialakításukkal és stílusos kábelvezetésükkel pedig a színházi elvárásokhoz illeszkednek. A csendes, problémamentes működést a D8+ minősítésű Movecat láncos emelők biztosítják.

A rendezvényterem mobilitását a Sixty82 színpadrendszere teszi tökéletessé, amely akár 200 m²-ig építhető össze, különböző formákban. A kül- és beltéri kialakítású elemekből színpad, dobogó, kifutó és még sok egyéb alakzat építhető pofonegyszerűen, a lehetőségeknek így már csak a fantázia szabhat határt. A színpadelemek és kiegészítők tárolását, illetve mozgását garul hordládák és színpadkocik teszik egyszerűvé.

Az elegáns megjelenéshez hozzátartozik a két-szintes, teljes körben elhúzható fekete színházi függöny is. Segítségével szabályozható a bejövő fény mennyisége, vagy akár a teljes fényzárás is megoldható. Így nappal is biztosítottak a tökéletes fényviszonyok, bármilyen előadásról legyen szó, továbbá akusztikailag is segít a terem hangzásának kialakításában.

A terem akusztikai sajátosságaihoz alkalmazkodva olyan professzionális hangtechnikai rend-

szer került telepítésre, amely a nagy teljesítmény és hangnyomás mellett a tér bármely pontjában kényezteti a vajt fülű érdeklődőt. Az L-Acoustics A10-es sorozatú hangládái és KS21-es szubbaszuszus hangfalai az előadó- és nézőtér lefedettségéről gondoskodnak (mindezt úgy, hogy a gondos konfigurációnak köszönhetően a színpad csendes marad), a galéria pedig a 10 db 5XT koaxiális hangfalaitól lesz „hangos”. Kisebb rendezvényekhez, vagy a próbatermekben tartott mobil eseményekhez pedig az L-Acoustics SVVA hangsugárzói szállítják a tökéletes hangzást.

Pálfi László

D.P. Music Kft.

Hangtechnika (forgalmazó: Audmax Kft., szállító és installáció: Direct Out Kft.)

L-Acoustics A10 Focus	4 db
L-Acoustics A10 Wide	2 db
L-Acoustics KS21	4 db
L-Acoustics LA4x	2 db
L-Acoustics X8	4 db
L-Acoustics LA2Xi	1 db
L-Acoustics SVVA	2 db
L-Acoustics SVVA LOW	2 db
L-Acoustics LA4X	1 db
L-Acoustics 5XT	10 db
L-Acoustics LA2Xi	1 db
Allen&Heath SQ5 digit keverő	1 db
Allen&Heath AR2412 box	1 db
Allen&Heath AR0804 box	1 db

Fénytechnika (forgalmazó, szállító és installáció: D.P. MUSIC Kft.)

CAMEO LIGHT F2FC derítő	14 db
CAMEO LIGHT F2T derítő	8 db
ChamSys MagicQ MQ70 fényvezérlő pult	1 db

Tartószerkezet (forgalmazó, szállító és installáció: D.P. MUSIC Kft.)

Sixty82 M29S négyponos rácsos tartók, selyemfekete színerezéssel	75 fm
Movecat Plus-X 250 kg D8+ láncos emelők 18 m fekete láncsal	4 db

Színpadtechnika (forgalmazó, szállító és installáció: D.P. MUSIC Kft.)

Sixty82 Stage82 2x1 m kül- és beltéri színpadlapok, 60-80 cm lábgarmitúrával	200 m ²
Fekete, színházi molton függöny, Omega sín pályán	1000 m ²

Veszprém új rendezvényközpontja

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, GINOP-7.1.9-17 kódszámú pályázati konstrukció segítségével készült el a veszprémi várszikla alatt, a Deák Ferenc utcában a volt piarista gimnázium tornacsarnokának átalakításával és ehhez kapcsolódó négy új épülettel az új rendezvényház együttese. A főépület – a volt tornacsarnok – a Kabóca Bábszínház társulatának otthona lesz.

A várszikla tövében, pazar természeti környezetben megvalósult komplexum uniós pályázatból készülhetett el. A pályázati felhívás alapján támogatható tevékenységek között szerepelt a család- és gyermekbarát projektek megvalósítása. E tevékenység keretében tervezte a város önkormányzata a bábszínház és a gyermekfoglalkoztató kialakítását. Alapvető cél volt egy olyan vegyes rendeltetésű épületegyüttes létrehozása, amelynél a különböző funkciók egymást segítve komplex kiszolgálást tudnak biztosítani művészeti és kulturális előadások, rendezvények, konferenciák magas színvonalon történő megtartására.

A Zsuffa és Kalmár Építész Műterem egy 2018-ban megnyert tervpályázat után kapott megbízást a rendezvényközpont terveinek elkészítésére. A négy éven áthúzódó tervezési folyamat köz-

Az épületek közötti udvar szabadtéri programokat is kiszolgál

Tornacsarnokból bábszínház

ben az épületek funkciója többször változott, de az eredeti alapkoncepció változatlan maradt. Az együttesben talán nem is az egyes épületek fontosak, ugyanis mindegyik egyszerű, hagyományos formált, kis léptékű. Lényegesebb volt egyrészt a korábban a Piarista Gimnáziumhoz tartozó volt tornacsarnok megmentése, felértékelése és városszövetbe illesztése, másrészt az utcakép

óvatos kiegészítése úgy, hogy a vár látványa a lehető legjobban érvényesüljön, az új épületek pedig jól definiált közttereket hozzanak létre.

Az egykori tornacsarnok mellett négy új épület született: a bábszínházhoz tartozó, támfal mögé rejtett, zöldtetős fogadóépület, valamint egy kávézó, egy gyermekfoglalkoztató és egy kiállítóter. Az egyes épületek szabályosan keretbe foglalják a

közösségi térként is használható, parkos terület, amely tökéletes helyszíne lehet többféle szabadterei kulturális programnak. Az együttes mind léptékével, mind az új épületek sárgás téglafelületeivel szépen illeszkedik a környezetéhez, a közöttük létrehozott zöldterületek és a nagy üvegfelületek kortárs jellegűvé teszik a beépítést.

A rendezvényház főszereplője a piarista gimnázium 1906-ban épült tornaterme, amely már másfél évtizede méltatlanul alulhasznosított állapotban vegetált. Műemléki igényű felújításával, a rossz állapotban lévő szerkezet megerősítésével és a belső

A vidám színekkel felöltött gyermekfoglalkoztató

▶ terek átstrukturálásával korszerű előadótér született, amely a komplexum szeptember végi átadása után több EKF-programnak is helyet adott. Állandó funkciója szerint a Kabóca Bábszínház új otthona lesz: már decembertől több előadást tartanak itt, a tervek szerint 2024 márciusától fogja véglegesen birtokba venni a társulat az új színházat. Az egykori tornacsarnok megőrizte eredeti megjelenését, két-szintes, tagozott, vakolt külső képével és léptékével egyaránt kiemelkedik az új részek közül, jól érzé-

kelhetően hordozza történeti karakterét. A belső eredeti térrendszere is megmaradt, a két szélső traktusban lévő bejárati terek egyike személyzeti bejárat lett, a másik a közönségforgalom előtere, ezekhez kapcsolódnak a kiszolgáló helyiségek. A színházterem egyszerű, hosszanti terét három oldalról galériszint kíséri végig. A színpaddal szemközt oldalon mobil nézőteret helyeztek el, előtte színes babzsákokon és székeken ülhetnek a kicsik, hogy minél közelebb kerüljenek a színpad-

hoz. Az alsó rész natúr fa akusztikus burkolata és a felső melegsűrűkére festett falai egyszerű, természetes hangulatot árasztanak, ahol minden figyelem a játékra irányul.

A színház főbejárata a várhegy lábához simuló támfal-rendszer folytatásaként, részben a támfal mögé bújtatott új fogadóépületbe került. Téglaburkolatú megjelenésével és magasságával is a támfalakhoz igazodik, fedett-nyitott külső előterével egyértelműen megjelöli a bejárat helyét.

Tervező cég: Zsuffa és Kalmár Építész Műterem
Felelős tervező: Kalmár László
Tervpályázat: Barta Fruzsina, Csaba Zita, Getto Tamás, Kalmár László, Krompáczki Péter, Sztranyák Gergely
Vázlaterv, engedélyezési terv: Butora Tamás, Getto Tamás, Kalmár László, Kern Ádám, Monory Rebeka, Zilahi Péter
Kiviteli terv: Kalmár László, Monory Rebeka
Belsőépítéset: Kronavetter Péter
Épületszerkezetek: Kapovits Géza, Heinecz Dániel
Bútorszerkezet: Szeles Gábor
Statika: Hegyi Dezső
Tájépítéset: Kovács Árpád, Szohr Gábor
Tűzvédelem: Decsi György
Gépészet: Végh Benedek
Elektromos tervező: Sándor Dávid
Közmű: Nyikosné R. Katalin, Bévárdi Béla
Úttervező: Dulicz László
Akadálymentesítés: Kormányos Anna
Konyhatechnológia: Straub Ágnes

A volt tornacsarnok és az új fogadóépület közötti üvegfalú átjáró

A kávézó belső tere

Innen egy üvegezett összekötő folyosón keresztül jutunk el a bábszínházba. A fogadóépületben próbaterem, raktárak, öltözők, vizesblokkok kaptak helyet, a színház fölötti padlásterbe került az egész komplexumot ellátó hőközpont, valamint az előadótér szellőzőgépháza.

A kulturális funkciót erősíti a külön épületben kialakított kiállítótér is, amelyben most egy Veszprém tornyait bemutató történelmi makettkiállítás látható. Külön épületet kapott a terrasszal kiegészített, kétoldalt nagy üvegfalakkal kitékintő, hangulatos kávézó, valamint a gyermekfoglalkoztató.

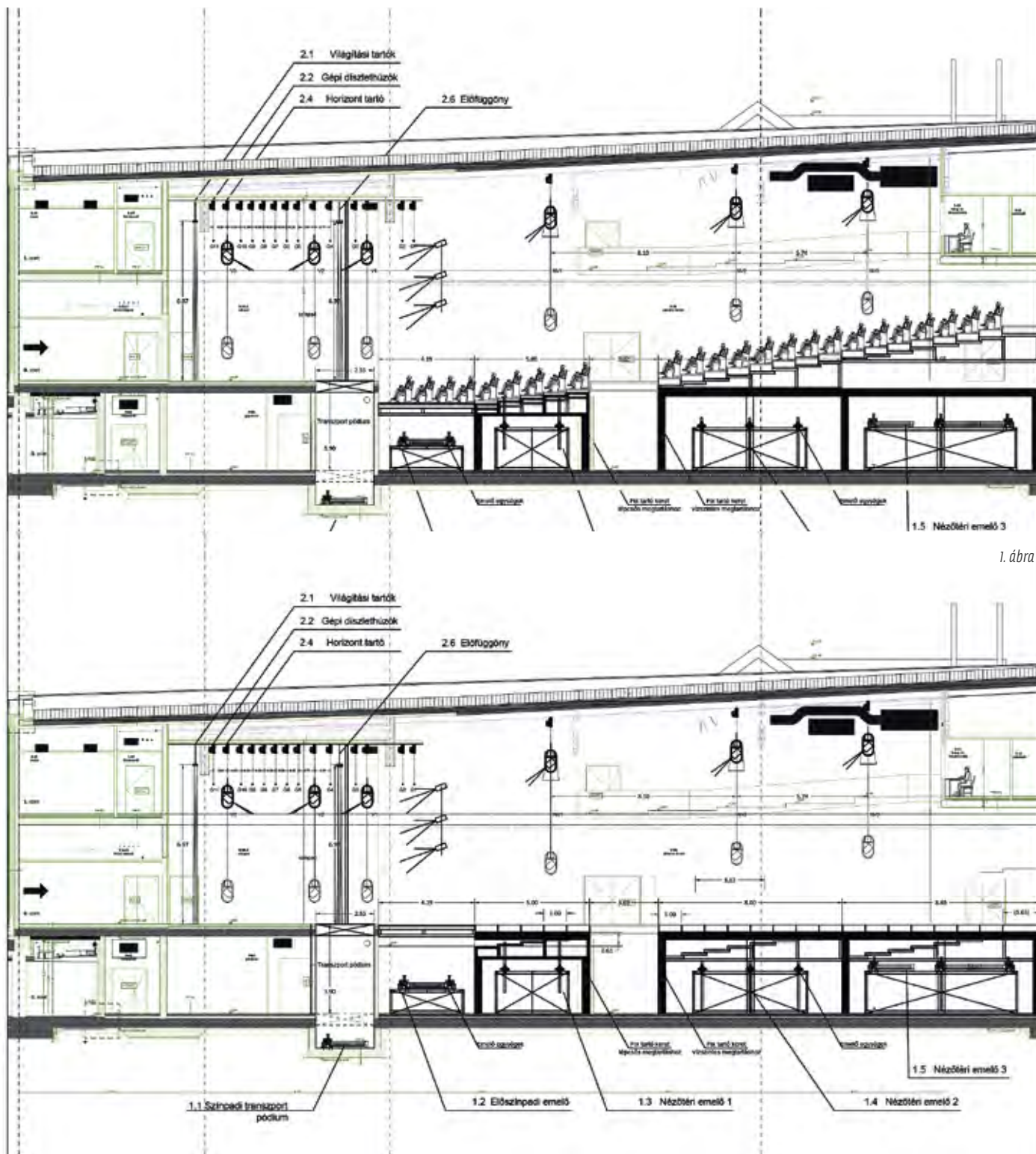

A várszikla látványa egy 1901-es képeslapon

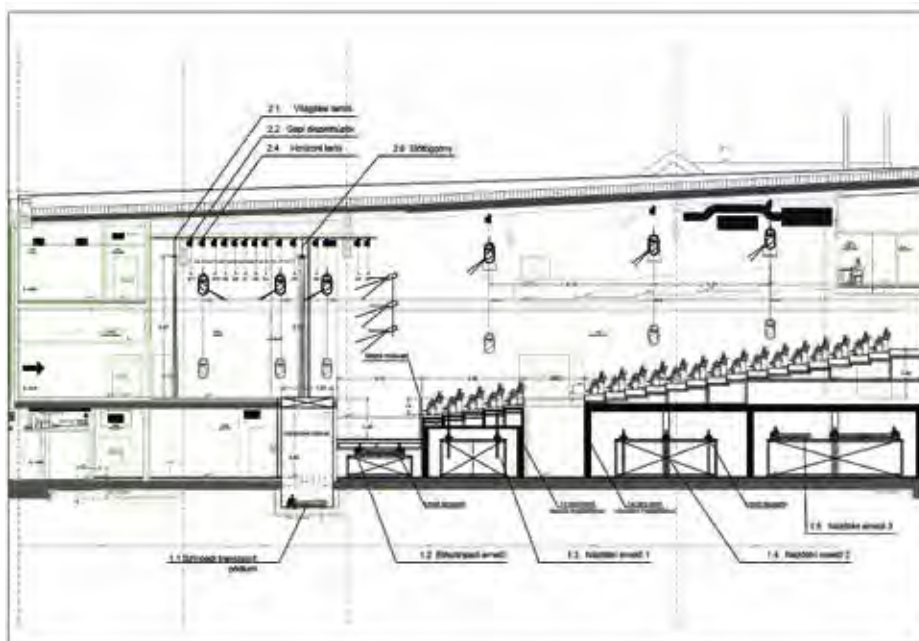
A balatonfüredi konferenciaterem színháztechnológiája

Szeptember 30-án Balatonfüreden új multifunkcionális rendezvényhelyszín nyílt meg: a volt Huray utcai piac és a mellette lévő parkoló helyén álló, a GINOP pályázati forrásból, valamint önkormányzati és állami támogatásból megvalósított Balatonfüred Kongresszusi Központ. A létesítmény konferenciák, rendezvények, színházi előadások és kiállítások helyszínéül szolgál, alatta egy 284 férőhelyes mélygarázst alakítottak ki.

1. ábra

2. ábra

3. ábra

Balatonfüreden egy 650 fő befogadóképességű modern multifunkciós, kulturális konferencia- és rendezvényterem tervezése volt a feladat. A város oldaláról elvárás volt egy változtatható befogadóképességű terem, ahol egyaránt megrendezhető színházi előadás, konferencia, városi rendezvény, bál, vagy éppen workshop.

Ezek figyelembevételével alakult ki a terem elrendezése, ami tervezéskor mozgatható, soronként emelhető nézőteret, változtatható méretű színpadot, zenekari árok lehetőséget biztosított. Az eredeti nézőtér négy szekcióban, soronként emelhető nézőteret tartalmazott. A nézőtér ötödik, színpad előtti eleme sík padozatú, ezáltal ez a süllyeszthető terület zenekari árokként is funkcionálhat, de a színpad méretének bővítését is szolgálhatja. Így ez az elem három funkciót biztosít. A színpadon transzport pódium biztosítja az alsószínpadi raktárak elérési lehetőségét. A színpad felett alapfüggönyözés, gépi díszlet- és világítási tartók lettek elhelyezve. A színpadi világításhoz a nézőtér felett további három világítási tartó áll rendelkezésre. A tartók pozíciója a terem többféle elrendezését is szolgálja. (1-3. ábra)

Nézőtér

Az eredeti tervek szerint a terem egész területe egy síkba hozható, a nézőtér és a színpad összességében bálteremként, rendezvényteremként funkcionálhat. Sajnos az építkezés megkezdése előtt, költségcsökkentés miatt felül kellett vizsgálni a tervet, aminek következtében az a döntés született, hogy a nézőtéri mozgatók nem épülhetnek meg. Az volt a feladat, hogy a házat úgy készítsük elő, hogy egy későbbi forrás megnyílásával alkalmas legyen az eredeti terveknek megfelelő átépítésére. Ez azt igényelte, hogy a nézőtéri szekciók mozgatókhoz szükséges terek

rendelkezésre álljanak, valamint a nézőtéri sorok acélszerkezetét a mozgó acélszerkezetnek megfelelően kell kivitelezni. A megoldás jelentős plusz költséget jelent egy későbbi bővítés reményében, de természetesen a megvalósulás érdekében megtettük a javaslatot. Így jelenleg a nézőtér nem rendelkezik a számos plusz funkcióval, amit biztosíthatott volna a mozgatható nézőtéri rendszer.

A nézőtéri rendszer egy speciális emelőszerkezettel szekcióként, de egyesével emeli ki a

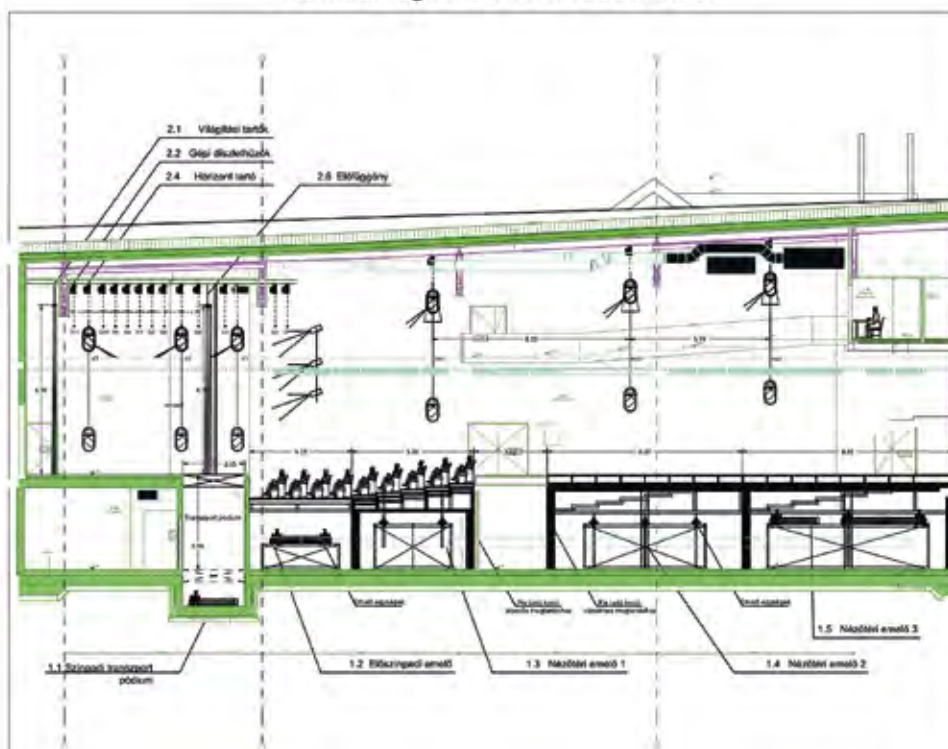
sorokat. A sorok nem rendelkeznek önálló emelő egységekkel, csak egy központi emelővel. Ez a megoldás jóval kisebb költséget jelent, mint egy valóban soronként gépesített rendszer. Mivel nem minden sor különálló egység, a szerkezet merev, kevesebb megvezetést igényel, s nem utolsó sorban a kevesebb gépi berendezés kevesebb hibalehetőséget tartalmaz.

Ebben a beruházásban végül ez a rendszer nem épülhetett meg, de ahogy korábban írtam, az acélszerkezet kialakítása és a gépek helyigénye megvalósult egy későbbi beépítés reményében.

A tervezés során volt egy említést érdemlő nehézség. A terem belmagassága nem indokolta vasfüggöny beépítését, a színpad és nézőtér egy tűzszakaszba került, ami nem is lenne probléma, de a tervezők a színpad alatti teret, ami a mozgatható nézőtéri elemek gépeit tartalmazza, külön tűzszakaszként kezelték. Ez a terület, miután a sík padozatot lépcsőzött nézőtérré kell alakítani, sávokból áll össze. A sávok nem képesek légmentesen záródni, így a külön tűzszakasz határ nem tud megvalósulni. Ezt nem fogadták el, és az lett az elvárás, hogy a mozgó elemek alját tűzgátló promat lapokkal kell burkolni. Ez nem csak költségben, de tömegben is jelentős terhet jelent az épületnek, emellett ugyanúgy nem oldotta meg a sávok közti hézag kérdését.

Elmaradt elrendezések: 4-6. ábra

Csökkentett nézőszám sík padozattal kombinálva kiállítás, fogadás elrendezéséhez 1.

4. ábra

Színpadtér

A terem színpada színpadi produkcióknak megfelelő függönyözéssel, oldaljárásokkal, felsőgépészettel rendelkezik. A terem felett zsinórpádlás nem lett kialakítva, de 11 db gépi díszlethúzó, valamint a színpad felett 3 db, a nézőtér felett szintén 3 db gépi világítás tartó biztosítja a bekötési, világítási pozíciókat. A színpadon a hasznos játéktér 11 m széles, 8 m mély, amely előszínpad létrehozásával 11 m szélességűvé és 12 m mélységűvé bővíthető. A színpad előtti terület alkalmas zenekari árok létrehozására. (7. ábra)

A színpadon egy transzport pódium áll rendelkezésre, mely szabad átjárást biztosít a színpad-szint és az alsószínpad szint között. Ez a pódium használható a székesoportok alsószínpadra szállításához, valamint minden raktározni kívánt elem szállításához.

Díszletek, rendezvény eszközei a színpad mögötti területen, közvetlenül, egyenes úton hozhatók be a színpadra, nézőtérre, ezáltal az építési idő minimalizálható.

Tompai Zsuzsa

Tervezés: KÖZTI Zrt.

Vezető építész tervező: Tima Zoltán

Építészek: Boda István, Nagy Marianna, Skrabák Zoltán, Ökrösné Perneszi Ágnes, Molnár J. Tibor

Belsőépítészek: KROKI Stúdió – Göde András, Radnóczy Kinga, Kéry Balázs

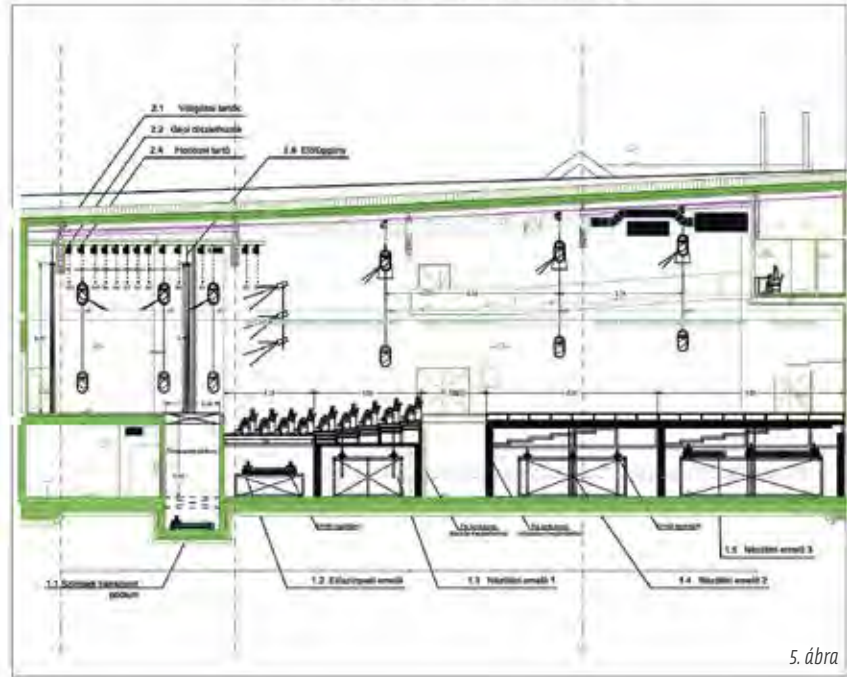
Tartószerkezet: Váczy Péter, Pohl Ákos

Épületgépészet: Makáry Csaba

Akuszтика: Csott Róbert

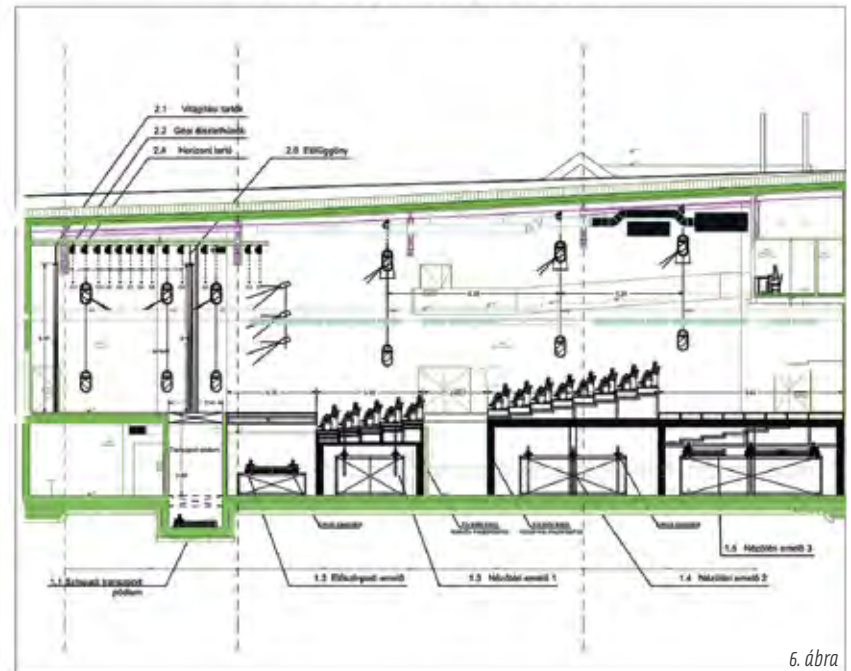
Színháztechnológia: Tompai Zsuzsa

Csökkentett nézőszám sík padozattal kombinálva kiállítás, fogadás elrendezéséhez 1.

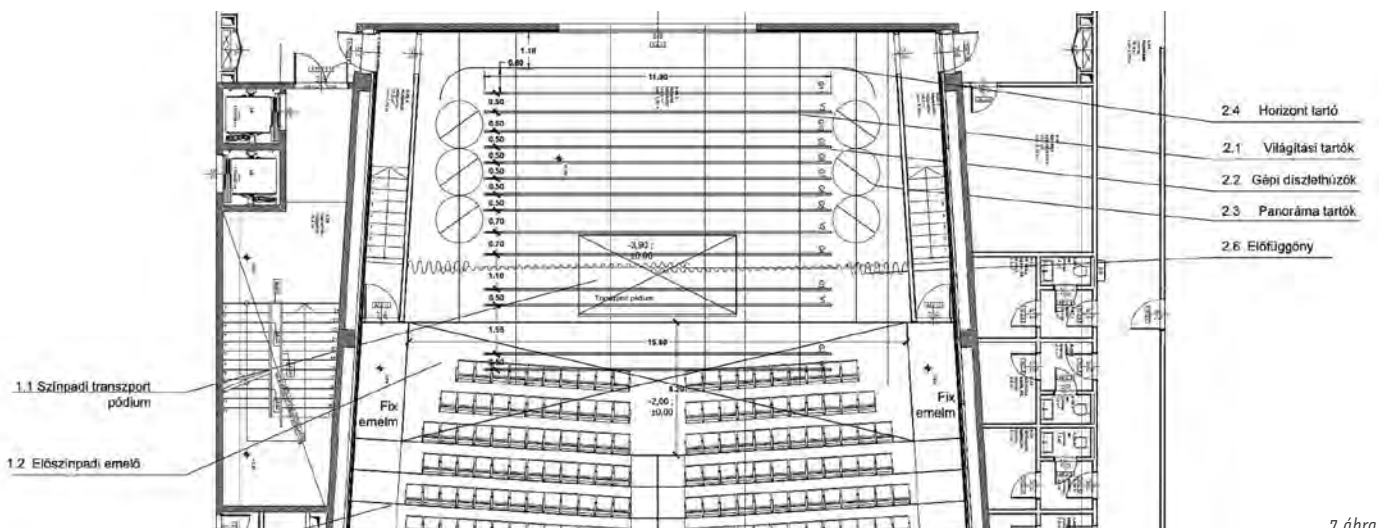

5. ábra

Csökkentett nézőszám sík padozattal kombinálva kiállítás, fogadás elrendezéséhez 2.

6. ábra

7. ábra

Anolis[®]
A ROBE Business

Ambiane[®] AP

Vibrál, nem dimmerel szépen, rossz a színvisszaadás...?

Az általános világítás gyakran nem kap elegendő hangsúlyt, ami később kényelmetlenségeket okozhat. A nézőtéri és vendégforgalmi területekre is létezik professzionális megoldás.

A Robe leányvállalata, az Anolis erre a célra is gyárt világítótesteket! Ismerje meg az Ambiane termékcsalád beltérre tervezett, luxus minőségű, de elérhető árú termékeit, kis mérettől a nagyig, minden feladatra lesz megoldás.

- RGBCW, RGBWW, Változtatható fehér (TW) és halogén emulációs fehér (TD) LED variánsok
- Flicker-free, vibrálásmentes
- DMX és DALI vezérléssel
- Menekítési áramkör bemenet (secondary power)
- Nagyfelbontású dimmer
- CRI: 90+
- Függesztett, felületre szerelt és mennyezetbe süllyesztett kivitel

Magyarországi forgalmazó: AVL Trade Kft. | 1117 Budapest, Budafoki út 187-189.

Tel: +36 1 236 0560 | info@avltrade.hu | www.avltrade.hu

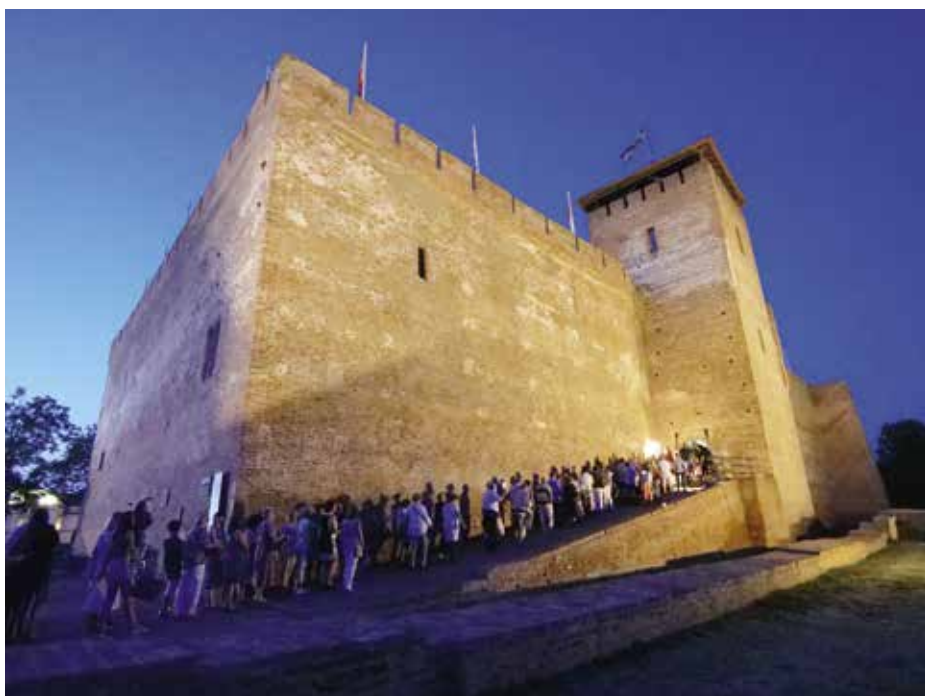
A szabadtéri színházak idei évadja

Pócza Zoltán: „Ennyire gazdag szabadtéri színjátszás sehol máshol nincs a világban”

A Szabadtéri Színházak Szövetségét 1997-ben alapították. Országsszerte immár 16 rangos tagintézmény tartozik a szervezethez. 2023 nyarán – három hónap alatt – összesen csaknem 400 ezer nézője volt a nyári programjaiknak, 30 saját bemutatóval várták a közönséget és 613 előadást játszottak. Mindemellett idén másodszorra rendezték meg a Szabadtéri Színházak Találkozóját, most a Kultkikötő balatoni helyszínén.

A Szabadtéri Színházak Szövetségének elnöke, Pócza Zoltán – a Kőszegi Várszínház igazgatója – 2017 óta tölti be ezt a posztot. A Színpad kérésére így elevenítette fel a kezdeteket: „A Szabadtéri Színházak Szövetsége 1997-ben alakult. De már egy évvel korábban Gedeon József, a Gyulai Várszínház akkori igazgatója és Mátyás Irén, a Zsámbéki Nyári Színház akkori vezetője – sajnos ők már nincsenek közöttünk, de rendkívül sokat tettek a szabadtéri kultúráért – felvetették: a szabadterieknek speciális a működésük, jó lenne egy külön szervezet, amely összefogná őket és a problémáikat, szükségesség az érdekképviselet. Én akkor már a Kőszegi Várszínházat képviseltem vezetőként, és rögtön csatlakoztunk. Alapelveink között megfogalmaztuk, mit tekintünk szabadtéri színháznak, például az adott intézmény ne csak befogadjon produkciónkat, legyen saját, önálló bemutatója is. A csatlakozás kritériumai között pedig az is szerepel, hogy az intézmény legalább nyolc éve folyamatosan tevékenykedjen, együttműködjön a település önkormányzatával, vállaljon közszolgálati feladato-

Előadás előtt a Gyulai Várszínházban

Pócza Zoltán és Cséleányi Nóra a Gedeon József Amfiteátrum-díj átadásán, fotó: Szabadtéri Színházak Szövetsége

kat is. 2023 őszén két új színházat is tagjaink közé szavaztunk, a Veres 1 Színházat, amely Mézesvölgyi Nyár néven szervezi a szabadtéri eseményeit, illetve Nyíregyháza legnagyobb múltú szabadtéri színházat, a Mandalát. Így összesen már tizenhatan vagyunk a Szövetségben, elég nagy területét lefedjük az országnak – közönségvonzásban és turisztikai hatásban is.”

A Szabadtéri Színházak Szövetségének további tagjai: Agria Nyári Játékok (Eger), Esztergomi Várszínház, Gyulai Várszínház, Kisvárdai Várszínház, Kőszegi Várszínház, Kultkikötő (Balaton), Kvártélyház Szabadtéri Színház (Zalaegerszeg), Margitszigeti Színház, Nagyerdei Szabadtéri Játékok (Debrecen), Sarvasi Vízi Színház, Szegedi Szabadtéri Játékok, Szentendrei Teátrum, Városmajori Szabadtéri Színpad, Zsámbéki Nyári Színház.

Felmérések szerint Magyarországon évről évre egyre többen választanak nyári úticélt annak alapján, hogy megnézik, van-e a közelben szabadtéri színház, esetleg valamilyen fesztivál, ahova

esaláddal együtt is mehetnek, akár több generáció közösen. A szabadtéri színházak nyári kínálatához a legtöbb esetben már egy-egy saját fesztivál is hozzátartozik. „Magyarország szabadtéri színházi kultúrájának sokszínűsége egyedülálló. Nyáron mi vagyunk a színház az országban. Ezeknek a tereknek – változatos programkínálatokkal, fesztiválokkal – jelentős szerepük van a helyi közösségi élet szervezésében éppúgy, mint a kulturális turizmus fellendítésében. Előadásainkra a vonzó környezet is inspirálóan hat, a helyszínek, a várak, a vizek, a természet erősen meghatározzák egy-egy produkció hangulatát akár történelmi helyeken, akár a Balaton, vagy épp a Holt-Körös mellett. Ennyire gazdag szabadtéri színjátszás, ilyen egyedülálló szabadtéri színházi hálózat sehol máshol nincs a világban” – magyarázta Pócza Zoltán.

A szabadtéri színházak közös fesztivált is tartanak a saját előadásaikból: a Szövetség 25. évfordulója kapcsán 2022-ben rendezték meg először a Szabadtéri Színházak Találkozóját, akkor a

Városmajori Szabadtéri Színpadon. 2023-ban a Kultkikötő volt a rendezvénysorozat házigazdája: az alsóörsi és a balatonboglári helyszíneiken 13 produkció, köztük felnőtt- és gyerekelőadások mutatkoztak be június 17. és 25. között. A találkozó kapcsolódott a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa programjaihoz.

Pócza Zoltán lapunknak elmondta: „A Szabadtéri Színházak Találkozója lehetőséget ad a szakmai szövetséghez tartozó színházak különféle nyári produkcióinak tovább élésére és bemutatására.

Mindannyian létrehozunk értékes saját produkciókat is nyaranta, amelyek – sok esetben – csak néhány előadást érnek meg. Azt gondoltuk, nagyobb nyilvánosság elé is vihetnénk ezeket. Egyébként az őszi közgyűlésünkön arról is esett szó, hogy 2024-ben is a Kultkikötő helyszínein fogadják be a találkozó előadásait.”

A szabadtéri színházak nyári évadnyitásának egyik hagyományos eseménye a Szabadtéri Színházak Szövetsége által alapított Gedeon József Amfiteátrum-díj átadása: 2023-ban **Cselényi**

Nóra Jászai Mari-díjas jelmeztervezőnek, a kaposvári Csiky Gergely Színház Örökös Tagjának ítelték oda.

A Szabadtéri Színházak Szövetségének elnöke még azt is kiemelte: feladatuknak tekintik az akadálymentességre törekvést, a környezettudatos szemléletformálást is – több tagintézmény már bekapcsolódott a magyarországi Zöld Színházi Projektbe –, és jelenleg terveznek egy átfogó közönségkutatást.

Karácsony Ágnes

Szabadtéri Színházak Találkozója 2023

A Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa eseménysorozat keretében és támogatásának köszönhetően valósult meg a II. Szabadtéri Színházak Találkozója 2023. június 17. és 25. között a Szabadtéri Színházak Szövetségének szervezésében, Balatonbogláron és Alsóörsön. A programsorozat házigazdája és lebonyolítója a 18 éves múltra visszatekintő Kultkikötő volt, amely szintén a Szövetség tagja és a szabadtéri színházi szakma meghatározó szereplője.

Folytatva a találkozó első évében kialakult tendenciáit és szokásait, a programkínálat az előző évben bemutatott előadásokból alakult ki, kiegészülve néhány, már az előző évben is műsoron lévő szabadtéri színházi produkcióval. A fesztiválon az Agria Nyári Játékok, az Esztergomi Várszínház, a Gyulai Várszínház, a Kőszegi Várszínház, a Kultkikötő, a Kvártélyház Szabadtéri Színház, a Szarvasi Vízi Színház, a Szegei Szabadtéri Játékok, a Szentendrei Teátrum, a Városmajori Szabadtéri Színpad előadásai, valamint a Margitszigeti Szabadtéri Színház évtizedeket átívelő színháztörténeti kiállítása volt látható, utóbbit Balatonbogláron tekinthette meg a közönség a találkozó ideje alatt.

A szervezési munkák 2022 novemberében kezdődtek meg, mindezt megelőzte egy fél éves pályázati időszak és a szakmai koncepció előkészítése. Az egyeztetések során figyelembe kellett venni a helyszíni adottságokat, így minden tagintézmény számára helyszínbemjárás lehetőséget biztosítottunk, és szem előtt kellett tartani a megvalósítási lehetőségeket és a műfaji sokszínűséget is. Az ősszel megkezdett szervezés eredményeképpen már márciusban kész fesztiválprogrammal jelentkeztünk, így időben meg tudtuk kezdeni az online jegyértékesítést.

A Szabadtéri Színházak Találkozásának sajtótájékoztatóját áprilisban a Thália Színházban tartottuk meg, Karácsony Ágnes szervezésének köszönhetően, aki a projekt teljes időszakában ellátta a sajtóképviseletet és a kommunikációs feladatokat. Itt lehetőségünk adódott szakmai beszélgetésekre, az eseményen megjelentek az intézmények igazgatói, a szakma fontos képviselői és a sajtó munkatársai.

A találkozó megszervezésének és lebonyolításának egyik legnagyobb kihívását az időpont

meghatározása jelentette, ezt csak a kőszínházi évadok végeztével – ami idén a megszokottaknál

A balatonboglári színháztörténeti kiállítás

A Kvártély Szabadtéri Színház Meseautó előadása az alsóörsi Kultkikötőben

▶ később ért véget – lehetett kiválasztani. El kellett kerülnünk a szabadtéri színházi évad kezdetét is, hiszen összes tagintézményünk június végétől kezd meg a szakmai tevékenységének fő időszakát. Ez egyúttal egy keretet is tudott adni az induló évadnak, és a találkozó méltó kezdete lehetett a 2023-as országos szabadtéri színházi szezonnak.

Az időzítés nem csak a szervezésben jelentett kihívást, de a látogatószám eredményeiben is. Bár a találkozó már a tanítási szünet első napjain kezdődött, nézőink nagy részben a helyi lakosok és a környékbeliek közül kerültek ki, a turizmus adta lehetőségek ezúttal kevésbé szolgálták a látogatóssági mutatókat, mivel az időjárás miatt a nyaraló szezon kezdete is kitolódott.

Az előadásokat négy helyszínen mutattuk be. Balatonbogláron a nagyszínpadi produkeciókat a Varga Béla Városi Művelődési Ház 750 fős szabadtéri színpadán vittük színre, míg a bensőségesebb közegre kívánó, egy- vagy kétszereplős kamarai előadásoknak a Művelődési Ház színházterme adott helyszínt. Alsóörsön a Kultkikötő Amfiteátrum volt a játszóhelyünk, szintén 750 fős szabadtéri színpadával, míg gyerekelőadásunkra az

Alsóörsi Eötvös Károly Művelődési Ház és Könyvtár színháztermében került sor.

A találkozó időtartamában két városban, négy helyszínen, összesen nyolc felnőtt színházi előadással és négy gyerekelőadással vártuk nézőinket, kézműves foglalkozásokkal kiegészítve. Az előadások között komédia, zenés színház és irodalmi est is volt. Egyeztetési vagy technikai okok miatt

nem minden szervezeti tagunk képviseltette magát, ám volt olyan tagintézmény, amelyik több előadással is részt tudott venni a programkínálatban.

A találkozó által lehetőségünk volt népszerűsíteni szövetségünk tagjait, azok művészeit, művészeti látásmódjukat. Mindezzel lehetőséget teremtettünk a közönségnek arra, hogy eddig nem látott társulatokat, művészeket ismerhessen meg. Így megszűntek a földrajzi korlátok, a térség lakói és nyaralói a távolabb bemutatott előadásokat is élvezhették. A grandiózus eseménysorozat létrejöttéhez a VEB2023 munkatársai mindvégig folyamatos segítséggel szolgáltak és gondozták az ország egészét megszólító kommunikációt.

A Szabadtéri Színházak Szövetsége – Pócsa Zoltán elnök úrral –, a Kultkikötő munkatársaival – Nagy Viktor alapító igazgató vezetésével – szorosan együttműködve, kitartó munka révén egy minőségi nyárindító találkozót valósítottak meg. Az évente megrendezésre kerülő fesztivál hagyományának megteremtéséhez és pénzügyi és szakmai megszilárdításhoz azonban még sok munka van hátra. A megfelelő konzekvenciák levonása az elmúlt két találkozó eseményeivel együtt jó kiindulás lehet ehhez.

Klopper Alexandra

GÉPBÉR-Színpad

Válaszd az egyedi színpadgépészeti megoldásokat!

A tervezés előtt pontos igényfelmérést, valamint helyszíni felmérést végzünk.

Ezen gépek létrehozása összetett gépészmérnöki és vezérlés tervezői munkát igényel:

- ▶ Függetlenmozgató rendszerek
- ▶ Láncos emelő
- ▶ Ponthúzó
- ▶ Díszlethúzó
- ▶ Világítási híd
- ▶ Világítási tartó
- ▶ Személyi süllyedő
- ▶ Zenekari árok mozgatás
- ▶ Teheremelő

Az egyedi gépeket a legszigorúbb tervezői, gyártói, telepítési előírások betartásának igazolásával, valamint hatósági minősítéssel adjuk át.

Hírek a hazai színház világából

Két új budapesti színiigazgató kinevezése

Lezárult két színház igazgatói pályázata, Csák János kultúráért és innovációért felelős miniszter döntése alapján február 1-től **Kiss-B. Atila** a Budapesti Operettszínház főigazgatója, míg **Nagy Viktort** a Pesti Magyar Színház - Ifjúsági és Csáládi Színház igazgatói feladatainak további ellátásával bízták meg. A vezetők mandátuma öt évre szól.

Baleset a Nemzeti Színházban

November 10-én a *Rómeó és Júlia* előadása közben balesetet szenvedett Szász Júlia és Horváth Lajos Ottó, a Nemzeti Színház két művésze. Azonnal kórházba szállították őket, az előadást félbeszakították. Vidnyánszky Attila vezérigazgató, elismerve vezérigazgatói felelősségét, lemondott a Nemzeti Színházban betöltött posztjáról. Lemondását Csák János kulturális és innovációs miniszter egyelőre nem fogadta el. A Kulturális és Innovációs Minisztérium közleménye szerint a miniszter a színházban történt balesettel kapcsolatos vizsgálat lezárultát követően foglalkozik a kezdeményezéssel. Addig is Vidnyánszky Attila maradéktalanul ellátja a színház vezetésével összefüggő feladatait.

Átadta Budapest díszpolgári címeit

A Fővárosi Önkormányzat a főváros születésnapján, november 17-én minden évben elismerő díjakat adományoz azon személyeknek, közösségeknek, akik a főváros életében jelentős, meghatározó szerepet töltenek be, kiemelkedő teljesítményükkel Budapestnek dicsőséget szereznek.

Ebben az évben, Budapest egyesítésének 150. évfordulóján Budapest díszpolgára címet kapott mások mellett a színházi élet két jeles képviselője: **Gálvölgyi János** színművész, Kossuth- és Jászai Mari-díjas érdemes művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja, valamint **Jordán Tamás** színművész, rendező, színiigazgató, a nemzet színésze, Kossuth-, Jászai Mari- és Prima Primissima díjas érdemes művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja.

Átadták a Junior Prima Díjat színház-, film- és táneművészet kategóriában

Az elismerést öt fiatal művésznek ítélte oda idén a szakmai zsűri. A díjakat a kategória társalapítója, az MBH Bank sztenderd kiszolgálásért felelős vezérigazgató-helyettese, Ginzer Ildikó adta át a budapesti díjátadó ünnepségen. A díjat idén

Giliga Ilka díszlet- és jelmeztervező, **Hajdu Tibor** színész, a Győri Nemzeti Színház tagja, **László Lili** színész, az Ormai Produkció alkotóközösségének tagja, **Medveczky Balázs** színész, a Vígszínház társulatának tagja és **Tarnóczy Jakab**, a Katona József Színház rendezője érdemelte ki.

Életének 81. évében elhunyt Csomós Mari színésznő

A Kossuth- és Jászai Mari-díjas színésznő, érdemes művész, a Nemzet színésze, a Halhatatlanok Társulata és a Radnóti Miklós Színház örökös tagja Vajdácskán, egy Sárospatak melletti kis bodrogközi faluban, négygyermekes családban született 1943. szeptember 25-én. Katonatiszt apját többször áthelyezték, ezért sok helyen járt iskolába. 1965-ben diplomázott a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. A veszprémi Petőfi Színházban kezdte pályafutását, majd a kecskeméti Katona József Színház, a szolnoki Szigligeti Színház, 1978-tól a budapesti Nemzeti Színház, 1983-tól pedig a Katona József Színház művésze volt. Számos emlékezetes alakítás fűződik a nevéhez.

Életének 92. évében elhunyt Galambos Erzsébet színésznő

Galambos Erzsébet Kossuth- és Jászai Mari-díjas színésznő, érdemes és kiváló művész, a Halhatatlanok Társulata és a József Attila Színház örökös tagja csaknem két évtizeden át a Budapesti Operettszínház tagja volt, főleg zenés játékok, operettek szubrett- és primadonnaszerepeiben aratta sikereit, de jelentős prózai szerepekben is színpadra lépett. A musical műfajának egyik első hazai előadója volt, a Kossuth-díjat a musical műfajának magyarországi meghonosításáért és elismertetéséért, kiváló táncműveléssel párosuló, élményt adó színészi alakításaiért kapta meg.

Benedek Miklóst választották a nemzet színészévé

Az első alkalommal 2000. augusztus 22-én odaítélte nemzet színésze címet egyszerre 12 művész viselheti. Benedek Miklóst a július 19-én elhunyt Balázs Zoltán helyére választották meg. Benedek Miklós 1969-ben végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán Szinetár Miklós osztályában, majd a Nemzeti Színházhoz szerződött. 1983-tól húsz évig volt a Katona József Színház, később hat évig ismét a Nemzeti Színház tagja. 1992-től tizenöt évig oktató a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. A kilencvenes években a Magyar Színészakadémiájának ügyvivője volt. Számos előadást

rendezett, köztük Heltai Jenő-, Molnár Ferenc- és Shakespeare-darabokat.

Arany Maszk-díjat nyert Balázs Zoltán szarajevói rendezése

A 2023. október 1. és 8. között megrendezett 63. MESS Nemzetközi Színházi Fesztiválon Arany Maszk-díjjal jutalmazták **Balázs Zoltán** szarajevói rendezését a sajtó és a kritika képviselői. Az elismerés indoklásában fontos szerepet kapott Susan Sontag posztdramatikusszövegének korokon átívelő ereje, Balázs Zoltán egyedi, különleges rendezői látásmódja és Ionesco metszeteire emlékeztető színházi kézírása, valamint a SARTR Színház együttesének a színpadi valóság újszerű megközelítése által kiteljesedő magas szintű művészi teljesítménye.

Fedák Sári-díj

Az elismerést Szűcs Nelli beregszászi származású színésznő alapította, aki több mint nyolc éve alakítja nagy sikerrel önálló estjén a legendás színésznőt, Fedák Sárít. A 10. MITEM részeként, a beregszászi színház 30. születésnapját ünneplő rendezvényt sorozat keretében tartották a díjátadót. A díjat idén **Varga Zsuzsa**, a kaposvári Csiky Gergely Színház Jászai Mari-díjas művésze, és **Bakota Árpád**, a Csokonai Színház társulatának tagja, Jászai Mari- és Csokonai-díjas művész kapták.

Átadták a magyar operett napjához kapcsolódó díjakat az Operettszínházban

Kálmán Imre születésének, illetve Lehár Ferenc halálának dátuma, október 24-e minden évben a magyar operett napja. A Budapesti Operettszínház társulata ilyenkor nagyszabású gálaműsorral ünnepel, és ekkor kerülnek átadásra a magyar operett napjához kapcsolódó díjak a teátrumban. Az évad legígéretesebb ifjú művészeinek járó Marsallbot-díjat **Drahos Evelin** kapta. Az évad musicalszínésze **Széles Flóra**, az évad operettszínésze **Laki Péter** és **Ninh Duc Hoang Long**, a Musica Hungarica Kiadó életműdíjasa **Bellai Eszter**, a Musica Hungarica Kiadó nagydíjasa **Dolhai Attila** lett.

10. MITEM Fesztivál

Tíz ország 21 előadása, köztük a párizsi Comédie Française Tartuffe-produkciója volt látható a 10. Madách Nemzetközi Színházi Találkozón, amelyet szeptember 30. és október 23. között rendeztek

► meg Budapesten. Az idén az újvidéki Synergy Fesztivál és a 30 éves fennállását ünneplő beregszászi színház is csatlakozott az eseményhez. A fesztivál egyik kiemelt előadása a párizsi Comédie Française *Tartuffe, avagy a képmutató* című vendéjátéka volt október 8-án és 9-én. A MITEM+ részeként modern tánc formájában jelent meg a Kassai Állami Színház különleges Hamlet-produkciója, a belgrádi Jugoszláv Dráma Színház pedig Szop-hoklész *Oidipus* című drámáját mutatta be. A Showcase elnevezésű szekcióban volt látható egyebek mellett Bertolt Brecht *A kaukázusi krétakőr* című darabja, Avtandil Varszimasvili grúziai művész rendezésében.

A magyar dráma napja

A magyar dráma napját Madách Imre *Az ember tragédiája* című művének 1883. szeptember 21-i ősbemutatójára emlékezve 1984 óta rendezik meg ezen a napon, hogy ráirányítsák a figyelmet a magyar drámairodalom értékeire, és új művek születését ösztönözzék. 2023-ban a jeles naphoz kapcsolódóan az ország számos színháza Madáchra emlékező programokat szervezett. Ezen a napon kezdődött a Fiatal Drámaírók Házának első önálló kulturális fesztiválja is budapesti MU Színházban, amelynek programjában színházi premierek, drámaíró workshopok, nyílt írótalálkozó és szakmai beszélgetések is szerepeltek.

Kiállítással emlékezik Az ember tragédiája ősbemutatójának 140. évfordulójára a Nemzeti Színház

„*Rajzoltunk egy költeményt...*” címmel hat kortárs képzőművész mutatta be a Madách Imre színműve által ihletett munkáit. Baksai József, Csúrka Eszter, Milorad Krstic, Mayer Éva, Orosz István és Szuresik József az Országút folyóirat kezdeményezésére *Az ember tragédiájának* 15 színét keltette életre.

VI. Nemzetközi Roma Színházi Fesztivál

Hatodik alkalommal rendezték meg a Roma Hősök Nemzetközi Színházi Fesztivált Budapesten, a Független Színház Magyarország szervezésében november 27. és december 3. között. A VI. Roma Hősök Nemzetközi Színházi Fesztivál során öt roma színház produkcióit ismerhette meg a közönség. Olasz, svéd, román és magyar alkotók saját tapasztalataikból merítkezve, valós és fikciós történeteken keresztül mutatták meg az európai múlt és jelen kevéssé ismert arcait. A fesztivál keretében november 30-án „Kisebbségek színházi (ön)reprezentációja” címmel a Független Színház Magyarország, az Eötvös Loránd Tudományegye-

tem és a Színház folyóirat közös workshopot rendezett az Eötvös10 Művelődési Házban.

Budapest születésnapján újrainyitott a Merlin Színház

Budapest 150. születésnapja alkalmából tizenkét év után újrainyitott a Merlin Színház. A színház, amely 2011-ben zárta be kapuit, az ünnep alkalmából ismét megnyílt, az ALT.BP fesztivál keretén belül színházi előadást tartottak, slam poetry esttel, kiállításokkal és beszélgetésekkel várták az érdeklődőket.

40 éve nyílt meg Zalaegerszeg színháza

Október 15-én ünnepelte fennállásának 40. évfordulóját a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház. Az ünnepségen megemlékeztek a színház nagy művész-egyéniségeiről, köztük Ruszt Józsefről, Halasi Imréről, Stefán Gáborról és a jelenlegi direktorról, Beseneci Árpádról, akik a színművészekkel együtt mind hozzátettek valamit ahhoz, ami ma a Hevesi Sándor Színház. A zalaegerszegi teátrum örökös tagsági oklevelét vehette át az est folyamán **Böhm György** rendező, aki a negyven évvel ezelőtti nyitóelőadásnak is közreműködője volt. A jubileumi gálaesten megkoszorúzták a 150. éve született névadó, Hevesi Sándor szobrát, és nézőként vagy fellépőként részt vett számos olyan művész, aki az eltelt évtizedek alatt megfordult a zalaegerszegi színpadon.

Melis György 100. éve

Születésének centenáriuma alkalmából fotókiállítás nyílt a Magyar Állami Operaház Vörös Szalonjában Melis György operaénekesről, amely megidéz a kivételes művész gazdag pályafutását. Melis György az 1945 utáni fél évszázad meghatározó operaénekeseként volt. Mozart és a bel canto figurái közt éppúgy otthonosan mozgott, mint a nagy Verdi-hősök kosztümjeiben. Generációjának legizgalmasabb kékszakállú hercegeként megfordult a milánói Scala színpadán éppúgy, mint a Walter Felsenstein vezette Komische Oper Berlinben Don Giovanniként. Sokak számára nyújtott emlékezetes alakítást Hány János vagy János vitéz szerepében, operettekben, sőt, az opera berkein kívül opera- és prózai filmszínészként és nótáénekesként is. Melis György 1949 és 2005 között csak az Operaházban 90 produkció 68 különböző szerepében több mint 2200 estén szolgálta a közönséget.

Megnyílt a Karinthy Stúdió

A Karinthy Színház új színháztermet nyitott Karinthy Stúdió néven, amely az idei évadtól több előadásnak is otthont ad. A Karinthy Színház cél-

ja, hogy az újragondolt stúdióelőadások mellett a társulati tagoknak és a fiatal tehetségeknek is lehetőségét biztosítsa a bemutatkozásra egy-egy önálló est vagy előadássorozat keretében.

Ünnepi évad a Szegedi Kortárs Balettben

Ünnepi évadját kezdi a Szegedi Kortárs Balett. Juronics Tamás művészeti vezető és Echéry-Pataki András igazgató három évtizede vezetik közösen a társulatot, a 2023/24-es szezonban ezért közönségtalálkozó, fotókiállítások, ünnepi előadások és gyerekeknek szóló programok is várják a közönséget Szeged több helyszínén és Budapesten, a Nemzeti Táncszínházban.

Together! formabontó kortárs cirkuszi előadások Veszprémben

Veszprém közterei szeptember 17. és 23. között négy ország 25 cirkuszművésznének részvételével látványos cirkuszművészeti előadásoknak adtak otthont a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa (VEB2023 EKF) program részeként, a budapesti Inspirál Cirkuszközpont szervezésében. A Together! cirkuszművészeti sorozat egyediségét az adja, hogy az előadások az adott térre komponálva, a közönség bevonásával jöttek létre. A veszprémi sorozat nemzetközi csapatában a magyar művészek mellett részt vettek a Kijevi Cirkuszkadémia művészei, valamint görög artisták a Monokyklo stúdió szervezésében, a művészeti munkát pedig a francia Albin Warette, a toulouse-i cirkuszgyetem drámatanára, színész és színházi rendező vezette.

UTEFest, az Európai Színházi Unió 20. Fesztiválja

November 4–19. között harmadik alkalommal rendezték meg Kolozsváron az Európai Színházi Unió Fesztiválját, amelynek 2008-ban társszervezője, 2019-ben pedig házigazdája volt a kolozsvári magyar teátrum. Az idei fesztivál a HTC230/STUDIO15/UTEFest20 címet viselte, annak apropóján, hogy tavaly decemberben volt 230 éves az állandó kolozsvári magyar nyelvű színjátszás, míg idén novemberben volt a színház Stúdióterme átadásának 15. évfordulója. A mostani 16 napos fesztiválon 11 tagszínház, illetve egyéni tag előadása volt látható 11 országból, olyan fontos alkotók rendezésében, mint Alexandra Kazazou, Eleana Georgouli, Michal Docekal, Botond Nagy, Szabó Máté, Tompa Gábor, Boesárdi László, Nina Sorak, ifj. Vidnyánszky Attila, Ewa Kaim, Erika Z. Galli, Martina Ruggeri, Szabó K. István, Margarita Mladenova, Nuno Cardoso, Frank Hoffmann és Urbán András. Az előadások mellett szakmai beszélgetéseket, közönségtalálkozókat, könyvbemutatókat is rendeztek.

Interton Egyetem

Az INTERTON Group 2012 óta minden évben megrendezi az INTERTON Egyetemet, ahol előadások, prezentációk és gyakorlati bemutatók keretében ismertetik az audiovizuális világ legfontosabb nemzetközi újdonságait, trendjeit. 2023-ban újabb mérföldkőhöz érkezett az INTERTON Egyetem brand, útjára indult az INTERTON Egyetem Plusz, melynek keretében olyan szakmai napokon vehetnek részt az érdeklődők, amelyek azonnal hasznosítható tudást adnak a professzionális hang-, fény- és vizuáltechnika területén dolgozók számára. A szakmai napok kezdő és haladó felhasználóknak is felületet biztosítanak. Az alapfokú szakmai nap online zajlik, a haladó pedig személyesen, kiscsoportokban, az adott eszközöket bemutatva, kipróbálva. 2023. október 19-én került sor az első INTERTON Egyetem Plusz rendezvényre,

Útjára indult az INTERTON Egyetem Plusz

melynek keretében Fénytechnikai elmélet alapfokú online szakmai napon vehettek részt az érdeklődők. A rendezvényen szó esett a fénytechnika elméleti alapjairól, a fénytechnikai rendszerekről és azok vezérléséről, illetve a fénytechnikai rend-

szerek programozásának alapelveiről. A résztvevők a szakmai nap után névre szóló tanúsítványt is kaptak. Az INTERTON Egyetem Plusz így nem csupán egy eseménysorozat, hanem egy új lehetőség a hang-, fény- és vizuáltechnikával foglalkozó amatőr és profi felhasználók számára, hogy lépést tartva a legújabb fejlesztésekkel, bővítsék tudásukat. 2024 első felében hang- és vizuáltechnikai szakmai napok is megrendezésre kerülnek kezdő és haladó szinten. Érdeemes feliratkozni az INTERTON Group hírlevelére, valamint követni a közösségi média felületeit, mert ezeken a helyeken kerülnek publikálásra az INTERTON Egyetem Plusz szakmai napok.

Bogár István

Interton

További információk: intertongroup.com

Íme a **DM7 széria**, a Yamaha legújabb digitális keverőpult családja!

Kérj tőlünk időpontot bemutatóhoz:
info@intertongroup.com

- 120/72 input
- 48 mix-bus
- 12 mátrix
- 2 stereo bus
- 144 in/out interfész
- 18 in/out USB interfész
- Fizikai IO.: 16/32 in, 16 out
- 96kHz
- 64 csatornás Dugan Automixer
- 2x12,1" + 7" érintőkijelző (DM7)
- Beépített redundáns tápegység
- DM7 control kiegészítő vezérlő modul (külön megvásárolható)
- Broadcast csomag (külön megvásárolható)
- Theatre csomag (külön megvásárolható)

interton
GROUP

Szervezői feladatokat megvalósítjuk, amit megvalósít!

Látogass el weboldalunkra és
tudj meg többet!

intertongroup.com

Teátrum tengerrel és teliholddal

A Nemzeti Színház vendégjátéka Cipruson

Ritkán adatik meg napjaink színházcsinálóinak, hogy az európai színház születésének kezdetét idéző ókori játszóhelyen léphessenek fel. A különleges élményt ezen a nyáron megélhették a budapesti Nemzeti Színház művészei és a Szent István Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának színészhallgatói: az idei International Festival of Ancient Greek Drama meghívására két különleges helyszínen, az ókorból fennmaradt ciprusi Kourion színházban és a Makariou Amfiteátrumban, Theodórosz Terzopulosz rendezésében adták elő Euripidész Bakkhánsnők című művét.

Modern technika ókori környezetben

A dráma az előadást a Nemzeti Színházban színre állító világhírű görög rendező életművének és színházi módszerének kulesdarabja: Terzopulosz munkásságát a *Bakkhánsnők*kel indította, amikor megalapította Attis elnevezésű, újító, kísérletező társulatát. Akkor megfogadta, hogy hétszer viszi majd színre a drámát. A budapesti volt a hatodik feldolgozás, és az első, amely hagyományos zárt színházi térben született meg. A mostani vendégjátéknak köszönhetően azonban ez az adaptáció is kikerült a négy fal közül: július 29-én az ősi Kourion háromezer éves amfiteátrumában került sor

az első előadásra. A teátrum építészeti elrendezése a Földközi-tenger keleti térségének hellenisztikus színházaira jellemző. A színházat a Kr. e. 2. század végén építették, majd a Kr. u. 3. század elején arénává alakították, vadállatokkal való harcra használták. A század végére az aréna népszerűsége hanyatlott, így az amfiteátrum visszatért eredeti színházi rendeltetéséhez. A 4. században azonban – valószínűleg a gyakori földrengések miatt – abbamaradtak az előadások.

A színház maradványait a Pennsylvanai Egyetem múzeumi expedíciója tárta fel 1935 és 1950

között, ennek köszönhetően éledt újjá a 3500 néző befogadására alkalmas teátrum.

Július 31-én pedig a főváros, Nicosia modern színházában, a III. Makáriosz Amfiteátrumban lépett fel a társulat: ezt az ókori mintára kialakított modern építésű amfiteátrumot az 1950-es években emelték a Vakok Iskolája területén, 1588 néző ülőhellyel, 44 kerekesszékes férőhellyel.

„*Profi társulatokról lévén szó, nem kellett sokat kommunikálni, nem merültek fel problémák* – foglalta össze a különleges játszóhelyen tartott produkció előkészítését Vida Gábor rendezőasz-

Kourion holdfényben

szisztens. – A Nemzeti Színház mindent elküldött írásban, hogy mire van szükségünk, a görög stáb pedig nagyon profin, segítőkészen előkészített, megoldott mindent. Mindenki tudta a dolgát, és a legjobbat hozta ki. Mivel Ciprus nagyon messze van, ezért borzasztó drága lett volna Budapestről elszállítani a díszletet és az előadás technikai lebonyolításához szükséges elemeket. Sokkal egyszerűbb volt ottani szakemberekkel, színpadmesterekkel, asztalosokkal, lakatosokkal megcsináltatni mindazt, ami a produkcióhoz szükséges volt, legyen szó akár az oxigénpalackokról, az infúziós tasakokról, vagy a nagyobb vaselemekről. Csak a jelmezeket és néhány speciális kelléket vittünk ki teherszállító repülőgépen. Változtatni egy dologban kellett: a fekete linóleum körszőnyeg, amin játszanak a színészek, kint »kifehéredett« a szabadtéri világítástechnika hiányosságai miatt, ugyanis a szabadtéren kevesebb fényvel tudtunk

A színpadi járást a nézőtér oldalán alakították ki

dolgozni, ezért fehér térre kellett váltani, mert azon jobban látszódtak a szereplők.”

A végeredményt illetően Vida Gábor hozzátette: „A technikai körülmények egészen mások voltak, így alkalmazkodni kellett az új környezethez, akár a színpadot, akár a világítást nézzük. A színészeknek igazodniuk kellett az új térhez, de amikor lement a nap, sötét lett, és már csak a reflektorok világítottak, már nem különbözött az előadás a kőszínházi produkciótól.”

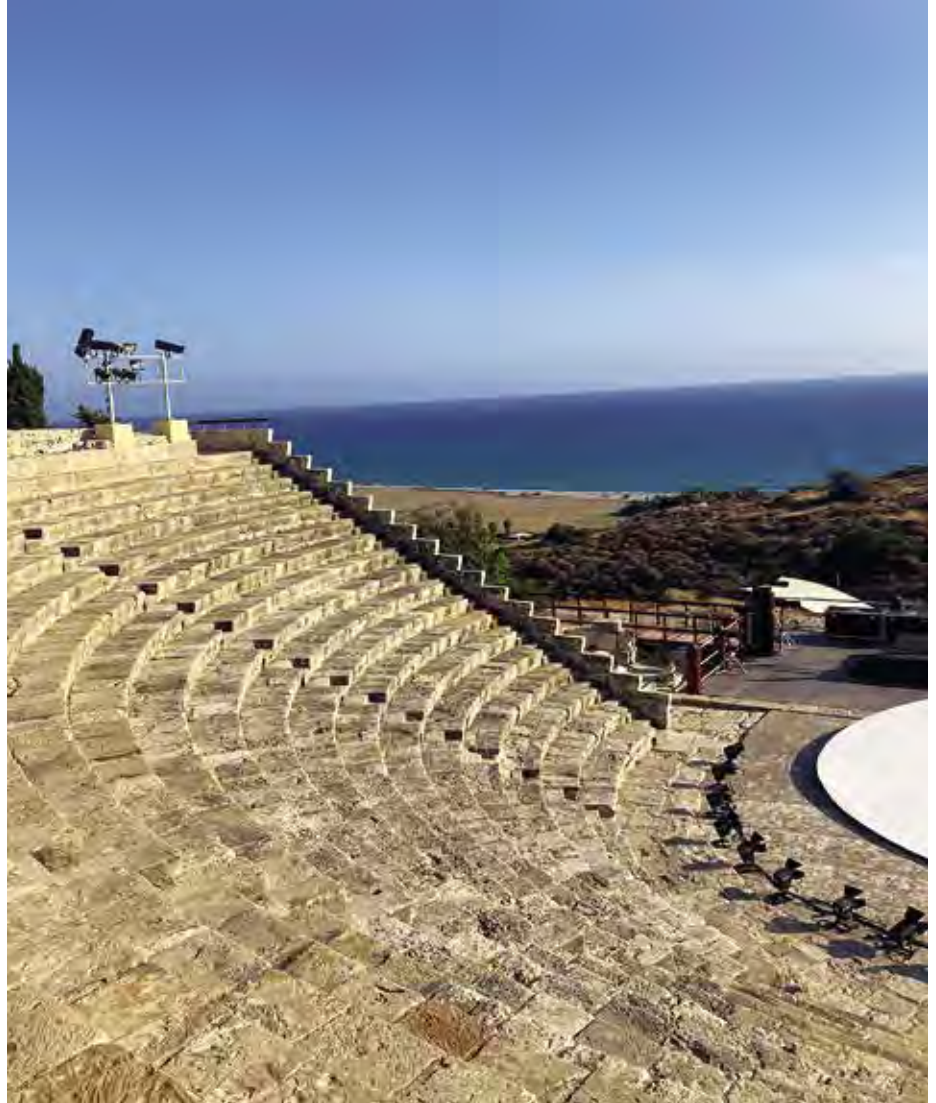
A rendezőasszisztenshez hasonlóan a kórust alkotó kaposvári egyetemi hallgatók is kiemelték a limasszoi amfiteátrum nagyon speciális akusztikai adottságait: amíg a zárt színházakban a széktől a függönyig sok a hangnyelő, addig a rideg, sima köfelületek miatt rendkívül jó az akusztika. A játéktér mértani közepén van egy nagyon erős pont, a hang fókuszpontja: sokszor tűnt úgy, mint ha mikrofonba beszélne az ott álló színész, pedig erről szó sem volt. A háttérben viszont

a horderő
szabványos és egyedi, igény szerint!

ROBUST.hu **ROADbox.hu** **ELIMEX**
elimex.hu

A reflektorokat az orkesztrában és a nézőtér legtetején helyezték el

- ▶ erősebben kellett megszólalniuk a játékosoknak. A nicosiai modern kori amfiteátrum viszont betonból készült, a játéktér egésze pedig anyaggal borított volt, ott kevésbé terjedt a hang, nem volt olyan tökéletes a hangzás. A hőmérséklet szempontjából is szerencsésebb volt az ókori helyszín: a háttérben húzódó tenger morajlásával nemcsak baljós hangulatot keltett, de le is hűtötte a levegőt, a betonbérházak között jóval melegebb volt.

A fiatalok úgy érezték, mintha a görög rendező már a közsínházi, budapesti rendezéskor is az ókori színházi térformában gondolkodott volna, aminek köszönhetően nem volt nehéz kivinni az előadást. Ami miatt módosítaniuk kellett a begyakorlott játékon, az a nézőtér szokatlan meredeksége, valamint a nézők lába előtti elhelyezkedés volt: a játszás tengelyét, a hang irányát meg kellett „emelni”. Maga a nézőtér kisebbnek, 300 fősnek tűnt, de kiderült, hogy a székek nélküli lépcsők sokkal több embert tudnak befogadni, mint a mai székes nézőterek, így valójában több ezren nézték az előadást. A ciprusi fesztiválközönség reakciói a megszokotthoz képest sokkal erősebbek, intenzívebbek voltak, tragédiához képest rendkívül nagy ováció, állótaps ismerte el a magyar színházesimlók előadását. Ahogy a fiatalok fogalmaztak: mágikus este volt – tengerrel és teliholddal.

Mikita Gábor

Esti próba

A tenger vonzásában

Koncert- és színháztechnikától ...

EVENTIONS PRODUCTS BV

... a kinetikus installációkig.

Segítünk kibontakoztatni a kreativitást: PC-alapú vezérléstechnika a Beckhofftól

www.beckhoff.hu/stage

A Beckhoff által kínált PC-alapú automatizálás univerzális, széles határok között skálázható megoldásokat kínál a színpad-, színház- vagy koncerttechnika, a filmstúdiókban, élményparkokban vagy 4D/5D-mozikban alkalmazott speciális effektusok, illetve épületautomatizálási rendszerek számára. A Beckhoff sokrétű termékpalalettája a legkülönbözőbb feladatok ellátására alkalmas, segítségével az alkotók kreatív elképzeléseit könnyedén valóra lehet váltani. Az audió- és hangtechnikához vagy multimédia alkalmazásokhoz használt interfészek, valamint a rendszerbe épített DMX, Art-Net™, sACN, PosiStageNet és SMPTE Timecode protokollok, illetve egyéb hangtechnikai műveletek támogatásával minden kreatív színpadi ötletet megvalósító integrált vezérlőrendszer hozható létre.

New Automation Technology **BECKHOFF**

DRAAMA 2023

Kompakt színházi fesztivál az észtországi Tartuban

Ez évben is sor került az észti színház előző évadának seregszemléjére Tartuban, Észtország (és 2024-ben Európa egyik) kulturális fővárosában, szeptember első teljes hetében.

A DRAAMA 2023 szervező teamje nem kis nehézségekkel nézett (és néz) szembe az elmúlt években. Ahogy mindenütt a világon, Európában, Közép-Kelet-Európában, 2020-ban a pandémia, majd az orosz-ukrán feszültség eszkalálódása, a 2022 tavaszán kirobbant háború, az Észtországban is esúcesokat döntő infláció és a gazdasági visszaesés sem a művészi alkotásnak, sem egy nagy-szabású (részben nemzetközi) művészeti fesztivál megszervezésének nem kedvez, s nehezen ígérhet felhőtlen főlzabadságot a közönségnek sem. Mindezek következtében az idei fesztivál a korábbiaknál jelentősen szűkebb keretek között, kevésbé sűrű programmal került megrendezésre.

Az összeállított program fő vonala azonban érdekesen reprezentálta a mai észti színház legfontosabb irányait. A kevesebb előadás lehetőséget adott arra, hogy a meghívott vendégek lényegében minden produkciót megtekinthessenek. Néhány csatlakozó esemény is színesítette a hatnapos találkozó programját: könyvbemutató, két tematikus tanácskozás (Hogyan csináljunk színházat a fiatal közönségnek?, Hogyan „nemzetköziesítsük” az észti színházi életet?) – melyek anyaga utóbb a Spotify felületén is megtekinthető –, valamint az előadásokhoz kapcsolódó beszélgetések, földolgozó találkozók.

A fesztivál fő programján szereplő 12 produkció közül tízet sikerült megtekintenem, továbbá egy, a tartui dóm romjai közé tervezett hanginstalláció bemutatóján is részt vettem. Az idei fesztivál legfontosabb hozadéka az volt, hogy megfigyelhettük, megtapasztalhattuk, hogy a számos zenés, illetve a zenét mint kifejezőeszközt használó színpadi performatív mű miképp kapcsolódott össze a hagyományos dramaturgiával, a narrációval, illetve a kaotikus szerkesztésű művek „katasztrófa”-dramaturgiájával.

A fesztivál nyitónapján az első produkció a *Három majom* (Kolm ahvi) című előadás volt, melyet az Ugala Színház mutatott be székhelyén, Viljandiban 2022. október 8-án. A háborús sok embert és emberi kapcsolatokat megnyomorító hatását szinte szavak nélkül, erőteljes mozdulatnyelvel és fizikai szimbolikával jelenítette meg a négy szereplő (rendezte Ringo Ramul), izgalmas és sokjelentésű zenei- és hangkulissza előtt (zeneszerző és zenei szerkesztő: Jakob Juhkam).

Az Ugala Színház *Három majom* produkciója

Foto: SILVER IGAJILA

A Von Krahl Színház és az Ekspeditioon társulat *Csak a folyók futnak szabadon* című előadása

Foto: KRISTINA PRAKS

Az elmúlt évek legizgalmasabb együttese, az idén is több saját és koprodukcióban készült előadással jelentkező Von Krahl Színház és a korábbi legjelentősebb alternatív művész-színház (legalább részben) örökösének tekinthető Ekspeditioon társulat *Csak a folyók futnak szabadon* (Ainult jõed voolavad vabalt) címmel 2022 augusztusában bemutatott koncertszínháza az érzelmek és indulatok szélsőségeit vitte színre a mindenféle hangszereken és

tárggyal zenélő színészek előadásában. Lauri Lagle, az egyik legígéretesebb fiatal észti rendező a nyolc színészt egy általuk mozgatott, gazdagon, mondhatnánk, zsúfoltan berendezett forgószínpadon „utaztatta” egy (ir)reális lakás/otthon díszletében. Az energia és a karakterformáló tehetség sugárzott a színpadról, s az est végére (mert hosszabb volt a könnyen kibírhatónál) az előadókkal együtt a közönség is meglehetősen kimerült.

A másnapi programba a külföldi fesztiválvendégeknek ajánlott előadások helyett egy kimondottan az észti közönséget célzó félklasszikus irodalmi mű friss produkcióját választottam (a fesztiválon szeremesére voltak többször is játszott előadások, így azokról sem maradtam le). Ez a *Tiit Pagu* című verses regény színi adaptációja volt, melyet közel négy órában a Tallinni Városi Színház és az Észt

a szerző pályája, élete is megroppant. Az író-költő szibériai fogsága, száműzetése időszakában, majd észti földre visszatérve 1954-ben is folytatta a történetet, ami azonban életében nem láthatott napvilágot, így a színpadi mű is a posztumusz kiadáson alapul. Az előadás a tizenhat tehetséges fiatal színész jutalomjátéka – karakterváltásokkal, a nehéz, verses szöveg interpretálásának kihí-

próbálunk biztosságot, nyugalmat, a kibontakozás lehetőségét találni, teremteni, hazudni magunknak. Miközben „a hajó megy” és szól a szving, játszik a Titanic zenekara.

A fiatalokkal azután egy másik előadásban is találkozhattunk, amellyel, hogy a fesztivál több produkciójának nézőterén is fölbukkantak kisebb-nagyobb csoportokban. Jó volt látni őket, érdeklődésüket, energiájukat. A *Komédia* (*Komödia*) című testszínházi (physical theatre) előadásban élvezhettük filozofikus humorú jelenlétüket, nyílt tekintetüket, elmélyült munkájukat. Mai kérdése(n)kre kereshettünk együtt válaszokat, variációkat a múltból. A tükör, a reflektorfény, a végtelen „üres tér”, a lehetetlenül kis helyre beszorítotttság, a mozgás és a mozdulatlanság motívumainak jelentéseit sorakoztatták föl népdalokat énekelve, Shakespeare-t idézve. A fiatal színészek (és a saját) ötleteit Mart Kangro fogta össze és rendezte előadássá az idén áprilisi bemutatóra.

A színigyegetemistákéhoz hasonlóan fölszabadult produkció volt az a hanginstalláció (*Az idő visszhangja, Aja kaja*), melyet a tartui dóm romjai közé tervezett és ott mutatott be Patrick McGinley amerikai muzsikusz-médiaművész. A hanginstalláció teret és időt érzékeltet, és emlékeket idéz föl, kiben-kiben természetesen különbözőket. A tartui középkori nagytemplom romjainak tető nélkül szó szerint az égbe nyúló falai, csúcsívei között, a gyorsan sötétedő őszeleji estében a hallgatóságot körülvevő hangok, effektek, közeledő-távolodó, halkuló és erősödő zajok és érthetlenné torzított beszédhangok a helyszín korábbi „életét”, létezését, anyagát idézték, majd az alkotók beszéltek az adott mű és korábbi tevékenységük részleteiről, a hangulatot egy-egy pohár bor is oldotta.

A fesztivál esütörtöki napjára két különleges előadás jutott. A *Divide et impera*, azaz *Oszd meg és uralkodj* című produkció egy modern propaganda- vagy rítusszínház eszköztárával élt, a színen a színész-rendező, Jarmo Reha, és a dramaturg-dramaszerző, Aare Pilv. A szcenika élő kamerás felvételt, videóról vetített jeleneteket és a stúdiószínházi tér akusztikus kiterjesztését is alkalmazta a helyenként hadarásig sodró, máskor filozofikusan lelassuló és gondolatébresztő monológok vizuális és auditív keretével. Az előadás a már említett alternatív együttesek, a Kanuti Gildi SAAL és az Ekspeditsioon produkciójaként jött létre éppen most, 2023-ban, éppen Észtországban. A tömegnek és a populizmusnak az egyénre, az egyéniségre gyakorolt „olvasztó és beolvasztó” hatását a performansz közönsége is megtapasztalhatta „kicsiben”. Az autoriter beszédmód sokaknak igen meggyőző lehet. A vallási vagy politikai elvakultság könnyen válhat ragályossá, ha az ember személyisége, individuuma nem elég intakt és erős, nagyon könnyű

Fotó: TALLINNI VÁROSI SZÍNHÁZ

A *Tiit Pagu* a Tallinni Városi Színház és az Észt Zene- és Színházi Akadémia előadásában

Fotó: KRISTEL ZIMMER

Az Észt Zene- és Színházi Akadémia *Komédia* című előadása

Zene- és Színházi Akadémia végzős színészsztályaának együttműködésével mutattak be. Jaan Krossnak (1920–2007), a közelmúlt észti irodalmi klasszikusának műve lényegében íróvá válásának kezdőpontját jelentette, a debütáns alkotása lett volna, ám ahogy a polgári Észtországban fölnövő fiatalok útkeresését és önmagukra találását a történet szerint a szovjet okkupáció (1939–1940) tőri ketté, s a szöveg a 267. stanzánál megszakad, úgy

vásaival, tánccal, mély párc jelenetekkel, a nyitott színpad technikájának időnként a közönséget is megszólító, bevonó gesztusaival, az előadás előtti „bemelegítő” szabadtéri szving-koncerttel. A fiatalok csapata jól vizsgázott Jaak Prints rendező irányításával. Az előadás pontosan közvetítette azt a történelmi és nagyon is mai, 2023-ban is érezhető közeget, melyben (nemcsak a fiatal felnőtt generáció, de mindannyian) a/egy háború árnyékában

▶ eltéríteni az értékrendjét is, még ha előbb meggyőződése volt is, hogy sosem adja föl a legfontosabb életértékeit. Egyetlen szál gyufa is lángra lobbant-hat egy egész erdő. A Krisztus-kereszt is könnyen a tövébe harapó láng martaléka lehet... Ki a felelős? Ki állíthatja meg a pusztulást? Ki lehetne igazi hős? A nézők bizony rossz lelkiismerettel távoznak a megdöbbentő és lélekkerhelő előadás után. Talán nem mindenki gyújtotta meg a kezébe kapott skatulyából fölszólításra előhúzott gyufaszálat. Talán volt, aki ellen tudott állni a megosztó beszédnek. Bár az volt hangosabb, lendületesebb, a csöndesen elhangzó humánus gondolatok talán mégis elérhetnek néhányak füléig, szívéig. Vagy emeljük föl a hangunkat?

Az esti előadás (*Elajannad, Élő/Nő-lények*) egy manapság divatosnak számító műfajba sorolható, de más hangulatban, más mélységgel, mint a korábban bemutatott másik koncertszínházi produkció (*Csak a folyók futnak szabadon*). Őt fős (jazz) zenekar kísérte a két színésznő előadását, melyben a három alkotó-hölgy, Eva Koldits (szerzői, előadói és rendezői szerepben), Mingo Rajandi (mint zeneszerző és muzsikos – nagybögős) és Mirtel Pohla színész egy görög tragédia kórusának gesztusai-val vezette végig a közönséget a nő-lét futókörién, melynek rajtja a születés/szülés, végpontja pedig a halál – vagy fordítva. A szövegek versek, vers-prózák vagy szabadversek, előadásmódjuk a legerőteljesebb érzelmi viharok megjelenítését szolgáló és lehetővé tevő énekbeszéd, mozgás-szekvenciák. A tragikum mellett nem hiányzott az előadásból a humor sem, a színen lévőik mindegyike (a zeneszerzőn kívül csupa férfi muzsikuskok) és a közönség is empátiával figyelhette, átélhette a női sors hullámvasútján való száguldást. Nagyon erős, szuggesztív színpadi előadás született a már korábban kiadott CD zenei és szöveganyagából, fokozva és kollektív-vé tágítva a gondolati és érzelmi élményt mindannyiunk számára. Az előadást követő beszélgetésen lényegében ezt a közös élményt oszthatta meg az alkotók és a nézők – a késői órára való tekintettel – kis csoportja.

Dosztojevszkij kisregénye, a *Feljegyzések az egérlukból (Ülestähendusí pöranda alt)* kelt színpadi életre Rainer Sarnet rendezésében a Tallinni Városi Színház előadásában. A 2023 márciusában tartott bemutató előadás a három alak közti viszonyokat a hatalom, a szerelem, az egoizmus, a nagy-ravágyás tengelyein helyezi el és mozditja egymás felé, vagy éppen az ellenkező irányba. Együttal képet kapunk az orosz és az európai gondolkodásmódok különbségéről, a racionális és az irracionális fogalmának szembenállásáról, melyek az embereket és a köztük lévő kapcsolatokat is meghatározzák, ahogy a politikát, a hétköznapiakat és az érzelmeiket is. Mindent elveszítünk, miközben azt gondol-

juk, hogy közeledünk egymáshoz és a célunkhoz... Az egyszerű scenikai keretben ötletes, különböző funkciókban használható, könnyen változtatható díszletelemeket láthattunk, a jelmezek és a zene is segített a külső és a belső cselekmény követésében. Az előadás után a két férfi szereplőt, Rain Simmult és Indrek Sammult megszólaltató beszélgetés során főleg a színészi alakítás nehézségeiről, az epi-

Színház) *Café Théâtral* című „gálaestjére”. A *Kabaré* musical dramaturgiáját is megidéző slágerparádében a színház vezető színészeinek jutott hálás, tapsos belépő és ária, miközben a legkülönbözőbb karaktereket fölvonultató társadalmi körkép is egyre tágult. A Karmo Nigula és ifj. Hendrik Toompere által (a neves és Magyarországon is ismert szerző, Andrus Kivirähk dramaturgi közreműkö-

Divide et impera, az Ekspeditsioon társulat és a Kanuti Gildi SAAL előadása

Foto: ALIINA PÄRASA

Az Észt Drámai Színház Café Théâtral produkciója

Foto: HENRI LEIS

kus szöveg szerző-központú narrációjának plasztikus karakterekre bontásának titkairól esett szó. Ilyen esetekben a színésznek nem az epikus szöveget kell megértenie, befogadnia mint teljes művet, hanem az adott figura igazságát kell mindenképp helyezni az alakítása előkészítése során.

A DRAAMA 2023 fesztivál szombati programjában a főntebb említett *Komédia* című produkció előtt került sor az Észt Drámai Színház (Nemzeti

désével) rendezett előadás csúcspontja azután az előadás végén határozott fordulattal kiemelt, a legújabb színész-muzsikos generációt képviselő Teele Pärn magánszáma volt, melyben a késő este/kora hajnalban záráshoz közeledő bár elárult zongoráján a *Hair* rockmusical *Haj* című dalát kezdte billegetni. Majd belemelegedve úgy adta elő, hogy egy csapásra lejátszotta-leénekelte a korábbi nemzedékek tagjait és könnyes-bús balladá-

it, vagy kissé hamis és fáradt temperamentummal eldalolt szárait a színről... azokét, akik majd csak a tapsrend kedvéért tértek vissza oda. A közönségkedvenc színészek persze boldogan fürdőztek a tartui nézők tapsában és ovációjában, pedig az előadás lényegében a búcsúszimfóniájuk volt.

Az utolsó napra már csak egyetlen előadás maradt a programból: egy amolyan részvételi színházi

Risto Vaidla, azaz két ifjú hölgy és egy fiatalember. Ily módon minden előadás erősen eltér egymástól. S ráadásul a főhős által tanári-pszichológusi tanácsra kamaszként vezetni kezdett jegyzeteket, a füzetbe fölsorakoztatott legfontosabb, legklaszszabb, legragyogóbb dolgokat a játék- illetve nézőtérre lépő közönség tagjai közül páran egy-egy számozott cédulán a kezükbe kapják. Az előadás

nehéz pillanatait, ahogyan irányította a játékot, s ahogyan sikeresen egyensúlyozott az érzelmek megjelenítése, kifejezése és mély átélése közti keskeny mezsgyén. Törékeny alkata és érzékenysége nagy erővel és tudatossággal párosult. A beavató- és részvételi színházi előadás számomra az egyik legnagyobb élményt adó fölfedezés volt az idei fesztiválon.

A fő program előadásain kívül két, rendkívül érdekes kerekasztal-beszélgetésre is sor került az észt kollégák szervezésében. Mindkettőn aktuális kérdések kerültek terítékre, s a külföldi „megfigyelő” szerepkörében magam is fontosnak tartom, hogy egy országos színházi seregszemlén mint ünnepi alkalomkor is szó essék nagyon fontos és előre mutató ügyekről. Az első, pénteki beszélgetés a fiatal közönségnek szánt előadásokat állította a középpontjába, nem elsősorban kritikai, inkább színházpedagógiai szempontokból tekintve. Milyen korosztály miféle színházzal találkozhat? Szó esett a legfiatalabb generációk (Z, alfa) befogadási stratégiáiról, a vizualitás és a technológia legújabb eszközei alkalmazásának hatáiról és kereteiről, a régi, hagyományos „mesék” érvényességéről...

A másik kerekasztalra a következő téma került szombat délben: az észt színház „nemzetköziesítése”. Az észt nyelvű színjátszás fizikai és anyagi keretei, a nemzeti kultúra és a nemzetközi művészeti élet dialógusa vajon milyen megoldásokat, programokat és stratégiát kínál arra, hogy az észt színjátszás különböző szegmensei (a szószínház, a zenés és a testszínház, a táncelőadások, a vizuális színház, a digitális és virtuális eszközöket is alkalmazó produciók, a fiataloknak és a gyerekeknek szóló játékok) bekapcsolódhassanak a jelenkori európai és világszínházi vérkeringésbe? El kell-e mennie egy színházi alkotónak a hazájából ahhoz, hogy nemzetközi produciók részese lehessen, hogy akár a világhírre vihesse? Mi kell ahhoz, hogy „otthonról” (a Covid-időszak home office-gyakorlatát újragondolva) kilépjünk a világszínpadra? S vajon a közönség miképpen találkozhat (élő) külföldi előadásokkal a jelen gazdasági helyzet szorítása ellenére?

A 2023-as észt színházi fesztivál számos előadás- és beszélgetésélményét hoztam haza magammal, azzal a meggyőződéssel, hogy továbbra is érdemes lesz odafigyelni a Balti-tenger partján élő kicsiny európai nemzet művészetére és kultúrájára, mert általuk magunkat is jobban megismerhetjük, s láthatjuk, nem vagyunk egyedül a méreteinkben és anyagi lehetőségeinkben nagy kultúrák árnyékában, s kitörnünk, kiemelkednünk onnan, legalábbis időnként, nem lehetetlen. Bizom benne, hogy az észt színházi élettel közvetlenebbül 2003-ban kezdett ismerkedésem a következő évek fesztiváljain folytatódhat majd.

Sírató Ildikó

Fotó: TALLINNI VÁROSI SZÍNHÁZ

Feljegyzések az egérlükéből, a Tallinni Városi Színház előadása

Fotó: ALIINA PROSSA

The Myth: Last Day, a Kanuti Gildi SAAL előadása

produció egy színészre (és a közönségre). A címe: *Minden ragyogó dolog* (*Every Brilliant Thing, Kõik ägedad asjad*). A szerzők Duncan McMillan és Jonny Donahoe, a játék 13 éven felülieknek és felnőtteknek a felnőtté válás nem könnyű folyamata és a nagybetűs élet alapértékeire irányítja a figyelmet. Az Észt Ifjúsági Színház előadásának egyetlen szerepét a társulat három fiatal tagja játssza fölvaltva: Doris Tislar, Getter Meresmaa és

adott pillanatában az ő hangjukon szólal meg a „napló”. A nézőket néhány szerepbe is bevonja a színész, így vele együtt járhatjuk be (újra) a gyermekorból a felnőtté válás vezető utat. Az általam látott változatban Doris Tislar volt az előadó, s végig esodáltam kiapadhatatlan energiáját és azt a határozott, tudatos munkát, mellyel hihetetlen pontossággal adta át a kamaszlány, majd a fiatal felnőtt nő érzelmeit, történetének szép vagy

A szórakoztatóipar jövője: a Sphere

Las Vegas jó ideje ontja magából az újabb és újabb szórakoztatóipari látványosságokat. A különlegességek között 2023 nyarán egy olyan helyszín nyílt meg, amely nem csupán technikai világszenzáció, de alighanem a jövő koncertszínpadának címére is jogot tarthat.

A Sphere fényei több mérföld távolságból is láthatók

A világszerte sport- és szórakoztató létesítményeiről ismert Populous építészstúdió által tervezett, gömb alakú rendezvényhelyszín alapkövét 2018 őszén tették le, és 2021-re tervezték a megnyitását – amit a pandémia két évvel meghosszabbított. Így 2023. július 4-én, az Egyesült Államok függetlensége kikiáltásának évfordulóján nyílt meg a Sphere, amely nem csupán koncerteknek és nagyszabású rendezvényeknek ad helyszínt, hanem önmagában is kivételes: külső felülete a világ legnagyobb, 360 fokos LED-képernyője. A július 4-i látványos fényprodukció csak a kezdet volt, az első koncertet

A Sphere mint óriási szemgolyó

szeptemberben a legendás író U2 együttes rendezte, ahol a csaknem 40 ezres közönség akár óriás VR-szemüvegen keresztül is rácsodálkozhatott a Sphere eddig sosem tapasztalt látványvilágára.

A projekt 2015-ben indult, a Madison Square Garden Company mint fejlesztő eredetileg 1,2 milliárd dollárra becsülte a költségeket, de az végül csaknem a kétszeresére duzzadt.

A Sphere-rel kapcsolatban hosszan lehet sorolni a „leg”-eket. A világ legnagyobb gömb alakú létesítménye 112 méter magas és 157 méter széles, a szerkezet acélkúpulája 13 tonnát nyom. Külső felületét, az Exosphere-t 54 000 m²-en borítják be a LED-kijelzők, ezek révén a világ legnagyobb pixelszámú képernyőjeként működik, több mérföldről látni lehet a fényeit. Az Exosphere körülbelül 1,2 millió LED korong-modulból áll, amelyek egymástól 20 cm-es távolságra vannak. Minden egyes korong 48 egyedi LED-diódát tartalmaz, amelyek mindegyike 256 millió szín megjelenítésére képes, így a teljes gömbfelület 16K×16K felbontásával a legjobb tévéket is túlszárnyalja.

A belsőben a mesterséges intelligencia és a digitális esüestechológia találkozik. A 3000 főt is befogadó előcsarnokban az érzékeket Aura, a humanoid robot fogadja, ő segíti az eligazodást és vezeti az épületbejáró sétákat. A csarnokban „Az idő gyűrűi” címmel egy LED-installáció mutatja be a tudomány és a technológia fejlődését az emberi civilizáció történetén keresztül.

A Sphere legnagyobb részét elfoglaló rendezvényterben összesen 17 600 ülőhely és 20 000 állóhely van, az ülések mindegyikéről 25Mbit/s nagy sebességű internet érhető el, és 10 000 székbe haptikus infratechnológiát építettek be, ezek révén a virtuális élményeket is valóságghű érzékeléssel lehet megtapasztalni. A szenzációkat speciális 4D hatások egészítik ki: illatok, szél, pillanatnyi forróság, vagy éppen borzongás érzete.

A hatalmas koncertterben található a legnagyobb méretű és legnagyobb felbontású belsőtéri LED-képernyő a világon, ami ráadásul körbejárható: 16K felbontású, a felülete 15 000 m². Akárcsak az Exosphere vetítőfelületét, ezt is az elsősorban

Az idő gyűrűi című LED-installáció az előcsarnokban

Az előcsarnok, háttérben Aura, a humanoid robot

LED-kijelző rendszerekkel foglalkozó kanadai SACO Technologies gyártotta.

A Sphere térbeli hangrendszerrel rendelkezik, amely a Holoplot X1 hangszórómodulján alapul, sugárfórmáló és hullámmező-szintézis technológiát használ. A hangrendszer 1600 db X1 hangfalmodulból áll, melyek egyenként 96 hangszórót tartalmaznak, és a LED-panelek mögött vannak elhelyezve, továbbá 300 mobil modul is a rendszer része, így a teljes hangrendszer mindösszesen 167 000 hangszórót számlál. A hangrendszer a padlólemezekén keresztül is képes hangot szolgáltatni.

A rendezvényhelyszín egyéb szolgáltatásokat is kínál: a 3. és az 5. emeletén összesen 23 lakosztályt, az alagsorban pedig egy VIP-klubot is kialakítottak. Hogy milyen produciók várhatók ezen az egészen különleges – és feltehetően méregdrága belépőjeggyel látogatható – élményhelyszínen? A belsőben ezen az őszön Darren Aronofsky *Postcards from Earth* című 4D-s mozija látható, és további koncerteket, sporteseményekhez kapcsolódó, tömeges rendezvényeket ígérnek. A külső vetítőfelület, az Exosphere pedig a legizgalmasabb sportversenyekről és koncertekről közvetít eddig

nem tapasztalt, kristálytisza, 360 fokos látványt, novemberben például a Las Vegasban megrendezett Forma 1 Nagydíjról. Persze reklámfelületnek és művészeti produciók népszerűsítésére, de természeti jelenségek bemutatására is használni fogják.

A gigantikus méretű és a 22. század technológiáját előrevetítő Sphere más városokban is megépülhet. Egyelőre London tervez hasonlót, de míg a nevadai sivatag szélén nem olyan zavaró a folyamatos fényszennyezés, egy nagyvárosban ez már aggályos lehet.

G. E.

GÉPBÉR-Színpad

A LED-kijelzős felületek újgenerációs scenikai eszközök!

A LED-es eszközök idővezérelt (timecode) átállást is lehetővé tesznek!

#LED-fal

#LED-padló

#LED-poszter

Gyors átállás; átdíszletezés nélküli jelentváltás!

Ha háttérként - akár a díszletbe építve - a LED-es eszközeinket használod, korlátlan látványt varázsolhatsz a színpadodra.

 gepbersizinpad.com

 #GÉPBÉRSzínpad

Nevéhez hűen – Tascam Sonicview

A Tascam a digitális keverőpultok korai megalkotója volt az 1990-es években, 2000 és 2007 között a piacvezető Yamaha mellett szerzett hírnevet. A DM-24 és a DM-4800 annyira különbözött a digitális keverőkben általánosan használt DSP eszközöktől, hogy a továbblépéshez új fejlesztésekre lett volna szükség. Ezt az akkori tulajdonosok nem támogatták, így a Tascam gyakorlatilag egy évtizedre kikerült a digitális keverők piacáról. Amikor egy jelentős részvényes eladta a TEAC Corporationben lévő részesedését, a vállalat fontolóra vehette a visszatérést. Bár a korábbi keverők elsősorban a stúdió/felvételi piacot célozták meg, a Sonicview sorozat megalkotását egy olyan keverő készítésének szándéka vezérelte, amely élő eseményekre, helyszíni közvetítésekre is alkalmas.

Felhasználói felület

Az írásunkban taglalt 16XP nem nagy berendezés, így a front felületre csak a szükséges, de még épp elégséges kezelőszervek kerültek. A Sonicview minden bemenetéhez tartozik egy 100 mm-es motoros fader, további egy a sztereó kijárához. A húzók feletti LED-sávban a megszokott módon színek rendelhetők azokhoz. A bemeneti faderek feletti (nem oly nagy felbontású, 384×68 pixel...) monokróm LCD-kijelző mutatja az adott csatorna számát, nevét, a forráshoz választható ikont, a fader numerikus szintjét és a segédeffektek (pl. kompresszor) szabályzásának mértékét.

A Sonicview 16XP két, 17,8 cm-es érintőképernyőt kapott, amelyek a TASCAM VIEW (Visual Interactive Ergonomic Workflow) rendszerét használják. Ez lehetővé teszi a felhasználó számára, hogy három különböző módban konfigurálja azokat. Az **áttekintő nézet**ben a képernyő alatt elhelyezett nyolc csatorna látható. A második, **modul nézet** a paraméterek vezérlését mutatja egyetlen csatornára vonatkozóan. A harmadik, **egyéni nézet** lehetővé teszi, hogy az épp vezérelt funkciók egyéni választékát lássuk bármely csatorna, csoport vagy busz vonatkozásában.

A keverő 18, egyenként konfigurálható, színekkel felhasználatos kapcsológombot, 7 konfigurálható, direkt kapcsolóval elérhető fader layert és 8 DCA csoportot kínál.

Ennyi kezelőszerv esetén nem kis feladat volt minden további elérést, beavatkozási lehetőséget, rendszer- és állapot-információt a két, nem feltétlenül nagy, rezisztív kijelző alá varázsolni. De a Tascamnak – arányos elrendezéssel, jó logikával, sok apró újdonsággal – sikerült. A Sonicview felhasználói felülete még egy sötét koncertteremben

is egy pillantással átlátható. Az egyes bemeneti források és funkciók színek szerint csoportosíthatók az egyszerű azonosítás érdekében. A szóló és a csatornaválasztó gombok eltérő formájúak, a némítógomb peremmel védett. A felhasználói felület két árnyalatú, sávok festése, az egymás alá eltolva beosztott, a menüben szabályozott paraméter alapszínével párhuzamos színű LED-es gombsor átgondolt tervezést mutat. A 24 szegmensből álló, 10 cm-es LED-sor érzékletesen jeleníti meg a kimenő és beválasztott jelszinteket.

Prémium hangzás Class 1 HDIA mikrofon előerősítővel

A Sonicview 16XP és 24XP a nevükben szereplő számosságú lokális analóg bemenettel rendelkezik. A belső jelfeldolgozás mértéke mindkettőnél ugyanaz: 40 mono, 2 sztereó bemenet, 22 aux/mix és egy sztereó főkimenet. A mikrofonbemenet egy Tascam Class 1 HDIA (High Definition Instrumentation Architecture) előfok. Minden belső művelet 96 kHz-en történik, 54 bites felbontással, FPGA (Field Programmable Gate Array) keverőmotor segítségével, az A/D és a D/A átalakítás 32 bites.

Az igen alacsony késleltetés a digitális I/O-hoz (két minta 96 kHz-en) és az analóg I/O esetén (0,51 mS) kulcsfontosságú az élő produkciók miatt, ahol például a fülmonitorozáshoz a lehető legkisebb késleltetés szükséges. A bemeneteken választhatóan nagy a headroom, amely akár +32 dBU-t is képes kezelni, túlfutás nélkül.

Rugalmas kimeneti buszok

A sztereó mix buszon kívül a Sonicview 22 rugalmas kimeneti buszt kínál, mindegyik alesoportként, aux-ként vagy mátrixként is konfigurálható. Minden kimeneten 31 sávú grafikus EQ, valós idejű RTA funkció, 4 sávú parametrikus EQ, kompresszor/ducker és késleltetés is található, panoráma állítással és némítási lehetőséggel. A fejhallgatót a megszokott két formátumú, elől rejtve elhelyezett aljzatokhoz csatlakoztathatjuk.

Szerény, de bővíthető effekt alapszolgáltatás

A Sonicview négy belső multieffekt egységgel rendelkezik, ezek a keverő új, 64 bites ARM CPU-ját használják. A választék nem nagy, de ami benne van, az szépen szól. Ha majd a Tascam és a VST3-bővítmények egymásra találhatnak, bővíthet a díszítő effektek sora, addig is az alább taglalt USB és Dante kapcsolat segíthet az effekt berendezések csatlakoztatásában.

Tartozék USB audio interfész és sztereó felvevő

A beépített SD sztereó felvevővel közvetlenül is rögzíthető a fő mix a felső felület tetején található portokon keresztül. A Sonicview 32 be- és kimenetes USB audio interfészt tartalmaz, amely akár 96 kHz/32 bites minőségű hangfelvételt is lehetővé tesz. A USB audio interfész funkció bármilyen DAW-val és virtuális VST effekt modulal is használható.

Az SDXC tárolót használó IF-MTR32 opcionális kártya nemcsak 32 sávú élő felvételt és lejátszást (pl. virtuális soundcheck-et) képes biztosítani, de használható háttérsávok rugalmas bejátszására is. Ez a funkció már gyakori a digitális keverők körében, de a gyár pár lépéssel tovább ment a Punch in/out felvétel, a Pre Recording, illetve az automatikus rögzítés és a markerek hozzáadásának lehetővé tételével. A berendezés 60 másodpercenként menti és „bezárja” a hangfájl felvétel közben, hogy minimalizálja a veszteséget váratlan fennakadás esetén.

A két hátoldali Slot a korábbi Tascam formátumú opciós kártyákkal is kompatibilis, MAD1 vagy AES/EBU I/O-k, vagy még több Dante I/O számára.

A Tascam és a Dante

A gyártó – ahelyett, hogy egy újabb digitális audio hálózati szabványt hozott volna létre – a Dante rendszert alkalmazta, egy saját Dante boxot is kínálva a felhasználónak. A Tascam Sonicview keverőkhöz hasonlóan ez utóbbi is 32 bites analóg-digitális átalakítókat és 96 kHz-es mintavételi frekvenciát használ.

Az új SB-16D nevének megfelelő mennyiségű XLR in/out csatlakozót kapott. Ha nagyobb kapacitásra van szükség, több box is hálózatba köthető. Minden bemeneti csatorna +48V fantomtáppal, minden be- és kijárat SIG/OL LED-del rendelkezik a szintek figyeléséhez. Az egyes csatornák a pulttól fényjelzéssel is „meghívhatók”.

A két EtherCON-kompatibilis Dante csatlakozóval felszerelt Dante port lehetővé teszi a redundáns működést. A rendszer további megbízhatósága érdekében a box egy egyenáramú tápellátási lehetőséget is kapott, ami lehetővé teszi a kettős áramellátást. Az SB-16D-n is található egy 8/8-as GPIO-t, amelyet a keverőhöz csatlakoztatva 16/16-os GPIO-kat kapunk, megkönnyítve a párhuzamos vezérlést.

A Sonicview konzolokkal való rendszerintegráció mellett az új SB-16D a Tascam IO Control alkalmazáson keresztül is teljeskörűen vezérelhető, függetlenül attól, hogy az hol található.

A Sonicview 16 kezelőfelülete

A beépített 64 in/64 out Dante interfésszel, az AES67, SMPTE 2110 módokkal és a Dante Domain Managerrel a Sonicview keverők az ilyen rendszerek audio központjaként is szolgálhatnak. A meglévő, kisebb egységekből álló Dante Compact Processor (DCP) sorozat a Tascam teljes élőhang-kínálatának részeként kiegészítheti a SB-16D színpadi boxot. Ezeknek az egységeknek mindegyike akár négy be- vagy kimeneti csatornát biztosít a Dante hálózatról négy mikrofon/vonal bemenet (MM-4D/IN), vagy négy vonalkimenet (ML-4D/OUT), vagy sztereó mikrofonhoz/vonali bemenet/kimenet (MM-2D). Etherneten (PoE) keresztül táplálhatók, hálózaton keresztüli távvezérléssel, a DCP Connect alkalmazással. A színpad oldalán egy PoE-képes hálózati kapcsolóval együtt használva csak egy Ethernet-kábel kell minden DCP egységhez.

Teljes kiépítettség esetén a választható fizikai jelforrások száma 96 kHz-en maximum 160, 48 kHz-en maximum 256. A választható kimenetek száma 96 kHz-en maximum 148. Ez, valljuk be, nem kevés...

A hang mindig folyamatos

A Sonicview felvételi és keverőmotorja, valamint a valós idejű operációs rendszer teljesen elkülönül a fizikai keverőfelülettől, jelentősen javítva a stabilitást. Abban a valószínűtlen esetben, ha a keverő leáll, a hang nem némul el, a működés visszaállítható a keverő operációs rendszerének újraindításával.

Távírányítás és offline szerkesztés

Az Ethernet-porthoz csatlakoztatott wifi-útválasztóval és a Windows, macOS és iPadOS rendszerhez készült ingyenes vezérlőszoftverrel a Sonicview gyakorlatilag bárholnan vezérelhető. A Sonicview Control App segítségével bármilyen funkció több külső képernyőn is megjeleníthető. Az offline üzemmódban is használható program nagy pontossággal ugyanaz, mint a kijelzőkön megjelenő elrendezés, így jól előkészíthető az adott feladat.

A menü

A Mixer Setup-ban mindent elérünk, amit csak manapság lehet és kell. Minden csoportos áttekintés (pl. mix/aux send, DCA/Mute group stb.) is itt van, és mindezeket nem csak láthatjuk, hanem bizony innen is elérve, képernyőn kijelöléssel már szabályozhatjuk is. Jól áttekinthetők a jelutak, a belső routing. Jó döntés, hogy a Front és a Rear Panelt külön menüpont alatt lehet beállítani. Letisztult a Dante Setup, a GPIO routing lehetőségei eddig szinte nem látott módon gazdagok. A digitális keverőpultok és az informatika visszavonhatatlan összeolvadásának jeleként bizony érdemes az aktuális képernyő sarkában talált, három vonalas virtuális gombokat lenyitni. A túlzásfolt alapoldal elkerülésére ezek alatt nyílnak ki a további opciók, mentési és beállítási lehetőségek. A keverő státuszának menüpontja alatt lassan egy PC-hez méltó fizikai hardver állapot jelentést kapunk, hűtési protokollal... Hibapló és teljes rendszermentés is rendelkezésre áll, kellő felhasználói védelemmel.

Természetes, hogy könyvtárakba menthessük a Snapshot-okat, az effekt, az EQ, a dinamika beállításokat. Minden paramétert megadhatunk numerikusan is, ennek alternatívájaként a fader sor nagy képernyős méretre is állítható (az offline editorban is).

Alapvetően elmondható, hogy minden numerikus paraméter a jelfeldolgozás részletességével párhuzamos, nincsenek elnagyolt, vagy feleslege-

sen túlszegmentált számok. Amit változtatunk, az megtörténik, pontosan a látható és hallható mértékben. Kifejezetten átgondolt a színvilág, a ki- és bekapcsolt állapot közötti árnyalatok különbségének mértéke, szín alapú navigációja a legjobb pultok szintjén vezeti a szemet. A menü fejléce maga az aktuális snapshot, így ha azt nem az adott feladatra jellemzően (produkció, hely, idő, zenekar stb.), hanem csak egy darab karakterrel mentjük el, a váltótárs – nem látva, hogy milyen munkafázisban hagytuk – zavarba hozható... A 18-ból két konfigurálható kapcsológombot minden esetben érdemes egy mentés és egy Snapshot könyvtár megnyitására programozni.

Na és a hangja?

A teszt során a bemenet egy nekem már jól ismert, más tesztek során is használt 40 csatornányi, 96/24-es soksávú stúdiófelvétel volt. A buszokat is elhasználtam a lekeveréskor, az utolsó darabig. Az inzerterekre analóg eszköz került, a kimeneten Smaart és két lehallgató szett, illetve két stúdió fejhallgató. A Tascam korábbi és jelenkori, más broadcast termékeihez képest is meglepően jó hangja van a pultnak. Kiváló az összegzése, nem „fogy el”. Minden panoráma mozgást konzekvensen követ, hangerő- és hangszínváltozás nélkül. Minden szabályozás folyamatos, szögleteséget egyetlen paraméterváltozásnál sem hallani. Ilyen intenzitású használat során is „csendben” van a pult, nemkívánatos zajoktól mentes. A soksávú lehallgatás után különböző minőségű mikrofonokat a bemenetekre választva, bizony igen reálisan megmutatta a minőségi különbségeket. A dinamikai segédeffektek jól végzik dolgukat (ami ekkora headroom esetén igen hasznos lehet).

Summa summarum

Ha már ilyen minőségű berendezéssel lépett újra a piacra, a gyártó kiemelt figyelemmel kezeli az új digitális keverőit. A legutóbbi nemzetközi kiállításon szoftverfrissítések mellett az SMPTE AV hálózati sztenderdek megfelelő, 64 ki- és bemeneti csatorna kezelésére képes bővítő kártyát mutattak be, ST2110 néven. A különböző IP protokollok mellett az eltérő audio formátumok szimultán kezelése is különfontosságú a Tascam számára, ennek jegyében igyekeznek tovább szélesíteni bővítő kártyáik sorát. A Sonicview keverők – a saját hálózati lehetőségeik mellett – jól integrálhatók további Dante hálózatokhoz is. A prémium hangminőség, az 54 bites FPGA keverőmotor kiterjedt jelfeldolgozása, a menü és a vezérelhetőség átgondoltsága a keverőket jó választássá tehetik a felvételi stúdiók, a helyszíni felvételek, az állandó turnék, a hangosító rendszerek és a műsorszolgáltatók számára.

Zsidi János „Zsono”

A Sonicview 16 hátsó panelje a ki- és bemenetekkel

Sonicview

The New Way of Mixing.

 Dante®

 VIEW

Visual Interactive Ergonomic Workflow

Sonicview 24 | Sonicview 16 | SB-16D

Digitális keverőpultok beépített, multifunkciós érintőkijelzőkkel

Digitális keverőpultot kértetek stúdió, turné, fix installációs és broadcast célokra. Kértétek a legmodernebb technológiát, kiemelkedő hangminőséget, megbízhatóságot, flexibilitást és könnyen használható érintőkijelzőt, programozható gyorsgombokkal.

És kértétek még Dante csatlakozást is, stagebox-ot, illetve megannyi bővítési lehetőséget, hogy akár 32 csatornás felvételek is készülhessenek.

Hallottunk titeket.

Az új **Sonicview** a Tascam-tól - keverés újragondolva

Részletes információ: <https://tascam.eu/r/fv6P>

Audmax Kft.
1107 Budapest,
Fogadó u. 3.

TASCAM

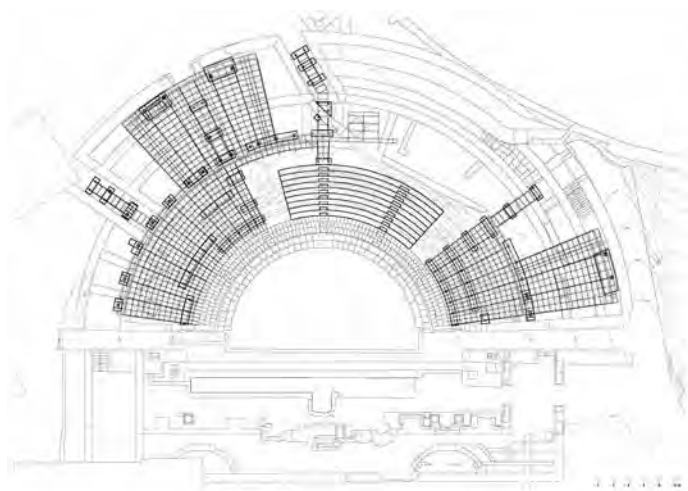
Újra megnyílt Pula római színháza

Május elején kétnapos zenei és színházi fesztivállal ünnepelte a horvátországi Pula városa a kétezer éves római színházának újrainyitását.

A pulai Kis Római Színház az ókor óta csak impozáns romjait mutatta; most Horvátország egyik leglátványosabb szabadtéri színház- és koncerthelyszíne lett. A színház a Kr. u. 1. században egy domboldalon épült, és a maga korában 4000-5000 ülőhellyel rendelkezett, ami elegendő volt a város teljes lakosságának befogadására. A reneszánsz kori látványát 1560-ban Andrea Palladio is megörökítette. A most elkészült, rekonstruált változat, amely Emil Jurcan horvát építész tervei alapján készült, körülbelül 1250 fő befogadására képes. Helyreállítása acél és fehér beton felhasználásával történt; az építkezés során rendkívüli gondossággal ügyeltek arra, hogy az új építmény alapjai sehol ne érintsék és ne veszélyeztessék a római kori maradványokat.

A rekonstrukciós projekt keretében az egykori színház nézőterének részleges helyreállítását végezték el, ez a rész használható a szabadtéri rendezvényekhez. Az a tény, hogy az antik épület eredeti alapterületének egyes részeit középkori és még későbbi rétegek fedik, amelyeknek régészeti kutatása még korántsem fejeződött be, kizárta a félköríves nézőtér, az ún. cavea eredeti kerületének teljes rekonstrukcióját, így csupán az alsó szint nagyobb része és a felső szint két – nyugati és északi szegmense – újulhatott meg.

A cavea redukciója a meglévő kő alapokra állított, két háromdimenziós acélrácsból készült szerkezeti elem eredményezett. Az új acél ülőhelyek formája követi a római kori cavea elrendezését, a felső és alsó szintek között egy átjáró van, ahonnan lépcsők mennek fel és le, biztosítva a be- és kijutást

A színház alaprajza

az ülőhelyekhez. Ez a folyosó képezi a színház elsődleges infrastrukturális gerincét: ide építették be a világításhoz, a hangrendszerhez és az optikai hálózathoz szükséges összes elektromos berendezést. A lelátókon elhelyezett nézőtéri széksorokat csavarok és anyák nélkül illesztették össze, hogy ne zavarják meg a tér akusztikáját, a lépcsők magassága és mélysége pedig megfelel az eredeti arányoknak. Az acél ülésekkel ellentétben a cavea központi

Az antik kövezetre illesztett fehér beton nézőtér

- ▶ része fehér betonból készült, tartószerkezet nélkül, közvetlenül a megtisztított alapkőzetre fektetve. Mivel egyszerre kellett megfelelni egy kulturális helyszín és egy ásatási terület kívánalmainak, az acélszerkezetet úgy tervezték meg, hogy a terheket a lehető legkevesebb talapzatra terelje, az ülőhelyek egy részét pedig konzolos szerkezetként alakították ki. Ami a statikát illeti, a teherhordó acélrács az acél tartóoszlopokkal együtt egy körülbelül 9,5x4 méteres fesztávolságú, rögzített vázlat alkot. A statikai számítások során különös figyelmet fordítottak a szerkezet használhatóságának határállapotára és a minimális sajátfrekvencia (szerkezeti rezgés) kritériumának teljesítésére, hogy elkerüljék a rezonancia kialakulását.

A nézőtér acél tartószerkezete

A nézőtér szintjeit összekötő lépcsőbe építették be az elektromos berendezéseket

Fotó: SZABONA BUDAVIC

ELATION PROFESSIONAL

luminis

SpectraColor

BROUGHT TO LIGHT

KL FRESNEL 8 FC KL PROFILE FC KL PAR FC

KL SERIES
for Broadcast Quality White

**Nagy fényerejű, csendes lámpacsalád
színházi környezetbe tervezve.
Magas színvisszaadás, remek ár-érték arány.**

Tedd próbára a Luminis-nél!

A rekonstrukcióhoz különleges világítástervezés is kapcsolódott, amelyben restaurátorok, régészek, művészettörténészek, építészek és villamosmérnökök vettek részt. A hatékony vezérlőrendszer egyszerre irányítja az előadások, koncertek, illetve maga a régészeti helyszín nappali és éjszakai világítását. Két különböző színhőmérséklettel biztosítják a vizuális dinamikát: a nézőtéren 3000 K, a többi helyen pedig 4000 K színhőmérsékletet használnak. Az antik köveken színes fény használata mellett is döntöttek, hogy az előadásnak megfelelően különleges fényhangulatot teremtsenek. Az egész területen iPro és Palco reflektorokat használnak, a fénysugarakat pontosan az ülőhelyről látható régészeti maradványokra irányítják. A cavea rekonstruált ülőhelyei mentén Light Up Orbit sülyesztett lámpatesteket építettek be az acélszerkezetbe.

Az elektromos rendszer láthatóságának minimalizálása érdekében a vezérlőrendszer elektromos alkatrészeit és meghajtóit egy távolabbi elektromos szekrényben helyezték el, a kábeleket pedig az acélszerkezetbe és részben az ülőfelületbe integrálták. A vezérlőrendszert I/O modulokon keresztül integrálták, és úgy valósították meg, hogy különböző rendszereket is tartalmazzon, mivel minden rendezvény személyzete más és más vezérlőrendszert használhat a színpadi világításhoz, hangosításhoz, vetítéshez stb. Ily módon a vezérlőrendszer nyitott arra, hogy szükség esetén integrálható legyen az építészeti világítás és más show-elemek szinkronizálására, és fordítva. Így sikerült a lehető legjobban megőrizni a maradványokat, és ugyanakkor megfelelni az előadásoknak otthont adó helyszín összes igényének.

A színház értő és igényes rekonstrukciója több építészeti elismerésben részesült: a Pirani Építészeti Napokon elismerő oklevelet díjat kapott, bekerült a legjobb európai épületeket díjazó Mies van der Rohe-díj legjobbjai közé, és jelölték a Bernardo Bernardi építészeti díjra.

Götz Eszter

Amikor a kiállítás házhoz jön

A színházunk átadása után két évben is szó volt arról, hogy az aktuális SceniTechnek mi leszünk a házigazdái, de ez akkor nem valósult meg. Néhány éve a járványhelyzet miatt már Budapesten sem sikerült azt megrendezni. Úgy vélem, nemcsak nekem hiányzik ez a fontos szakmai rendezvény, ami remek alkalmat biztosított a legújabb technika újdonságok megismerésére. Az idén – még ha viszonylag kis méretben is – újból volt alkalmam egy kiállításon nézelődni, amihez még elutaznom sem kellett: házhoz jött.

A Zaj csoport vezetője, Fazekas Tamás az évad vége felé hívott fel azzal a kérdéssel, hogy mi lenne, ha egy RoadShow-juk egyik állomása a mi színházunk lenne. Ennek apropója egy új disztribúciós cég, a DINGLE AV bemutatása. A megkeresést örömmel fogadtam, és bíztam benne, hogy sikerül helyet adnunk a rendezvénynek az őszi folyamán. Szerencsére ez megvalósulhatott, bár két napra csak a legkisebb termünket tudtuk felajánlani, de az igényelt méretnek még pont megfelelt a próbatermünk is, ami több előadásunk helyszíne, és így komplett technikával van felszerelve. Ennek két szempontból volt jelentősége. Egyrészt biztosított volt a sötét, ami egy főleg világítástechnikára koncentrált bemutató esetén kimondottan hasznos, másrészt könnyebb volt az összehasonlítás a gyártók által a kiállított kisebb kamaratermekbe szánt és a saját reflektoraink között.

Mielőtt azoknak az eszközöknek a bemutatásába kezdenék, amelyek különösen felkeltették a figyelmemet, érdemes megemlíteni, hogy a SceniTech valaha nem csak arra volt remek alkalom, hogy az elérhető színház és show technikai választékról kapjon képet a látogató, hanem arra is, hogy ápolja az akár több évtizedre visszanyúló szakmai kapcsolatokat. A standok között sétálva lépten-nyomon ismerősökbe botlott az ember, akikkel meg lehetett osztani a tapasztalatokat a kiállított termékekről. Szerencsére most ez a szegmens sem hiányzott, mert nemcsak Fazekas Tamás volt jelen, hanem becsatlakozott a Pelyhe Kft. részéről Pelyhe János és Jerzsa Attila is, akik a Clay Paky kínálatából hoztak el jó pár reflektort. Ők a legrégebbi disztribútorai Európában a prémium kategóriás olasz gyártónak, amivel én először Szolnokon találkoztam a Színháztechnikai Napokon, még a '90-es évek elején, így ismeretségünk már három évtizedre nyúlik vissza.

Most pedig következék egy önkényes válogatás arról, ami leginkább felkeltette kollégáim vagy az én figyelmemet.

A kiállításon végig üzemelt egy 23 000 ANSI lumen erősségű projektor, ami a DIGITAL PROJECTION terméke. Tamás ismertetője szerint ez egy meglehetősen innovatív cég, amely a felső kategóriába pozicionálja magát, de hazánkban csak

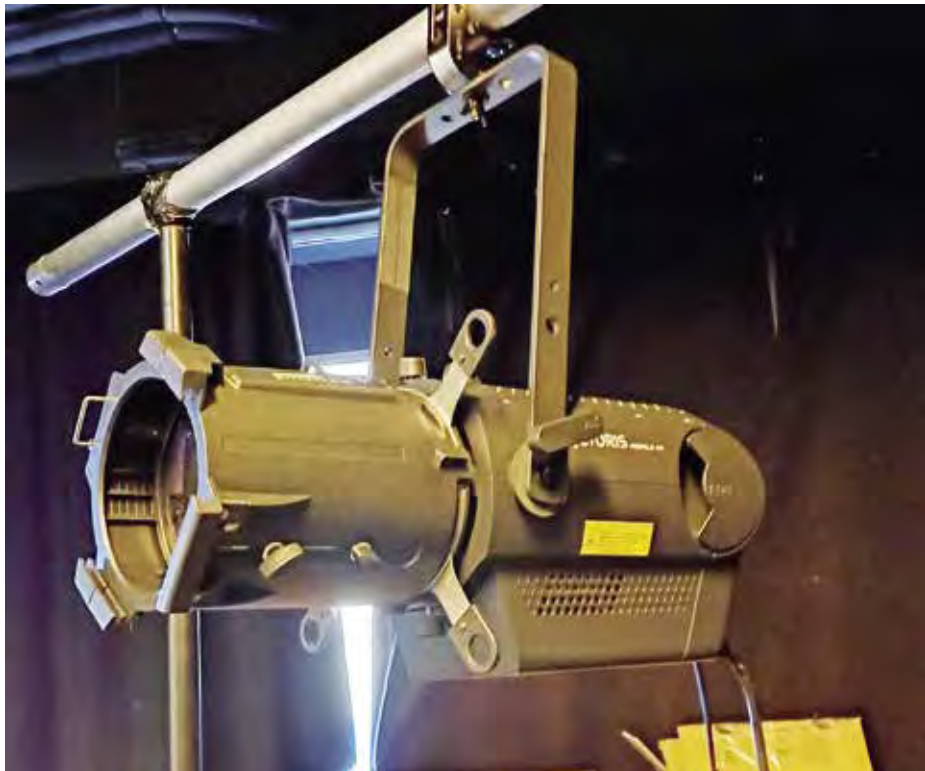
Moduláris projektor rendszer: hadüzenet a zavaró zajnak

most kezdték meg a forgalmazást. Az itt kiállított példánynak csak néhány fontos tulajdonságát vizsgáltam meg, de az mind tetszett. A lézer fényforrás miatt már nem kell azon töprengeni, hogy mi amortizálja le jobban az izzót: a ki- és bekapcsolgatás, vagy a folyamatosan ketyegő üzemóra által jelzett idő. Ekkora teljesítményű vetítő esetében már elvárás, de azért nem evidens, hogy rendelkezzen SDI be- és kimenettel, emellett két display port bemenet és két HDMI csatlakozó is található rajta, és természetesen a HDBaseT bemenet sem hiányzik. A lencse elé tartott kézzel győződtem meg arról, hogy a PICTURE MUTE funkció bekapcsolásával tényleg semmi fény nem jön ki az eszközből, ami színházi felhasználásnál

rendkívül lényeges paraméter. Szóval ez a gyártó már a most tapasztaltak miatt is felkerült a beszerzésnél figyelembe veendő listámra. Az egyik molinón a cég egy másik termékét mutatták be, ez tényleg nagyon innovatív, és emiatt nem éppen olesó jelenleg. A Satellite MLS szériában különválasztották a fényforrást vagy fényforrásokat, és a tulajdonképpeni vetítést végző „fej egységeket”, közöttük maximum 100 méter hosszú optikai kábel teremt összeköttetést. A fényforrás egység 10 000 ANSI lumenhez elegendő kibocsátással rendelkezik, szabványos rack méretű, 4 egység magas eszköz, de többet is használhatunk párhuzamosan, így akár több mint 40 000 ANSI lumen fényerő is rendelkezésünkre állhat egy, a néző- és a színpadtértől kellemesen távoli helyen, ahol a szükséges hűtéssel járó hang nem zavarja a rendezvényt. A különféle vetítő egységek pedig teljesítményigényüknek megfelelő erősségű „fényt” kapnak az optikai hálózaton keresztül. Mindezzel lényegesen lecsökkent a vetítő egységek mérete és a zajterhelésük is! Ez a technológiai újítás jogosan kapott számos díjat az elmúlt évben.

A másik eszköz, ami megragadta a figyelmemet, egy BeamZ gyártmányú, „nehéz füstöt” előállító berendezés. Ennek a hatásnak a klasszikus előállítási módja az, hogy egy apróra tört szárazjéggel megtöltött lyukacsos fémhengert forró vízbe süllyesztünk, és az így gyorsan felszabaduló elegyet eső segítségével a színpadra juttatjuk. Az effekt berendezés nem csak úgy néz ki, mint egy hordó, hanem legtöbbször az is, egy vagy két fűtőszállal kiegészítve. Aki dolgozott már ilyenekkel, az tudja, hogy a működtetése nagy körültekintést igényel, mert mind a szárazjég, mind a forró víz nagyon veszélyes, a kettő együtt pedig heves reakcióra képes. Ráadásul a szilárd szén-dioxid szublimálása folyamatos, amit maximum csak lassítani tudunk, így amint átvettük az előadáshoz szükséges mennyiséget, onnantól elkezd fogyatkozni, emiatt lényegesen nagyobb mennyiség beszerzése indokolt, mint amennyi a hatás létrehozásához elegendő. Ezt még Vas megyében sem egyszerű megoldani, pedig hozzánk viszonylag közel működik a szárazjegyet előállító üzem. Már régebben is töprengtünk egy kisebb veszteséggel működő

▶ alternatíván, amihez palaecskos CO_2 szükséges, így kiküszöbölhető a szublimációból adódó veszteség, és a berendezés által keltett, valójában hűtött vegyi füst nagyjából hasonló hatást ad, mint az eredeti változat. Ott, ahol gyakran van használatban, indokolt lehet a beszerzése, bár az ára lényegesen magasabb, mint a barkácsolt hordós változatnak, és az üzemben tartása is csak némileg olcsóbb, ráadásul a belőle kijövő elegy egy idő után felmelegszik és felszáll, ellentétben az eredeti változattal. Mindezek miatt már érthető, hogy felkaptam a fejemet, amikor megláttam a próbaterem padlóját egyre jobban elfedő, 20-30 cm magas gomolygó ködöt. Érdeklődésemre kiderült, hogy a hatást némi adalékkal kiegészített porlasztott desztillált víz adja, amit nem kell semmivel sem külön hűteni! A berendezés üzemi zaja is tolerálhatónak tűnt, és lehetséges, hogy a kibocsátása is megegyezik az általunk elvárttal. Ezt úgy kell érteni, hogy most már viszonylag nagy biztonsággal tudjuk, mennyi szárazjég kell ahhoz, hogy a varázslat néhány percig létrejöhessen a színpadon. Régebben ehhez akár két hordót is használtunk, az pedig már kellően meggyőző hatást keltett. Szóval egy tüzetesebb

ADB ACTROIS, egy ígéretes színkeverős profil

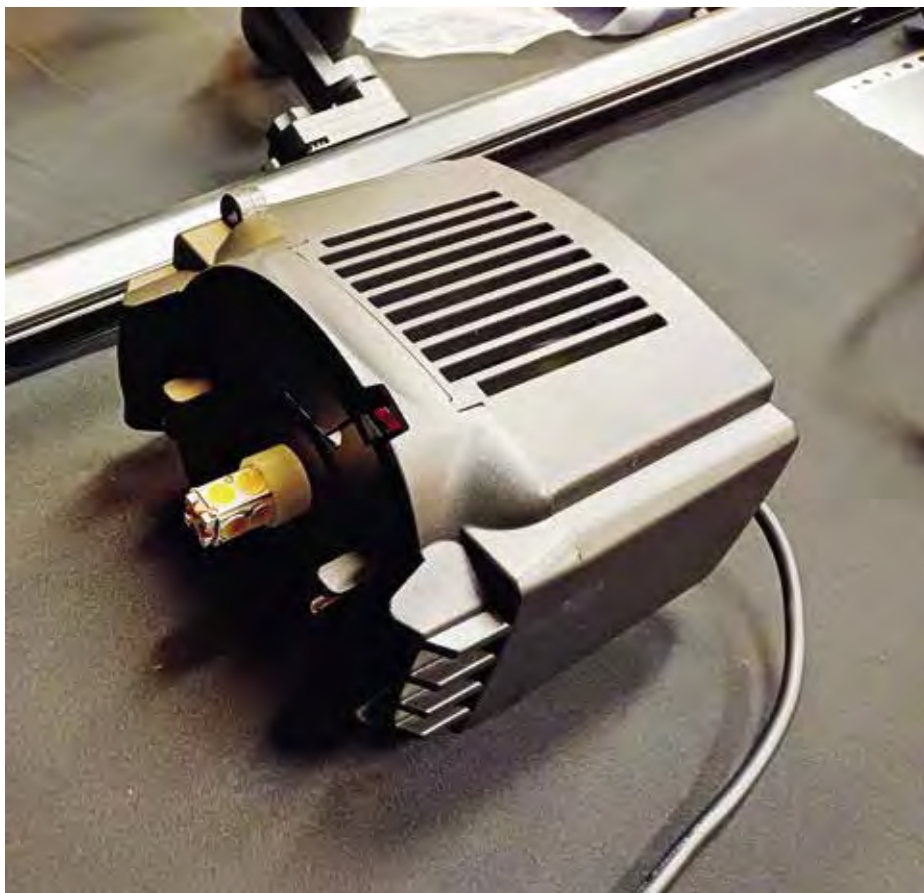
Show time!

vizsgálódást megérdemel ez az eszköz, mert ha nagyobb térben is képes produkálni, akkor egyszerűen kiszámítható, hány előadás után hozza be az árát.

A következő eszköz, amit nem lehetett nem észrevenni, egy brutális fényerejű, nagyméretű Clay Paky mozgófejes reflektor volt. 100-200 méter távolságra ajánlja a gyártó, és tényleg párhuzamos a belőle kilépő fénynyaláb, ami 100 méternél 28 000

lux megvilágítást ad. Nem kimondottan kamaraterembe való eszköz, ezért este kivittük kipróbálásra a főbejáratához. Lezuhant repülőről nincs tudomásunk, de ez tényleg alkalmas a légi forgalom megzavarására! Különlegessége még, hogy ebben is lézer fényforrás található, és az egész eszköz teljesítményfelvétele mindössze 600 W! Azaz mire végre elértük azt a boldog kort, amikor egyre több, színházban is használható LED-es reflektor közül

válogathatunk, már itt van a következő technológia, amivel a LED-ek leválthatók. Természetesen ez azért nem a jövő évben fog bekövetkezni, de érdekes lesz megfigyelni, meddig fejlődnek a LED-es reflektorok, mert – nem meglepő módon – ezek domináltak a kiállításon. Igazán korrekt összehasonlítást a hazai pálya ellenére sem tudtam tenni, de azért néhány berendezést megnéztem egy halogén profillal szemben. Ezek az összehasonlítások még annyira sem voltak alaposak, mint amiket az ilyen témájú írásaimban mutatok be, szóval sem a fényerőt, sem a színvisszaadást illetően nem mernék határozott megállapításokat tenni. Viszont több reflektort is felvettem a „ha úgy adódik, meg kell vizsgálni” listámra. Több olyan is volt, ami végre nagyjából hasonló fókusztávolsággal rendelkezett, mint egy halogén Fresnel, és méretben és fényerőben tényleg alkalmasnak tüntek a 650 W-os elődök leváltására. A próbatermünkben ezekből van a legtöbb. A DINGLE AV által forgalmazott OVATION termékei már árban is elérhetőbbek, mint azok, amelyekhez eddig volt szerenésém. Fazekas Tamás szerint ezeket a gyártmányokat még számos más néven is megvásárolhatjuk, de a más névhez más ár is tartozik, szóval emiatt is érdemes alaposan megvizsgálni a kínálatot. A pedigrésebb gyártókat az SGM és a Strand képviselte egy másik asztalnál. Itt egy Fresnel és egy profil reflektorral ismerkedtem meg. Ezeket is 650 W-os eszközök helyett ajánlja a gyártó. Több olyan reflektor is a kezembe akadt, aminek nem tetszett a kezelhetősége, pedig a fényminőség mellett ezt

ETC SF, a 750W-os izzót kiváltó LED modul

is figyelembe kell venni, amikor egy beszerzésen gondolkodunk. Sajnos, ez a megállapítás igaz a kiállítás számunkra legizgalmasabb eszközére is, egy Clay Paky-ADB színházi profil reflektorra. Ezt egy nappal korábban kapta kézbe a Pelyhe Kft., úgyhogy még számukra is újdonság volt. A kiállításon egy Coemar optikával háziasították össze, amit már volt alkalmam kipróbálni. Abban a mezőnyben ez adta a legélesebb, legprecízebb rajzolatot, tehát a lencséi az átlag fölöttiek, viszont két kéz kell a mozgatásukhoz. A kiállításra kapott 10 fokos fix optikát nem próbáltuk ki, de Jerzsa Attila felhívta

a figyelmemet, hogy belülről egy fekete plüss borítást kapott, ez vélhetőleg csökkenti a nem kívánt kiszóródást, ami fekete színház esetében lehet nagyon hasznos. Ezt a nagyon új, Actrois nevű, természetesen színkeverős profilt még egyszer szeretném majd megvizsgálni. Csodálkoztam, hogy szakítva az ADB hagyományokkal, ők is beálltak a Source Four kompatibilis eszközöket gyártók sorába. Persze azok világszintű elterjedését sem lehet figyelmen kívül hagyni. Mindenképpen előnyükre válik, hogy nem csak ETC optikát lehet hozzájuk használni. Ha már szóba került ez az újszólván

megkerülhetetlen gyártó, izgalmas volt látni egy, a 750 W-os halogénizzó kiváltására alkalmas berendezést, ami képes a színhőmérséklet változtatására is.

Végül egy másik retrofit eszközt említenék meg: a Coemar izzót kiváltó LED-modult. Itt is nagyon egyszerű a váltás, mindössze ki kell venni

Szimpatikus kezelőfelület, amivel egy számítógépet vezérelhetünk

az izzót, és behelyezni az ugyanolyan foglalattal rendelkező modult. Most volt itt GX 9,5-es változat, így ezt kipróbáltam egy ADB PC-ben. Örömmel láttam, hogy a reflektor optikai viselkedése nagyjából azonos maradt, ami azért lényeges, mert eddig nem sok olyan LED-es reflektort láttam, amely képes annyira szűk fénysóva kibocsátására, amit eddig megszoktunk és elvárunk. A kipróbált változat 3000 kelvines volt, mi viszont, ahol csak lehet, 3200 kelvines izzókat használunk, így az 1200 W-os halogén és a 70 W-ot fogyasztó Coemar összevetéséből nem a LED került ki győztesen. Viszont ezt a változatot a gyár 650-es helyettesítőként specifikálja, szóval még ez a szegmens is megérdemelné egy alaposabb vizsgálódást.

Röviden összefoglalni a látottakat szinte reménytelen, és több olyan eszköz is volt, amit kipróbáltam ugyan, de a terjedelem miatt itt nem tudom bemutatni ezeket. A kiállított berendezések harmadát így is csak észleltem, pedig a meglévő mozgófejes reflektoraink kiváltására alkalmas Clay Paky változatok is ott voltak, vagy egy Chroma Q által gyártott fénypult, ami számomra szimpatikus kezelőfelületével némi változatosságot vihet a fényvezérlők szinte csak két cég által uralt világába. Szóval a kétszer fél nap és a limitált méret sem tette lehetővé, hogy egy-egy eszközzel igazán méltó módon megismerkedjünk, de az internethez képest itt rengeteg, szó szerint kézzel fogható ismeretet szerezhettünk. Tulajdonképpen hozzá tudnék szokni ahhoz, hogy házhoz jöjjön a kiállítás!

Simon Ottó

Jerzsa Attila és egy TV show-hoz optimalizált Clay Paky

A Beam Z „nehéz füst” gépe működés közben

Quantum 8⁵²

KELL BÁRMIT MONDANUNK?

A Széchenyi Lánchíd új díszvilágítási rendszere

2023-at írunk; a lehetőségek tárháza gyakorlatilag végtelen, amikor díszvilágítási rendszereket tervezünk és építünk. Érdekes kísérletezni „klasszikus” lámpatestek, a színpadi használatból egyre inkább az építészetbe átszivárgó megoldások (robotlámpák, lézerek stb.) és vizuális megjelenítők vegyítésével. Új, kiterjesztett értelmezést, vizuális élményt nyerhet így az építész által megálmodott homlokzat: napnyugta után egy teljesen új világ tárul elénk, habár egy lépést sem mozdultunk onnan, ahol éppen álltunk. Ezért az új világért élünk mi, és fesztűjük annak határait, ahol és amikor csak tudjuk.

Műemléki épületek felújításánál némileg más a helyzet. Előkerülnek az archívumokból az épületről készült legelső felvételek, a mai tervezők igyekeznek egy elmúlt kor tervezőjének szemével látni, agyával gondolkodni. Komoly alázatot kíván meg ez a művelet, különösen abban a világban, ahol az állandó verseny, a mások eltaposása és a múlt semmibevétele sokszor inkább lenne jövedelmezőbb. Anyagilag talán, de morálisan semmiképp sem.

Ha szabad ilyet mondani, a Széchenyi Lánchíd még a műemléki építmények között is a „legműemlékibb”. Vagy legalábbis egy azok közül. A híd nemesak egy város, de egy egész ország jelképe és szimbóluma. Visszaköszön ránk a 200 forintos érmén, az útleveleinkben, a Magyarországot és fővárosunkat népszerűsítő számtalan képanyagon, szuveníren. Turisták millió látogatják minden

évben, keresztezik rajta a Dunát és készítenek vele egy sietős szelfit.

A híd legutóbbi felújítása éppen ezért – a kurzusokon átívelő, az egész magyar nemzetet összekötő, szimbolikus mivolta miatt – politikailag rendkívül terhelt volt. Kezde a felújítás finanszírozásától, a hídra engedett járművek típusán keresztül, a hídra programozott alap és bizonyos különleges napokhoz, időszakokhoz kapcsolódó világítási képeken (pl. az európai méhnyakrak-megelőzési hét rózsaszíne) át egészen addig, hogy államalapításunk ünnepén milyen mértékben és formában lehet része a Lánchíd a tűzijátékot kísérő fényshow-nak. Szakemberként nem tisztem ebben a cikkben állást foglalni egyik témakört illetően sem, de annyit fontosnak tartok megjegyezni, hogy egy ilyen kiemelkedő fontosságú műemléki építménynek semmilyen körülmények között nem szabadna

politikai „haretérré” válnia csak azért, hogy valamelyik oldal pár százalékponttal jobban teljesítsen a következő választásokon. Ez egyszerűen méltatlan Széchenyi István hagyatékára nézve.

Amikor díszvilágítási rendszereket tervezünk, van egy fontos tervezési aspektus, ami első megfontolásra nem tűnik triviálisnak a társszakágak képviselői, vagy akár a laikus, a rendszert felhasználó, a végeredményt pusztán szemlélő – és reményeink szerint élvező – emberek számára. Ahogy a statikus és a villamos tervező is a vártnál jóval nagyobb terhelésre tervez, hogy extrém terhelés esetén is legyen a rendszerben biztonsági tartalék, úgy mi is arra törekszünk, hogy a rendszer ki tudjon szolgálni olyan, a jövőben esetleg felmerülő igényeket, amelyekre most még talán nem is gondol az üzemeltető. Csakhogy amíg ez a biztonsági tervezés a statikus kollégának tonnákban

A teljes rendszer működés közben, a nemzeti trikolór színeiben, 2023 augusztusában

és kilonewtonokban, a villamos tervezőnek amperekben és kilowattokban meghatározható, nekünk, díszvilágítási szakembereknek jóval nehezebben számszerűsíthető és leírható paraméterekkel, mivel az általunk tervezett és telepített rendszerek elsősorban esztétikai, és nem funkcionális szerepet töltenek be. Mi – konkrét jogi szabályozások, szabványok és direktívák híján – csak a betervezett eszközökben rejlő lehetőségekkel tudunk operálni, és ezekkel „tartalékot képezni”.

Ezért lett a Lánchíd új díszvilágítása teljes egészében olyan fényvetőkkel kialakítva, amelyek RGBW LED fényforrásokkal vannak felszerelve. Egy ilyen lámpatesttel virtuálisan bő tizenhatmillió különböző színvariációt lehet kikeverni. Ez több, mint elégséges. Nem jelenti azonban azt, hogy a lámpatestek ezen tudását minden esetben ki is kell használni. Ez a mi tartalékunk, amit az év túlnyomó részében nem használunk ki – ekkor ugyanis egy gondosan leprogramozott melegfehér alapvilágítási képet láthatnak a sötétedés után arra járók –, de azokban a ritka esetekben igen, amikor erre szükség van – mint például a fentebb már említett méhnyakrák-megelőzési héten. Nincs többé szükség se ipari alpinistákra, se ragasztószalaggal rögzített színlótlókra ahhoz, hogy egy ilyen világítási képet létrehozunk a hídon. Sőt, ha a jövőben ez merülne föl igényként, lehetőség van dinamikus változó világítási képek leprogramozására és automatizálására is. Hogy lássuk hogyan, érdemes betekintnünk a „motorháztető” alá.

Alapvilágítási kép a Parlament épületével, az Erzsébet hídról fényképezve

A Lánchídon 268 db GRIVEN RGBW LED derítő és falsúroló fényvető (hídfők és pilonok), 6 db MEYER melegfehér LED derítő (pesti oldal bástyái, zászlóvilágítás), valamint 1186 db GRIVEN RGBW LED pixel (lánc) került telepítésre (a pontos eszközlístát a cikk végén olvashatják). A lámpatestek vezérlése – egy korszerű, ilyen jellegű installációknak megfelelően – DMX512 és RDM protokollon történik. Az összes fényvető különböző címen elérhető az egyes vezérlő buszokon, így a szín- és a fényerősség igény szerint akár külön-külön, egyesével is

állítható az összes lámpatesten, lehetőséget biztosítva arra, hogy a híd teljes hosszában futófény effektet is futtathassunk.

A vezérlési rendszer a kiviteli terveknek megfelelően, a két hídfőben elhelyezett IP védett gyengeáramú szekrényben lett telepítve. A két rack-ben elhelyezett vezérlő és jeldisztribúciós eszközök egy-egy lokálisan telepített hálózati switch-en keresztül vannak összeköve a két hídfő között optikai kapcsolattal. A rendszer üzemeltetői (BDK Kft.) számára elérhető egy nyolcgombos tasztatúra is a

Natúrféher világítási kép a Budavári Palotával a háttérben

A fűzérvilágítás lámpatestjei egyedi védő és dekorációs célú burkolatot kaptak

budai oldali központban, az aktuálisan automatikusan futó világítási kép manuális felülírására.

A DMX/RDM jel a pilonoknál elhelyezett villamos alelosztókban lett galvanikusan leválasztva, majd ismételve és tovább osztva, összesen négy helyen, így érik el végül magukat a derítő, súroló fényvetőket. A hídfőkönn fekvő ikonikus oroszlán-szobrokat, illetve a pesti oldalon, a hídtól némileg távolabb lévő bástyákon a zászlórudakat megvilágító lámpatestek vezérlése közvetlenül a központokból lett megoldva.

A láncot alkotó LED-pixekek legfeljebb 20-as csoportokban, csoportonként külön tápegységgel lettek letelepítve. A vezérlőjel – a kifeszültségű betáplálás mellett – összesen 8 db dedikált alelosztón keresztül jut el az egyes csoportok kezdetéig, és onnan az adott lámpatest-fűzér összes tagjához.

A központi vezérlő tudását tekintve messze túlmutat azon, mint amire a hétköznapiokon szükség lehet, de a híd kiemelt státusza és a különlegesen hosszú garanciális időszak megkívánta, hogy a megoldást a legfelső polcra szállítsuk. Így került kiválasztásra

a Pharos Controls megoldása, ami világszerte – de az országban is szép számmal – bizonyított már a legkülönfélébb vezérlési installációkban. És ki tudja, egy napon még az is lehet, hogy eggyel bátrabbak lesznek azok, akik a hídon futó díszvilágítási képekről döntést hoznak, akkor pedig jól fog jönni az a pár „extra lóerő”, ami most a mélyben szunnyad.

A megújult Lánchíd díszvilágítási rendszere így áll készen bármilyen, akár a végletekig összetett feladatra, amit a jövő elé állít. És teszi ezt úgy, hogy közben nem kérkedik, hanem alázatosan, diszkréten teszi dolgát az év 365 napján, tiszteletben tartva Széchenyi István hagyatékát.

Eszközlista:

Fényvetők:

- ▶ 64 db GRIVEN Capital 200
- ▶ 56 db GRIVEN Capital 100
- ▶ 128 db GRIVEN Parade L-4
- ▶ 4 db GRIVEN Ruby
- ▶ 1186 db GRIVEN Graph-i-cell
- ▶ 16 db WE-EF ETC 140-GB
- ▶ 6 db MEYER Nano4

Vezérlés:

- ▶ 1 db PHAROS CONTROLS LPC 20, összesen 6326 felhasznált DMX csatorna
- ▶ 4 db PHAROS CONTROLS EDN 20
- ▶ 1 db PHAROS CONTROLS BPS UK
- ▶ 8 db SWISSON ISP-6
- ▶ 2 db CISCO CBS250-8T-E-2G-EU + SFP

Nyékly Gábor

Lisys-Project Kft.

A COLORado PXL Curve 12 ●●●●

A COLORado PXL Curve 12 egy pixelenként vezérelhető, IP65-ös besorolású, motorizált RGBW LED bar. Legfőbb jellemzője a 12 különálló, de egy tengelyen mozgó lámpafej zoom, színkeverés és mozgás paraméterének független, de mégis egyszerűen szinkronizálható vezérelhetősége. A lámpatest minden egysége 200°-os billenésre, illetve 6°–36°-os zoomtartományban való nyitásra képes. A beépített effektek kiterjedt könyvtára - amely magába foglalja a virtuális gobókat, a mozgásmakrókat, illetve az előtér/háttér szín- és fényerőszabályozást - megkönnyíti az összetett és térbeli megjelenések létrehozását.

A lámpatestek egymáshoz illesztésekor az egymás mellé kerülő pixelek azonos távolságra helyezkednek el a lámpatesten belüliekkel megegyezően. Így több eszköz összeillesztését követően is egy teljesen összefüggő fényssal dolgozhatunk, elősegítve ezzel az összes paraméterre alkalmazott effekt folytonos futását.

A COLORado PXL Curve 12 DMX, sACN, Art-Net, Kling-Net és RDM protokollokon történő kommunikációra egyaránt alkalmas.

A DiGiCo és a Fourier Audio újradefiniálja az élő hangosítást

Az új transform.engine stúdiósintű VST3 pluginek használatát kínálja Dante-n keresztül. Az iparág úttörőjének számító DiGiCo-val a közelmúltban szövetségre lépett Fourier Audio az októberben New Yorkban megrendezett AES kiállításon rántotta le a leplet új fejlesztéséről, a transform.engine-ről.

A redundáns táppal és 2U méretű strapabíró házzal ellátott új transform.engine-t úgy alkották meg, hogy a 96 kHz-es min-

tavélti frekvencia mellett 64 be- és kimenetet biztosító Dante kapcsolaton keresztül futtasson natív VST3 plugineket, ezzel biztosítva a prémium stúdiószoftverek zökkenőmentes használatát élő és broadcast alkalmazásban egyaránt. A legjobb stúdiósintű processzálat kínálva teljes mértékben kompatibilis bármilyen VST3 pluginnel, ami Windows-on fut, a megszokott USB-licenckulcsok használatának lehetőségével. A fejlesztőmérnökök a tervezés alapjaitól kezdve szem előtt tartották az élő produkciók komplexitását és kihívásait.

A transform.engine egy kulcskéz megoldás, amit egyszerűen vezérelhetünk Windows és macOS rendszerekre egyaránt elérhető klienssel, bármiféle bonyolult setup nélkül. A felhasználók egyszerűen egy ethernet-kábel segítségével csatlakozhatnak az engine-hez és installálhatják a plugin-jüket, akár azonnal elkezdve a munkát. A plugin-ek, plugin-láncok konfigurálása után nem szükséges kliens használata, a szerver bekapcsolása után önállóan használható.

A maximális megbízhatóság jegyében a Fourier Audio szabadalmaztatott szoftver engine-je az egyes plugineket egymástól teljesen elkülönítve futtatja, ha egy plugin összeomlana, a transform.engine azt azonnal újraindítja, ezzel biztosítva a folyamatos munkát.

A fejlesztés kezdetétől az volt a cél, hogy a transform.engine szerves része legyen a hangmérnökök megszokott munkamenetének és irányítható legyen akár közvetlenül a megszokott keverőről – elsőként a DiGiCo pultjairól. Ugyanakkor, akárcsak a testvérmárka KLANG:-

technologies termékei, a Fourier Audio is gyakorlatilag bármilyen professzionális keverőrendszerbe beilleszthető Dante-n keresztül, Windows/macOS platformon futó klienssel vezérelve, a pluginek vezérlőfelületét a képernyőre „teleportálva” a hálózaton keresztül. A standalone módban is működő transform.engine a piac legalacsonyabb – akár 0,67 ms – latency-jét biztosítja a VST3 plugineknek, villámgyorsan és stabilan. A 2024-es esztendő első negyedévével elérhető eszközhöz opcionális plugin csomag is elérhető lesz.

Gareth Owen (Fourier Audio CCO) rámutat, hogy a transform.engine-nek megbízhatósága és robusztussága lesz az egyik legfontosabb ismertetőjegye. „Rengeteg megoldás született már a VST pluginek futtatására, de egy nézőkkel teli színház, sportcsarnok vagy stadion esetében nincs helye a hibának. Az évtizedek óta elismerten megbízható és tartós, turnéálló eszközöket gyártó DiGiCo támogatásával a hátunk mögött megalkottuk a legjobb elérhető megoldást.”

A Fourier Audio Peter Bridgman vezető mérnök által irányított szakembergárdája a két évnyi szorgos fejlesztésnek és a DiGiCo-val a közelmúltban kezdődött közös munkának köszönhetően a transform.engine képében egy teljesen új hardverplatformot mutat be. A csapattal szorosan együtt dolgozó John Stadium, a DiGiCo legendás vezető fejlesztőmérnökének lelkesedése magától értetődő: „Izgalmas kihívás volt mindannyiunknak, hogy egy teljesen új, egyedi hardvert alkossunk. A Fourier Audio csapatáról a korai DiGiCo-évek jutnak eszembe,

lelkesedésük mindenkire átragadt és komoly lendületet adott a kitűzött célok eléréséhez. Nem is lehetnék elégedettebb a végeredménnyel, és örömmel tölt el, hogy egy ilyen eszközt sikerült az élőzenében dolgozó hangmérnökök kezébe adnunk.”

További információ:

www.chromasound.hu

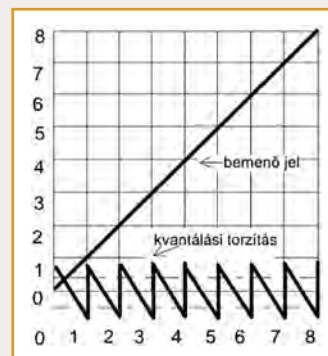
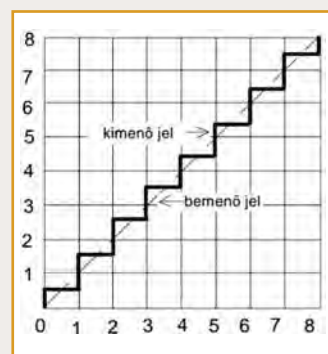
Egyedülálló mikrofon bemenet a Stagetec-től ●●●●●●●●●●

Mitől egyedül álló? Nézzük csak a legfőbb paramétereket:

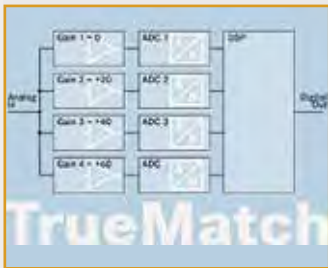
- 32-bites TrueMatch® A/D konverter
- 157 dB dinamika tartomány
- Bemenetenként 4 irányú független jelszétosztás, akár különböző protokollokon

Mi az a TrueMatch technológia és hogyan lehetséges a 157 dB dinamika tartomány? A TrueMatch fejlesztésének a célja az volt, hogy kiváló THD&N értékeket érjenek el, mind magas és alacsony jelszinteken.

Miért is kihívás ez? Lineáris kvantálás esetén, a teljes jeltartományban egyenlő nagyságú lépcsők találhatók, melyből az következik, hogy a kvantálásból eredő hiba (és ennek következtében a kvantálási zaj) a jelszint csökkenésével relatív nő.

A TrueMatch úgy küszöböli ki ezt a „hibát”, hogy több előerősítőt használ a különböző jeltartományokban, mindegyiket saját A/D konverterrel. Tehát a beérkező jel nagysága alapján egy processzor kiválasztja a legmegfelelőbb előfokot. Ez az úgynevezett „gain-ranging” technika már jól ismert; azonban van egy hiányossága: a kívánt eredmény elérése érdekében az előerősítők összes erősítési tényezőjét és az összes átalakító hibáját ismerni kell, azoknak a kompenzálása érdekében. Különösen a konverterek közötti átmeneti tartományok okozhatnak nehézségeket.

A TrueMatch logikája

A StageTec által kifejlesztett TrueMatch technológia nemcsak konvertálja az audio jeleket, hanem folyamatosan monitorozza az összes résztvevő erősítőt és A/D konvertert, azaz az összes releváns értéket folyamatosan és rendkívül nagy pontossággal méri. Így a gain és az offset hibákat, a fáziseltolásokat és az impulzusfüggő torzulásokat az egyes jelutak között felismeri és azonnal korrigálja. A korrekciók sokkal pontosabbak, mint maguk az alkalmazott A/D konverterek, vagyis a korrekciós hibák jóval a konverterek zajszintje alatt vannak. Például az egyes utak közötti fáziseltolásokat 20 kHz-nél 0,01°-nál jobb értékre lehet korrigálni. Következésképpen a korrekciók nemcsak a komponensek toleranciáját és az előregedésből fakadó hibákat küszöböli ki, hanem megszüntetik az egyes konverterek közötti diszperziót és a hőmérséklet-változások okozta paramétereltéréseket is. A több mint 45 korrekciós paramétert külön-külön határozzák meg az egyes konverter-fokozatokhoz.

A TrueMatch konverter megvalósítása

Az előfokok küszöbszintjeit úgy állítják be, hogy azok, az A/D konvertereket pontosan az optimális tartományokban működtessék, közvetlenül a túlvészérlési szint alatt. Így az optimális THD&N értékek eléréséhez a teljes dinamikatartományban a processzornak „egyszerűen” csak meg kell találnia és ki kell választania a legpontosabb konverziós eredménnyel rendelkező A/D átalakító(ka)t és ki kell számolnia az összes szükséges korrekciót.

Integrált 4-es csatornás jelszétosztás

Minden bemenet az AD konverziót követően négy irányba osztható szét. Mivel a bemenetek nem rendelkeznek „gain” funkcióval és a bemenetek jelszintszabályozása már csak a digitális tartományban történik, a különböző munkamódusok (pl. FOH, Monitor, Recording, Broadcast) egymástól teljesen független jelszint szabályzással rendelkeznek! A különböző helyekre, akár különböző formátumokon is küldhetjük a jelet, legyen az Dante, MADI, AES67, ST2110 vagy a StageTec saját belső protokollja.

Auto-Mute funkció csatlakoztatásakor

A rendszer különböző elemeinek megóvása érdekében a kártya automatikusan egy rövid időre némítja azt a csatornát, amelyre fel- vagy lecsatlakoztatunk egy jelforrást.

Integrált DI funkció

Lehetséges az aszimmetrikus jelek közvetlen csatlakoztatása az XMIC+ kártyába, mivel a modul kiváló galvanikus leválasztással rendelkezik. Tehát ha az aszimmetrikus jelforrásunk elég közel van a kártyánkhoz, nincs szükségünk DI-BOX-ra, hanem közvetlenül beköthetjük.

Késleltetés

Természetesen minden DSP funkció időbe telik, a késleltetés pedig nem több, mint 15 minta!

Milyen eszközökben található meg ez a technológia?

• NEXUS modular - XMIC+ kártya

Az XMIC+ mikrofon bemeneti kártya a StageTec moduláris felépí-

tésű rack-eibe illeszthető be. Ezek a rack-ek tetszőleges méretűek lehetnek (1U – 15U) és összesen 63 db-ot köthetünk egy hálózatba. Ez az úgynevezett NEXUS hálózat összesen 65.536 be és kimenettel és maximum 72 millió cross pointtal rendelkezhet. Talán elég lesz... Természetesen nem csak mikrofon bemeneti kártyákkal, hanem az összes ismert audio formátummal, különböző vezérlő protokollokkal és DSP kártyákkal tudjuk rendszerünket felszerelni.

A NEXUS XMIC+ kártya 8 bemenettel rendelkezik, XLR, DSUB vagy RJ45 csatlakozási lehetőséggel.

• NEXUS Compact

A Nexus Compact egy kicsi, de annál jobban felszerelt, hordozható eszköz. Fix kialakítású, abszolút kompakt dobozka, 8 TrueMatch mikrofon bemenettel és természetesen a

4-es split funkcióval, 8 vonal szintű kimenettel, 8 AES3 bemenettel, 8 AES3 kimenettel és 64/64 csatornás AoIP interface-el rendelkezik, melyet vásárláskor választhatunk ki, hogy Dante vagy ST2110 kompatibilis AES67 legyen. Ezen felül GPIO portokkal, NMOS és EMBER+ protokollokkal is rendelkezik. A történet itt nem áll meg, ugyanis 2024 elejére várjuk rá a DSP és mixer funkciókat!

• NEXUS integral

Erről csak halkan szeretnék beszélni, ugyanis ezt a szériát idén az IBC kiállításon mutatták be nekünk. Még igazi látványtervek sincsenek, de pár dolgot már elárulhatok róla:

- TrueMatch mikrofon bemenetek, természetesen a 4 irányú split funkcióval
- Vonalszintű kimenetek
- AES/EBU, Dante, AES67, MADI formátumok
- USB-C (ASIO / Core Audio) csatlakozási lehetőség
- DSP és mixer funkciók
- control protokollok

Fábián Kristóf
Broadmax Kft.

► **Újdonságok az AVL Trade-től** ●●

Robe T11

A rendkívül sikeres T11 széria új kiegészítőket kapott, így a sokoldalúság és rugalmasság új értelmet nyer ennél a termékénél. Mostantól rendelhetünk hozzá tophat-eket, floodlight/eye előtétet, softbox

adaptert, fejjép modult, és hamarosan érkeznek az új cserélhető fényforrások, változtatható és fix színhőmérséklettel.

www.robe.cz

Robe Footsie 1 és 2

Két új lábfényt dobott piacra tavasszal a Robe. A 60 cm-es és 120 cm-es méretben kapható Footsie 1 és 2 különleges házban készül, mely taposás-álló, kábelvezetőnek is használható, és tartalmazza a takarólemezt, hogy a közönség ne láthasson rá a LED-ekre. Könnyedén telepíthető kétféle optika is, ha változtatni szeretnénk a derítés szögén és méretén. Háromféle LED-variánsban rendelhetők: RGBW, csak fehér és változtatható fehér változatban. Vibrálásmentes, +/- green állítási lehetőség, tungsten emuláció, előre programozott filterek, nagyfelbontású dimmer, ventilátor-

mentes, BluMark: kék színű jelölőfény, mellyel a színpad szélét lehet jelölni, PIP: 10 cm-ként változtatható pozíciójelölés a fellépőknek, IP65 védelem, ezek mind megtalálhatóak a Footsie család termékeiben.

www.robe.cz

Anolis Ambiane

Az Ambiane család egy beltérre tervezett lámpacsalád, spot-szerű

megvilágítókkal, lógatott, süllyesztett vagy felületre szerelt kivitelben, kicsitől nagyig, különböző LED-variánsokban (RGBW, TW, WW stb).

www.anolislighting.eu

Anolis Calumma

A Calumma a kültéri spotokat tartalmazza, single-chip, vagy multi-chip

ledekkel. Rendelkezik minden olyan minősítéssel, ami kültéren kellhet (IP, IK, Marine-grade stb). A gyári multikábelrel a telepítés is egyszerű és megbízható.

www.anolislighting.eu

Anolis Eminere/UVinere

Az Eminere és UVinere család csík elrendezésű termékeket tartalmaz, 30 cm-től 120 cm-es méretig. Talál-

hatóak mennyezetre, falra szerelt, vagy földbe süllyesztett lámpatesetek, kábelezése megegyezik a Calumma családdal, így a kettőt akár variálni is lehet.

www.anolislighting.eu

Visual Productions CueCore3

A holland fényvezérlő-gyártó legújabb terméke a CueCore3 node, amely rengeteg felhasználást könnyíthet meg. Vezérelhet nézőtéri vagy közlekedő világítást, színpadi

fényeket, takarítófényeket, mindezt úgy, hogy a világosító szakértelmét nem igényli, tehát egy laikus is tudja üzemelni azt, amihez hozzáférést engedünk. Így a színpadi fénytechnika egy részét be tudja kapcsolni a díszletes, anélkül, hogy bármit elállítana, ha pedig megérkezik a fénytechnikai operátor, onnantól letiltja a hozzáférést és ő irányít. De be lehet állítani naptár alapú időzítéseket, pl. kültéri díszvilági-

táshoz, vagy tabletes, számítógépes vezérlést is.

www.visualproductions.nl

Forgalmazó:
AVL Trade Kft.
info@avltrade.hu
www.avltrade.hu

A színház gazdaságtörténete

Hagyományosan a színházaknak kilenc „típusát” különböztetjük meg. A típust idézőjelbe tettük, mivel a színház gazdaságtörténetében nem tipizálhatók úgy a színházak, mint akár a művészettörténetben. Éppen ezért gyakran fordulunk segítségért, amikor nem tudunk elég jól értelmezni szempontunk szerinti színházi fogalmat. Cikkem tárgya az európai színház rövid gazdaságtörténete.

Az ókori athéni Dionüszosz színház

A fogalmak

A magyar etimológiai szótár szerint a színház szó 1830-ban jelenik meg először a magyar nyelvben.¹ A szín és a ház szavak összerakásából jött létre. A szín itt: „színpad, színdarab része”.

Van egy másik szavunk is a színházra: a játékszín, amely 1750-ben „tudatos szóalkotás eredményeképpen jött létre”.² A szín ebben az összetételben: „fedett, oldalról nyitott építmény”.

Az ős-színház

Az ős-színházról alig tudunk valamit. Csak sejtjük, hogy létezett. Mindennek megvan, jobban mondván megvolt a maga őse. Amikor az altamirai barlang falára az ősember állatokat festett, majd néhány ezer év múlva már énekeltek és táncoltak is, senkinek a fejében nem fordult meg, hogy egy ilyen estét színházként is felfoghatunk.

Az ős-színházról alig tudunk valamit. Csak sejtjük, hogy létezett. Díszletre, jelmezre³ külön volt szükség, kellékeket, hangszereket is maguk készíthettek. Egy ilyen ős-színház költségvetése egyszerű volt: az előadás költségeit fedeznie kell a bevételeknek, amely lényegében a vadászat bevételét jelentette. Ha már a tartós éhezétség elfogyott az élelem, – nincs mese – cserélni kellett a

színészeket, sőt voltak vidékek, ahol csak a bukott színész teste mentett meg az éhhaláltól.

Gyermekkoromban mindenféle tudatosság nélkül játszottunk ős-színházat. Mi is festettünk a falra, énekelünk és táncoltunk hozzá – elsősorban azért, hogy ne kelljen még lefeküdni a sötét szobában. Kihasználtuk az akkoriban még gyakori áramszüneteket is: a petróleumlámpa árnyékában furesa, izgalmas árnyjátékokat játszottunk.

15. századi passiójáték Coventryben, a Kovácsok Céhének előadásában, David Gee 19. századi metszetén

A görög kor

Alig három emberöltő alatt a kezdeti színházi formákból kialakult a modern, ma is játszható és élvezhető görög színház és színházi előadás.⁴ A teljesség kedvéért idézzünk fel néhány meghökkenítő érdekességet: fából készült phalloszok körbehordása, a közönség ennivalót és bort visz be az előadásra, a rabszolgák csak gazdáik kíséretében mehetnek be a színházba, malacot áldoznak az ünnepség javára, vérét pedig szétlocsolják, a közönség hangosan fejezi ki véleményét.

A klasszikus kori athéni játék kiadásaira három forrásból származott a bevétel. A közönség belépti díja, amelynek behajtására külön magáncéget bízta meg. Akik olyan szegények voltak, hogy nem tudták kifizetni a belépő árát, azoknak az állam adott pénzt a belépőjegyekre.⁵ A kiadások nagy részét (a kar jelmezét és maszkjait) a *chorégosz*, a színészek fizetését az állam állta, akit a versenyek felelős vezetője, az *arkhón* jelölt ki. A színészek gázsija nem lehetett túl nagy, mivel a *Dionüsziaikon* részt vevők egyfajta érdekvédelmi szervezetet hoztak létre.

Ahogy a görög színházban maszkokban játszottak a színészek, ugyanúgy mi is használtunk újságpapírból magunk készített csákókat, maszkokat, pajzsokat és farkardokat. Játék volt ez, anélkül, hogy tudtuk volna, mit is jelent a színjáték, a színház. De az sem okozott problémát, hogy egyetlen műanyag özikével kellett bábelőadásaink minden állatfiguráját eljatszanunk.

Zenélő ördögök a Pokol kapujában, jezsuiták számára készült színpadterv, 1700 körül. Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet Szenekai Gyűjteménye

A római színház

A római kor színházának jellemzői nem különböztek jelentősen a görög színházak jellemzőitől. Nem véletlenül, hisz a rómaiak az i. e. 3. században elfoglalták a dél-itáliai, majd néhány évtized múlva a szicíliai görög városokat is. Időszámításunk előtt 240-ben a római állam hivatalos határozatot hozott, hogy ünneppel köszöntsék az első pun háború győzelmét. A játékot Livius Andronicus, később felszabadult rabszolga írta, rendezte és játszotta, ráadásul kar nélkül.⁶ Az előadásokat a római magisztrátusok, leggyakrabban az *aedilisek* (közigazgatási hivatalnokok, tisztségviselők) az államkincstár biztosította összegből szervezték. Rendszerint a hivatalnokok is hozzájárultak presztízs okokból a költségek fedezetéhez. A nézőknek ingyen voltak az előadások. A nagy sikert arató színházi művészek a rendes honoráriumon felül külön jutalmat is kaptak.⁷ A színészek többsége felszabadított rabszolga volt, mivel a római polgárok szegénytelennek tartották ezt a foglalkozást.

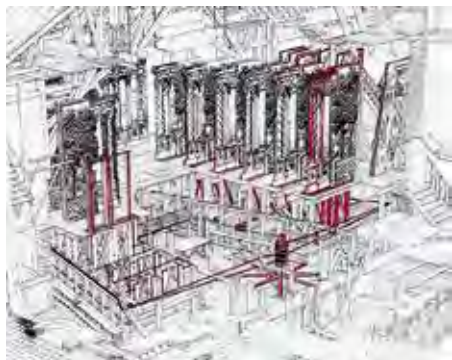
Egyházi misztériumjátékok

Talán az őskori, talán a görög misztériumjátékokból alakult ki az a fajta játék, amelynek vallásos jellege a liturgiában, játékos jellege a dramaturgiában mutatta meg magát. Kevés forrásunk maradt róla, játéknak is csak az utókor nevezte el. Több fajtáját ismerjük.

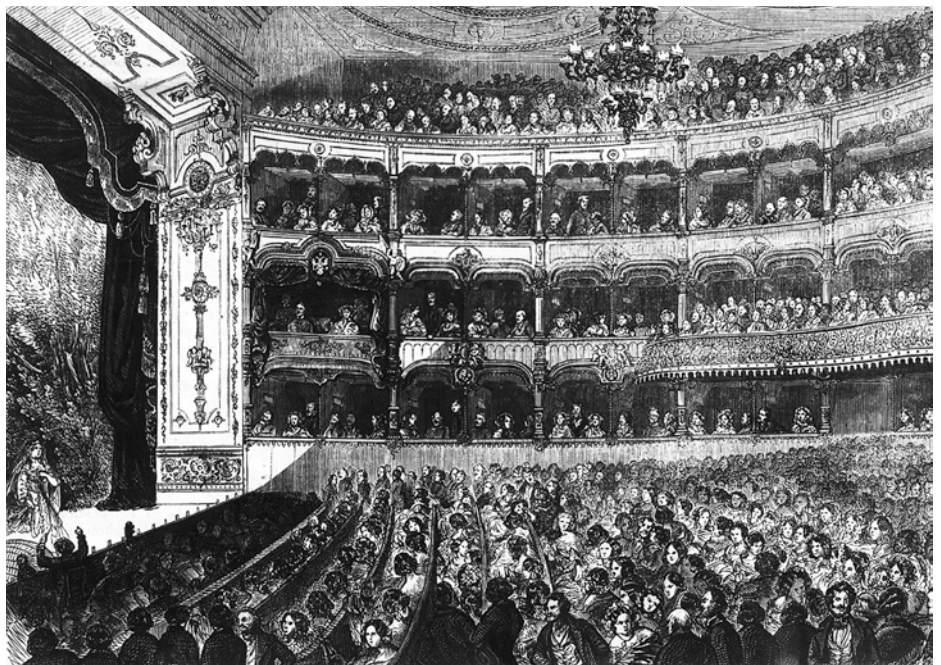
Korai gyermekkorom egyik jelentős élménye egy katolikus templomi mise volt. A pap prédikációja, a hívők zsolozsmázása, az orgona monumentális zúgása, a tömjén erős illata, a félhomályos terek olyan összehatást gyakoroltak rám, hogy azt hittem, a megfeszített Jézus valóban egy ember, egy felakasztott ember. Olyan erősen sirtam, hogy apámnak ki kellett vinni a templomból. Akkor még nem tudtam, hogy egy valódi misztériumjáték részvevője, vagy legalábbis nézője voltam.

Iskolai színjátszás

Valószínűleg az egyházi misztériumjátékokból alakult ki oly módon, hogy a misztériumjátékok egyre több és több vallási történetet dolgoztak

A drottningholmi svéd királyi színház színpadának axonometrikus ábrája

A Nemzeti Színház nézőtere 1855-ben. Illusztráció a Vasárnapi Újság 1855. június 24-i számában

fel, egyrészt a diákságnak példaképekül, másrészt a nyelvtanulás fejlesztése támaszúl.

Az iskolai színjátszás keretében leggyakrabban passiójátékokat és mártírdramákat adtak elő. Az előadások pénzügyi forrásait az iskola (a rendek), a főúri és püspöki adományok biztosították, de bizonyára elfogadtak adományt a játszó diákok szüleitől is.

Több iskolai előadásban vettem részt – többségük bábszínház volt. Egynek a fődalára is emlékszem, így kezdődik: „Egyszer egy királyfi mit gondolt magában, hihihi-hahaha, mit gondolt magában”. Az óvoda udvarában játszottuk, a bábok egy kifeszített függöny tetején mozogtak.⁸ Hasonló színházat játszottunk a Barakkban, szülőhelyem utcáin. A ruhaszárító kötélre dobtunk egy pokrócot, és máris kész volt a színház. A gyerekek hoztak kissámlit, a nagyobbak hokedlit. Úgy emlékszem, jegyet is gyártottunk úgy, hogy a papírt kisatíroztuk az alája helyezett fémpénzre. Emlékszem egy dalra is: „Jártam ablak, híd alatt egy holdvilágos éjjel...”⁹

Iskolámban egy bűvész is vendégszerepelt, emlékszem a színes ruhájára és nagy szájára. Kezével varázsolva ömlött a szájából, orrából, füléből a sok-sok aranypenéz!

Főúri színház

A főúri színház (hívják kastélyszínháznak is) a minőség színháza volt. Gondoljunk arra, hogy az arisztokráciának bőven volt pénze ahhoz, hogy a legjobb művészeket megvásárolja, ahhoz, hogy saját darabot írasson, és ahhoz, hogy színházat építtessen magának. A kastélyszínházak jelentős részét a tulajdonos idővel – pénzügyi helyzetének romlása miatt – polgári vállalkozásoknak adta bérbe.

Sohasem kedveltem igazán a gazdag főurak családi szórakozásainak színhelyét – nem is látam sokat belőle. Ami mégis megragadott, az a Dán Királyi Színház fából készült, páholsoros

nézőtere, amely egyszerűségével, arányaival elcsábította a csupa arany barokk szerelmeseit.

Vándorszínház

A vándorszínházat az a kollektív vágy hozta létre, hogy az emberek saját lakóhelyükön nézzenek olyan előadásokat, amelyeket a szomszédos, vagy akár távolabbi városok színházai játszanak. A vándorszínház általában egy-egy igazgató kezében volt, aki amellel, hogy rendezett, szervezte a színház turnéját, producerként biztosította a szükséges pénzt az előadásokhoz. A belépődíjat nem csak pénzben, de ételmiszerben is lehetett fizetni.

Szülőhelyemtől alig egy kilométerre volt a Sörgyár, amelynek színházterme sokáig a legnagyobb tere volt életemnek. Itt láttam életem első színházi előadását, amelyben aranyszínűre festett testű akrobaták szerepeltek. Egy színészre is emlékszem: Csákányi Lászlóra. Mai szemmel nézve esztrádműsor lehetett, de számomra csodálatos este volt.

Polgári színház

Az iskolai, a kastély- és a vándorszínház színészeiből és az egyre erősebb polgárság pénzéből – és hiúságából¹⁰ – néhány évtized alatt létrejött a máig meghatározó szerepet betöltő polgári színház. Maga a színház épülete is szimbolikusan mutatja azt a struktúrát, ami a nézőtér különböző árkatégoriájú jegyeiben nyilvánul meg, és ami ellen számottevő lázadásról nem számolhatunk be. A színházat a helyi önkormányzat, valamint a jegyvásárlás által a nézőközönség tartja fenn. A közösség kultúraszerepene és pénzügyi forrásai nagyságától függően a két fő támogatás aránya jelentősen változhat. A mecénások szerepe alig kimutatható.

Szülővárosomban az első színházi előadásom a kaposvári Csiky Gergely Színház előadása volt: *a Mesél a bécsi erdő*. Csak ámultam és bámultam

a színes fényektől, díszletfalaktól és jelmezektől elvárásos. Ki hitte volna, hogy tíz év múlva majd ebben a színházban kell szigorúnak lennem a csoda megvalósulásának és a pénzügyi lehetőségek egyensúlyának ellenérése között?

Állami színház

A polgári színházak egyik változata. Többségük létrejött a nemzeti önállóodás folyamatának egyik látványos és érzelmes eredménye. Fenntartását alapvetően az állam látja el. A jegyek árát tudatosan alacsonyan tartják, annak érdekében, hogy minél többen járjanak színházba.¹ Két fő fajtája van: a nemzeti színház és az operaház. Dolgozói biztonságát a közalkalmazottiság és a nyugdíjrendszer garantálja.

Online színház

A koronavírus-járvány arra kényszerítette a színházakat, hogy törvényt sértve és feladva évezredek hagyományait, élő színház helyett online (stream) formában játsszanak színházat. Az átlás gyorsan és sikeresen megtörtént, a közönség saját füles fotelejében nézhetette nagyképernyős televízióján a kedvenc előadásait. Az online előadás

ma már az élő előadások sugárzását jelenti, de a korábban rögzített produkciók is műsoron vannak. Az online előadások költségeit többnyire maga a színház és művészei finanszírozzák. Ma még bizonytalan, hogy megmarad-e ez a színházi elérési módszer.

Az online színházak többfajta fantasztikus lehetőséget biztosítanak nézőiknek. Elsősorban a filmes eszközök kényelmi teljesítményei teszik lehetővé az előadás leállítását, visszapörgetését, lassítását, ismétlését, másodsorban az internetes eszközök aktív és kreatív potenciálja ma még elképzelhetetlen művészeti, kommunikációs alkalmazásokat kínál.

*

A színháznak összességében két fő támogatója van: a közösség és a közönség. A közösség az államot, az önkormányzatot és a nagyvállalati szponzorokat, a közönség az egyéni fogyasztókat jelenti. A színház szabadsága, függetlensége pedig attól függ, hogy a színház milyen arányban képes saját maga finanszírozni az előadások költségét. Ez az önfinanszírozás képes a függetlenséget biztosítani, és ez a függetlenség biztosítja a műsorterv, rendezés, szereposztás stb. szabadságát.

Évezredek tapasztalata, hogy a színház csak nagyon kis mértékben képes saját költségeit finanszírozni. Nincs más megoldás: az életben maradás érdekében az államnak kell támogatnia a kezdő színházakat. Így tehát nem menekülhetünk a színházi paradoxontól, amely szerint az adórendszer segítségével a színházba nem járók nem részesülhetnek az állam színházi támogatásában. A színházba járók pedig egyre többen lesznek, és így egyre nagyobb támogatásból vesznek részt.

Bízva ennek megvalósulásában:

dr. Venczel Sándor
színházi közgazda

¹ Etimológiai szótár Tinta Könyvkiadó Budapest 2006. 353. o.

² Uo. 796. o.

³ Peter Simhandl: Színháztörténet. Helikon Kiadó, Budapest, 1998. 22. o.

⁴ Az előadóművészetek közül talán csak az operáról mondható ez el.

⁵ A Periklész korában bevezetett állami pénzsegély neve: theárikon.

⁶ Kallisztov: Az antik színház. Gondolat, 1983. 195-199. o.

⁷ Uo.

⁸ E cikk írása közben tudtam meg a Wikipédiáról, hogy a balladát Bartók Béla gyűjtötte Újszászon 1918-ban.

⁹ Jávor Pál dala - hogyan maradt élő, ki tudja!

¹⁰ Egy megyeszékhely vagy megyei jogú város csak akkor tudta betölteni funkcióit, ha saját színházzal rendelkezett.

¹¹ Sokan úgy vélik, hogy a jegyárak és keresletük között nincs ilyen erős korreláció.

SIXTY82 – Forradalmi tervezés

Bemutatjuk a SIXTY82 forradalmi újítását, a TPM truss szériát. A cél a korábbi M29 sorozat előnyösebb tulajdonságokkal való felruházása volt, megőrizve közben a megszokott minőséget és sokoldalú felhasználást. A gondos tervezésnek köszönhetően 25%-al nőtt az új elemek teherbírása, így a legnehezebb körülmények között is maximálisan teljesít. A nagy teherbíráshoz ráadásul, elegáns dizájn társul.

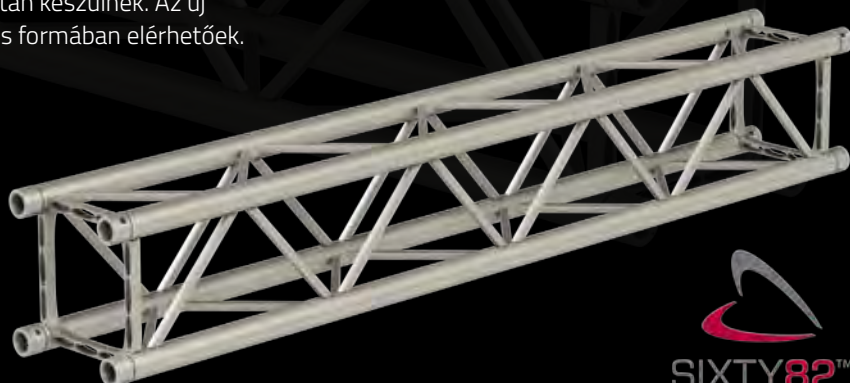
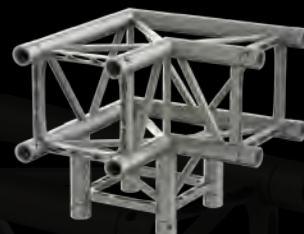
Az újragondolt, átlós merevítők, valamint megerősített végkeret kialakításával, nemcsak a rendszer szilárdsága és stabilitása lett megnövelve. A végátló kiváltásának köszönhetően a hídlemek belsejét szállításkor, akadály nélkül használhatjuk tárolásra.

A TPM truss elemei a nagyobb gyártási kapacitás és a folyamatos minőségi követelmények teljesítése érdekében, teljesen robotizáltan készülnek. Az új széria elemei természetesen minden eddigi méretben és formában elérhetőek.

TPM29L TPM29TX TPM29T TPM29S TPM29C

D.P. Music Kft.
+36 23 886 980
H-2040 Budaörs, Gyár u. 2.

A kultúra templomai Magyarország megyeszékhelyein

Elegáns kötetet jelentetett meg a Vidéki Színház-igazgatók Egyesülete, amelyben huszonegy vidéki színház mutatkozik be. Egy-egy megyeszékhely az olvasók elé tárja színjátszásának történetét, színházépületük megszületését, beszámol az évtizedek alatt végzett átépítésekről, korszerűsítésekről, arról, hogy milyen változások mentén alakult ki a mai színházuk és társulatuk.

Ilyen átfogó bemutatás régóta hiányzott már a könyvespolcra. Izgalmas egymás után olvasni a magyar színháztörténet kezdetének kalandos epizódjait a városok vonatkozásában, elmerülni a múltban, amikor a polgárok közadakozásból, kultúrpartólásból színházat építettek a közösségnek, hogy a vándortársulatok fellépései vagy a fogadóban játszott előadások végre méltó, állandó helyet kaphassanak. A tervezéshez gyakran a legjobb építészeket nyerték meg, Kaposvárra például Magyar Ede, Pécsre Láng Adolf és Steinhart Antal, Debrecenbe és Székesfehérvárra Szkalnitsky Antal, Sopronba és Veszprémbe a magyaros stílus egyik kiemelkedő tehetsége, Medgyaszay István tervezett színházat, Kecskemét és Szeged a Monarchia leghíresebb színházépítő párosától, Ferdinand Fellnertől és Hermann Helmertől kapott pompás historizáló színházépületet. A könyvet lapozva gyakran felbukkannak a magyar irodalom- és kultúrtörténet nagy figurái, Jókai Mór, Pulszky Ferenc, Gyulai Pál, a vándorszínész Petőfi, és a legendás színész-óriások: Laborfalvi Róza, Lendvay Márton, Blaha Lujza, Jászai Mari, Jávor Pál és a

többiek. Beszámolót kapunk a 20. század második felében alakult, és az egészen újonnan megszületett színházakról is, mint az 1978-ban felépült Győri Nemzeti Színház, a 2008-tól működő szombathelyi Weöres Sándor Színház, vagy a 2012-ben megalakult salgótarjáni Zenthe Ferenc Színház.

A kötet azonban csak részben visszatekintés, a fő hangsúly a színházak mai működésére került.

Vagyis itt nem csupán a hazai színháztörténet egy szeletét kapja kézbe az olvasó, hanem a ma is eleven színházi kultúra egy-egy fontos helyével ismerkedhet meg: a jelenlegi társulatok kínálnak színes képet magukról, nem feledkezve meg az elődökről sem. A képanyag is ezt jelzi, sehol sem találunk archív felvételeket, minden fotó az épületek mai külső és belső megjelenését mutatja, közönség nélkül; olyan nézeteket is, amelyeket az esti előadásra érkezve, vagy a városban sétálva talán meg sem látunk: festett mennyezeteket, az előcsarnokok pompás csillárjait, a nézőtér látványát hátulról, vagy éppen a színészbüfét. A társulatok beszámolnak a legutóbbi évek sikereiről, az általuk rendezett fesztiválokról és a színház tagjai számára alapított díjakról, az operai vagy balett-tagozatok létrejöttéről és működéséről, és büszkén említik meg azokat a színész vagy rendező kollégákat, akik onnan indultak az országos hír felé. Némi hiányérzetet keltett, hogy az egyes színházak közelmúltjáról viszonylag kevés szerepelt, például a kaposvári színház nagy korszaka az 1980-as években, amit ma is „kaposvári esoda”

néven emlegetünk, vagy a tatabányai színház erős alternatív múltja nem lett megemlítve. Viszont örömmel fogadja az olvasó, hogy a szekszárdi Magyarországi Német Színház is szerepel a gazdag összeállításban.

A városnevek sorrendjébe szedett tartalomtól egyetlen színház válik ki: Debrecené, amelynek nagyszabású rekonstrukciója éppen a kötet készítésekor zajlott, de mára már elkészült (erről a Színpad előző számában több írásban is részletesen beszámoltunk), így erről az épületről fotók nélkül, csupán szöveges beszámoló szerepel.

Izgalmas, jól összefoglalt áttekintést kapunk a nagyobb vidéki színházakról, olyan olvashatót, amely az egész magyar színházi kultúrát friss ismeretekkel és átfogó módon gyarapítja. Ahogyan Oberfrank Pál, a Vidéki Színházigazgatók Egyesületének elnöke a bevezetőben fogalmaz: „Ez a mostani album abból a célból született, hogy pillanatfelvételt adjon a ma működő gyönyörű, egyedi, változatos módon megtervezett színházépületekről, azok történetét röviden felvázolja és néhány kép segítségével felkeltse az érdeklődést a szeretett s hűségű közönségben. Csodálatos az a gazdagság, ami szemünkbe ötlük a képek láttán, és talán vágyat is ébreszt a magyar színházlátogatókban arra, hogy egy-egy színházat meglátogassanak és előadásait is megtiszteljék.”

(*Kiadta a Vidéki Színházigazgatók Egyesülete, Veszprém, 2022, 84 oldal, ISBN 978-615-01-5792-4*)

G. E.

for lumen beings®

OPUS X

OPUS H5

EVOS W7

F series

DROP series

H series

A tér spirituális nyelve

Csanádi Judit kiállítása és akadémiai székfoglalója

Október 26-án került sor Csanádi Judit díszlettervező, egyetemi tanárnak a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiába belépő székfoglaló akadémiai előadására a FUGA-ban. Az előadást a tervező munkáiból rendezett „nem-kiállítás” kísérte, melyet október 6. és 29. között láthatott a közönség.

A tárlat címét – „Jólesik látni a megtett utat” – Dante Isteni Színházjátékából kölcsönözte Csanádi Judit. A székfoglaló előadás és a kiállítás anyaga egy online katalógusban is megtekinthető. Ebben „Útikalauz egy (nem)kiállítás (nem)műveihez” alcímmel Dr. Kiss Gabriella DLA színháztudós így vezeti be a kiállítást:

„A következő háromszázkilenevenkét centiméter hosszú úton Csanádi Judit negyvenkét évnyi tervezői munkájának állomásait láthatják installációk, díszletrajzok és díszlettervek, előadásfotók, valamint díszletmakettek dokumentációin keresztül. Az út a Magyar Képzőművészeti Egyetem mesterszakos hallgatóinak – Csanádi Judit vezette Térnyelvi tanulmányok kurzusán idén, 2023 szeptemberében készített – térkompozícióival zárul.

Judittal az elmúlt közel húsz év alatt több száz kalandos úton kísértük már egymást: alkotóként, előadások tervezésekor, doktori és posztdoktori kutatásokban, egyetemi kollégaként.

A mostani tervezéskor, Auer Alexandra kurátorral együtt, hosszasan vitakoztunk (gyakran veszekedtünk) arról: definiálhatjuk-e műalkotásként a díszletterveket és színházi dokumentációkat?

Úgy döntöttünk, hogy nem.

Ezek a tervek, véleményünk szerint, nem műalkotások, hanem munkák, amelyek azért készültek, hogy abból létre lehessen hozni, fel lehessen építeni egy előadás díszletét. Amiket itt láthatnak, azok tehát munkaeszközök, amik egy előadás létrejöttét szolgálják. Eszközök arra és ahhoz, hogy a díszletet meg lehessen építeni és fényel

atmoszférát teremteni hozzá a színpadon. A díszlet akkor válik műalkotássá, amikor éppen zajlik benne az előadás: amikor nincs előadás, nincs világítás, nincs benne színész, akkor csupán egy fizikai építményről beszélhetünk. Ami önmagában is lehet »szép«, de a teremtett világnak csak fizikai váza: nincs benne élet.

Az itt bemutatott úton ezekből a munkákból összeállított gyűjteményt tekinthetik meg, ahol nem restauráltunk semmit, hanem olyan állapotban hagytuk meg a terveket és a maketteket, ahogy a kivitelező műhelyeken a munka során átmentek: amit eltörtek a műhelyek, az eltörve lesz itt is. És sok

munka van, ami eltűnt, vagy teljesen megsemmisült a folyamat során: ennek a műfajnak ilyen a sorsa.

Hárman beszélgettünk, és most ebbe a beszélgetésbe bevonjuk Önöket is, hiszen ez további inspirációkat ad majd arra, hogy a kérdéssel foglalkozunk: mi is a díszlet? Hányféle válasz született erre?

A néző maga is egy úton fog menni, ami innen, ettől a helytől oda és vissza tart. Az út végét a hallgatók térkompozíciói zárják le, amelyek az építészeti tér által inspirált, kutatással születő tudatos és ösztönös alkotás összetett folyamatát sűrítik.

A visszaút pedig, ebben biztosak vagyunk, mindenké számára más módon lesz.”

TÜCHLER®

LÉPJÜNK FELFELÉ AZ ÚJ ÉVBEN A TÜCHLER SZÍNPADAIN

Kívánjuk, hogy az új év jót hozzon mindannyiunk számára, és annál is több előadást.

Ha ehhez szüksége lenne a jövőben színpadra, nálunk különféle igényeket kielégítő mobil kiviteleteket megtalál, legyen szó akár kültéri vagy beltéri rendezvényről/előadásról.

MIBEN TUDJUK SEGÍTENI MUNKÁJÁT?

- ☆ 2x1m vagy 1x1m-es színpadi elemekkel
- ☆ Szükség szerint teljesen egyedi méretű vagy formájú elemek gyártásával
- ☆ Fa vagy csúszásmentes felületű kivittel
- ☆ 750kg /m2 teherbírással
- ☆ Alumínium vagy fekete színű keretes verzióval
- ☆ Fix vagy állítható lábas kivittel
- ☆ Lépcsők választékával
- ☆ Különböző biztonsági előírásoknak megfelelő korlátokkal (gyermekbiztos vagy „általános”)
- ☆ Színpadtakarással ☆ Szállítókocsikkal
- ☆ Akár „önműködő” elektromosan állítható kivittel (Zoom Podest)

Ahogy eddig is, keressen minket bátran a jövőben és ezúton is szeretnénk megköszönni bizalmukat termékeink iránt.

KELLEMEK ÜNNEPEKET és sikeres előadásban és rendezvényben gazdag BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁN a Tüchler csapata.

info@tuechler.at

+43 (0) 1 400 10 - 35

1220 Bécs/Ausztria, Rennbahnweg 78

4 "Always in Community with the Public!" (BY PÁL OBERFRANK)

VESZPRÉM 2023

5 The Reconstruction of the Veszprém Petöfi Theatre

This year Veszprém has received special attention as European Capital of Culture. However, the planned major reconstruction of the Petöfi Theatre in Veszprém has been postponed due to the programme. The editorial team of Színpad magazine visited Veszprém to find out how the theatre and the city's management see the continuation.

11 The new service building of the Petöfi Theatre in Veszprém

(BY ESZTER GÖTZ)

As part of the complex reconstruction of the theatre, the Petöfi Nézőpont building complex will be completed by spring 2023, providing modern service spaces to meet the needs of the Petöfi Theatre in Veszprém.

16 New cultural venue in Veszprém: ActiCity Dance and Movement Centre (BY ESZTER GÖTZ)

Veszprém has gained a new cultural and artistic centre: a home has been found for people and groups practising dance and other forms of movement in Veszprém, which until now have been working in undignified conditions and constantly lacking space. The complex also includes a multifunctional event space for 300–500 people.

20 ActiCity event space (BY LÁSZLÓ PÁLFI)

The ActiCity Dance and Movement Arts Centre's event space is designed to meet the varied needs of different events and productions. For this reason, versatility and a versatile, high-quality equipment pool were very important aspects of the design.

22 New Event Centre in Veszprém

With the help of the Economic Development and Innovation Operational Programme, the new event centre was completed in Deák Ferenc Street, under the castle rock of Veszprém, by converting the gymnasium of the former Piarist Gymnasium and adding four new buildings. The main building will be home to the Kabóca Puppet Theatre company.

26 The Theatre Technology of the Balatonfüred Conference Hall

(BY ZSUZSA TOMPAI)

A new multifunctional event venue has opened in Balatonfüred. The Balatonfüred Congress Centre will serve as a venue for conferences, events, theatre performances and exhibitions.

OPEN-AIR THEATRES

30 The 2023 Season of Open-air Theatres (BY ÁGNES KARÁCSONY)

The Association of Open-air Theatres was founded in 1997. In the summer of 2023, their summer programmes attracted almost 400,000 spectators in three months, with 30 of their own shows and 613 performances.

31 Open Air Theatre Meeting 2023 (BY ALEXANDRA KLOPFER)

Within the framework and thanks to the support of the Veszprém-Balaton 2023 European Capital of Culture event series, the 2nd Open-Air Theatres Meeting 2023 was held between 17 and 25 June 2023, organised by the Association of Open-Air Theatres in Balatonboglár and Alsóörs. The event was hosted and organised by the Kultkikötő.

NEWS

33 Theatre News from Hungary

35 INTERTON University Plus on the Road (BY ISTVÁN BOGÁR)

36 Theatre with Sea and Full Moon (BY GÁBOR MIKITA)

At this year's International Festival of Ancient Greek Drama, the National Theatre of Budapest and the acting students of the Rippl-Ronai Faculty of Arts of Szent István University performed Euripides' The Bacchantes Women at two special venues, the Kourion Theatre in Cyprus, a theatre that has survived from antiquity, and the Makariou Amphitheatre, directed by Theodore Terzopoulos.

39 DRAMA 2023 (BY ILDIKÓ SIRATÓ DR)

This year again, the previous season of Estonian theatre took place in Tartu, the cultural capital of Estonia (and one of the capitals of Europe in 2024), during the first full week of September.

44 The Future of Entertainment: Sphere (G. E.)

Las Vegas has been churning out new entertainment attractions for some time. Among the new attractions to open in the summer of 2023 is a venue that is not only a world technical sensation, but could well claim the title of the concert stage of the future.

PR

46 True to its Name: Tascam Sonievie (BY JÁNOS ZSIDEI "ZSONO")

THEATRE HISTORY

49 The Roman Theatre of Pula Reopens (BY ESZTER GÖTZ)

At the beginning of May, the Croatian city of Pula celebrated the reopening of its 2,000-year-old Roman theatre with a two-day music and theatre festival.

THEATRE TECHNOLOGY

51 When the Exhibition Comes to the House (BY OTTÓ SIMON)

55 The New Decorative Lighting System of the Széchenyi Chain Bridge

(BY GÁBOR NVÉKY)

TECHNICAL NEWS

58 AVL Trade – Chromasound – Stageteec

THEATRE ECONOMY

61 The Economic History of the Theatre (BY SÁNDOR VENCZEL DR)

EXHIBITIONS, BOOKS

64 Churches of Culture in the County Capitals of Hungary (G. E.)

65 The Spiritual Language of Space: Exhibition and academic inauguration by set designer Judit Csanádi

HIRDETŐINK

AudMax	48. o.	Gépbér Színpad Kft.	45. o.
AVL Trade Kft.	29. o.	INTERTON Group	35. o.
Beekhoff Automation Kft.	39. o.	Lisys-Projeect Kft.	68. o.
Chromasound Zrt.	54. o.	Luminis Kft.	50. o.
DP Music Kft.	63. o.	Pelyhe & Társa Kft.	67. o.
Elimex Kft.	25. o.	Színpad Automatika Kft.	10. o.
Elimex Kft.	37. o.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	2. o.
Elimex Kft.	64. o.	Tüchler GmbH	65. o.
Gépbér Színpad Kft.	32. o.		

PELYHE KFT

Light - Sound - Stage

1033 Budapest, Huszti út 34. | Tel: +36 1 368 92 35
www.pelyhe.hu | pelyhe@pelyhe.hu

*Minőség, megbízhatóság.
Ez mind megtalálható nálunk.*

amun

OSRAM

PLS

Light · Power · Motion

CLAYPAKY
AN ARRI COMPANY

LEE Filters

A PANAVISION COMPANY

SWE FOG

A.T.C.

AUSTRIAN TRUSS CONSTRUCTIONS

coemar
LIGHT EMOTION

**Look
Solutions**

Log-machines made in Germany

SPOTLIGHT

professional lighting for the performing arts

VEZETÉK NÉLKÜLI VEZÉRLÉS TECHNOLÓGIA
A LISYS-PROJECT KÍNÁLATÁBAN

#WirelessWithoutWorries

EGYSZERŰSÉG

Vezeték nélküli vezérlés
azonnal, minimális építési
idővel

STABILITÁS

Megbízható vezérlés még
összetettebb környezetben is.

ENERGIAHATÉKONYSÁG

Korszerű vezérlés fenntartható,
energiatakarékos módon.

A Lisy-Project Kft. a lumenradio magyarországi forgalmazója

LISYS-PROJECT

www.lisy-project.hu • szinpad@lisy-project.hu • + 36 1 307 6209 • 1142 Budapest, Tengerszem utca 78.